

II

USTAŠKO-DOMOBRAŃSKI DOKUMENTI

BR. 120

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 1. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA VIROVITICU, KOD STONA, NA KOMUNIKACIJI OGULIN – OTOCAC I O BORBAMA NA PODRUČJU SUNJA – KOSTAJNICA I KOD ZADRA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 275/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA ¹

1. X. 1944 god.

I. OBĆI PREGLED:

Uspješne borbe u području Virovitice.

Podhvat u području Banje Luke nastavlja se, izt. dielu Kozare pl.

II. PODRUČJA:

Križevci:

U manjem podhvat u duž ceste Dugo Selo -- Križevci kod s. Gostović (13 km. j. z. Križevaca) part. su razpršeni bez vlastitih gubitaka. Nađena su 3 mrtva odmetnika.

Virovitica:

U borbama u -području s. z. Virovitice nanieti su neprijatelju osjetljivi gubtci: 164 poginula, a zaplienjeno je 6 strojopušaka, te veći broj ručnog vatrenog oružja i opreme. Vlastiti gubici: 1 mrtav i više ranjenih.

Noću 28/29. IX. odbijen je napadaj part. na Viroviticu. Od vatre topova i bacača, kojom je neprijatelj tukao grad, poginulo je 10 građana i 1 domobran.²

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 1/1-1, k. 43.

² Riječ je o demonstrativnim napadima koje je krajem septembra i početkom oktobra izvela na Viroviticu Virovićka brigada (opširnije o tome vidi dok. br. 10 i 26).

Sunja – *Kostajnica*:
Nastavljaju se borbe u području Sunja – Koštaj-
nica.³

Ogulin:

Nastavlja se neprijateljska napadačka djelatnost ha-
oskrbnoj cesti Ogulin – Otočac.⁴ Južno Oštarija napad-
nuta je jedna samovozna preselica. Ima štete na samovo-
zima i gubitaka.⁵

Zadar:

Nastavlja se podhvat u području 15 km s. Zadra.®

Metković:

Noću 26/27. IX. odbijen je napadaj part. na želj-
stanicu Zavala i Dvrsnica na pruzi Gabela – Hum. Odmet-
nici su razorili prugu kod Čapljine.

U manjem podhvat u području Čapljina – • Pribi-
lovci (8 km s. i. Metkovića) odbačeni su četnici u smjeru
jugoistoka.

Jadranska obala:

Odbijeni su nepr. napadaji kod Stona. Samo mjesto
napušteno.⁷

Obalno topništvo otvorilo je vatru na neprijateljske
čamce u luci Sućuraj na o. Hvaru, te na neprijatelja, koji
vrši izkrcavanje u uvali Barbešnica (5 km. j.i. Rogoznice).

Obćenito:

Naknadno je javljeno da je 25. IX. prigodom razvi-
đanja kod Ostrožca kraj Konjica jedan izviđački odjel

³ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129 u ovoj knjizi i tom V, knj.
br; 33, dok. br. 95, 105, 107, 115, 142, 143 i 145.

⁴ Napade su vršile jedinice 13. divizije (Arhiv V. I. I., reg. br.
8–2, k. 119/1).

⁵ U depeši Štaba 4. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske
od 29. septembra 1944. rečeno je o tome slijedeće: »Dva bataljona
III. brigade dočekali su iznad Plaškog u zasjedi neprijateljsku kolonu.
Ubijeno 15 Nijemaca a dva živa uhvaćena. Zapaljena su 4 kamiona i
uništeno 8 bicikla. Zaplijenjen 1 šarac, 1 šmajser, 15 pušaka, 2 bicikla, •
municije i ostale spreme«. (Arhiv V. I. I., reg. br. 4–1, k. 432.)

⁶ U relaciji 19. divizije o tome piše: »27. IX. neprijatelj se iskrcao
kod s. Ljubač (18 km. s.i. od Zadra) i napao Zadarski odred, koji je
bio. u području oko s. Poljica i s. Visočani. Uz pomoć dijelova VI. bri-
gade napad je odbijen.

29. IX. Zadarski odred je na otsjeku s. Ljubač – s. Radovin od-
bio neprijatelja koji je iz Zemunika pokušao prodrijeti u s. Ražanac:
(Arhiv V. I. I., reg. br. 1–1, k. 1021).

⁷ U borbama za Pelješac zaključno do Stona učestvovala su je-
dinice 11- i 3. prekomorske brigade (opširnije o tome vidi tom V, knj. 33,
dok. br. 64, 73 i 102 i Arhiv V. I. I., reg. br. 18/13, k. 1100 i 1–4, k. 1103 J).

uništio partizansku »komandu mjesta« te pobio 7 part. »oficira« i 13 partizana.

Prigodom izviđanja i liianjih. djelatnosti kod s. Hra- stovice, južno Petrinje, a s. Peščenica (19 km. s.z. Siska) i kod Travnika palo je 10 partizana, i 1 je zarobljen. Za- plijenjena je 1 engleska strojopuška i više pušaka dok su 1 zastavnik i 2 ustaše ranjeni.

27. IX. predali su se domobranskoj obhodnji kod Siska 1 Kozak i 3 domobrana koji su pobjegli od par- tizana.

27. IX. kod s. Lukovac sjeverno Sunje ubijen je od partizana satnik Adamčević Mato iz III. bojne doknadnog zdruga prilikom prelaza r. Save na povratku u svoju postrojbu. •

Događaji na želj. prugama:

30. IX. u 20.00 sati kod ž.p. Dugo Selo naletio je, na minu teretni vlak. Mina se rasprsnula i oštetila želj. prugu i lokomotivu. Izkočila su 1 kola.⁸

30. IX. u 14.00 sati popravljena je pruga Sisak – Novska od Novske do ž.p. Šaš. Željeznička postaja Šaš i Zivaja spaljene su zajedno s vlakovima, koji su se za- tekli na tim postajama, a kolosjeci i skretnice su uništeni.⁹

30. IX. u 08.15 sati na pruzi Brod – Vinkovci iz- među ž.p. Garčin i Andrijevcu naletio je na minu vlak. Mina se rasprsnula, oštetila želj. prugu i prevrnula stroj. 12 kola je izklimulo. Ranjen 1 vojnik.¹⁰

Istog dana u 16.10 sati na istoj pruzi naletio je na minu brzi vlak. Izkliznula su 1 kola. Poginuo 1 vojnik, a ranjena su 3 vojnika, 1 domobranski častnik i 4 putnika.¹¹

30. IX. u 23.00 sati na pruzi Zagreb – Dobova' između ž.p. Savski Marof i Brdovec naletio je na minu teretni vlak. Izkliznula su 2 kola.¹²

Istog dana na pruzi Zaprešić – Varaždin između ž. p. • Vel. Trgovište i Zabok naišao je na minu putnički vlak. Izkočila su 4 kola¹³

Noću 29/30. IX. između ž. p. Dragalić i Nova Gra- diška minama je oštećena želj. pruga¹⁴

• ⁸ Minu su vjerovatno postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda.

⁹ i ¹⁵ Diverziju su izvele jedinice 4. korpusa NOVJ (vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129).

¹⁰ i u Diverzije su izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

¹² i ¹³ Diverzije su vjerovatno izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda.

¹⁴ Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda.

Noću 30. IX/1. X. minama je oštećena pruga Sisak
Sunja između ž. p. Živaja i Šaš.¹⁵

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

BK. 121

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO- MOBRANSTVA OD 2. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA LUDBREG, NARTU, HRASTOVAC, O BORBAMA KOD SUNJE I DIVERZIJAMA NA PRUGAMA ZAGREB – DOBOVA, BANOVA JARUGA – LXPOVLJANI I SLAVON- SKI BROD – VRPOLJE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 276/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
2. X. 1944. g.

I. OBČI PREGLED:

Odbijeni su napadaji na uporište Narta (j. z. Bje-
lovar).

Okupljanje jačih nepr. snaga u području Bjelovar –
Križevci – Koprivnica.

Uspješna borba izt. diela Kozare pl.

II. PODRUČJA:

Varaždin:

Noću 29/30. IX odbijen je napadaj part. na Ludbreg
(24 km i. Varaždina) bez vlastitih gubitaka.

Bjelovar:

Odbijeni su napadaji partizana na uporište Narta
(9 km j.'z. Bjelovara) koji su dvie noći 28/29. i 29/30. IX.
uzastopce napadali. Vlastitih gubitaka nije bilo.²

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I-, reg. br.
'2/1–1, k. 43.

² Napade su vjerovatno izvele jedinice 33. divizije NOVJ.

Ustanovljeno je prikupljanje jakih part. snaga u području Bjelovar – Križevci – Koprivnica.³

Sunja:

Naknadno je javljeno da je hrabra posada Hrastovca (3 km j. Sunje), 1 sat gorskog sdruga u borbama 26. i 27. IX. pobila 80 partizana, uništila 1 oklopljena kola, te zaphenila 38 pušaka, 2 strojopuške i 2 strojnice. Nakon toga bila je po zapoviedi povučena u Sunju.⁴

Pojačanje jednog gor. sdruga³ koje je odteretilo Sunju na svom putu vodilo je tešku borbu s premoćnim nepr. snagama u području 7 km j. i. Sunje. U borbi je palo preko 50 partizana, dok vlastiti gubitci iznose 19 poginulih i 39 ranjenih (ranjen je i zapovjednik bojne bojnik Desković).

Djelat, nepr. zrakopl.:

Naknadno je javljeno da su 20. IX četiri nepr. zrakoplova bombama i strojopuščanom vatrom napali Humac kraj Ljubuškog.

Oštećen je manastir, a 2 Niemca i 3 građ. osobe su ranjeni.

Djelat, vlast, zrakopl.:

30. IX. naše je zrakoplovstvo uspješno napalo bombama i strojopuščanom vatrom nepr. topnički postav kod s. Četvrtkovac kraj Sunje i druge nepr. postave u okolici s. Hrastovca i Sunje.

Osim toga izvršilo je obskrbu strjeljivom posade u Sunji i prijevoz vojničkih osoba.

³ Na području Bjelovar – Križevci – Koprivnica vršena je koncentracija jedinica 10. korpusa NOVJ (32. i 33. divizija) i dvije brigade 7. divizije 4. korpusa koje su u sadejstvu sa jedinicama 6. korpusa (12. i 40. divizija) pripremale napad na neprijateljska uporišta u Podravini. Izvršavajući postavljeni zadatak Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske jedinice 6. korpusa u borbama 4/5. oktobra oslobodile su Viroviticu nanijevši ogromne gubitke neprijateljskoj posadi čiji su manji dijelovi uspjeli preko Drave pobjeći u Mađarsku. Gotovo istovremeno (5. oktobra) 32. divizija oslobodila je Pitomaču, dok su 33. divizija i dvije brigade 7. divizije 5/6. oktobra oslobodile Kloštar. Oslobodivši navedena mjesta jedinice 6. korpusa (12. divizija) napale su Đurđevac a 1. brigada 33. divizije Podravski Novi Grad. U toku noći 11/12. oktobra, poslije višerasovnih borbi, prije nego što su naše jedinice ovladale ovim uporištima, neprijatelj je uspio da se probije na sjeverozapad (opširnije o tome vidi dok. br. 2, 3, 5, 6, 18, 22, 24, 26, 31, 33, 42, 62, 64, 134 i 135).

⁴ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129 u ovoj knjizi i tom V, knj. 33, dok. br. 95, 105, 107, 115.

⁵ Odnosi se na 1. gorski zdrgu iz Kutine (vidi tom V, knj. 33, dok. br. 108, primjedba br. 3).

Događaji na "želj. prugama:

1. X. u 21.17 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. p. Brdovec i Savski Marof naišao je na minu teretni vlak. Iskočila su 2 kola. Pruga je oštećena, a žrtava nema. Noću 30. IX/1. X. minama je oštećena pruga između ž. p. Banova Jaruga i Lipovljani.⁶

1. X. popravljena je glavna pruga između ž. **p.** Dugo Selo i Prečec, te između ž. p. Garčin i Andrijevei.⁷ '

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

⁶ Prugu su vjerovatno minirali dijelovi 1. diverzantskog odreda.
' Prugu Dugo Selo' – Prečec rušili su dijelovi 3. a prugu Garčin – Andrijevei dijelovi 1. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121). .

BR. 114

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 3. OKTOBRA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ NA ZAGREBAČKOJ GORI, KOD VIROVITICE, OGULINA I ZADRA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 277/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
3. X. 1944 god.

I. OBĆI PREGLED:

Uspjeh u podhvalu u Gorskom Kotaru.
Virovitica ugrožena.
Nastavlja se čišćenje područja sjeverno i zapadno od Banje Luke.
Trebinje odterećeno i uzpostavljen spoj u Dubrovniku.
Borbe s četnicima u području Sarajeva.

II. PODRUČJA:

Zagreb:

Ustaška obhodnja sukobila se 29. IX na izt. dielu Zagrebačke Gore s jednom skupinom part.[izana],² i protjerala istu nakon kraće borbe. Pala eu 4 partizana, 2 su ranjena, a zaplijenjeno je: 1 puška i 3 strojopuške.

Virovitica:

Nastavlja se okupljanje jakih part. snaga u području Virovitice. Grad je obkoljen i ugrožen. Mjere odtrećenja posade poduzete su.³

Sid:

U podhvalu u području s. i. Šida jedna borbeno skupina *dostigla je Ilok (16 km s. i. Šida)* svladavši jak nepr. odpor. Palo je 15 i ranjeno 23 domobrana. Neprija-

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) nalazi se u Arhivu V. I. .1., reg. br. 3/1, 1, k. 42.

² Vjerovatno dijelovi Zapadne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ.

³ Na području Virovitice vršena je koncentracija jedinica 6. korpusa NOVJ koje su 4/5. napale i uništile neprijateljski garnizon u Virovitici (opširnije o tome vidi dok. br. 2, 3, 22, 26, 33, 42, 134 i 135).

teljski gubitci su znatni, ali su partizani uspjeli svoje mrtve i ranjene odvući.

Ogulin:

U podhvalu naših postrojbi u Gorskom kotaru naneseni su neprijatelju teški gubitci od 120 poginulih i 40 ranjenih partizana. Vlastiti gubitci: 7 poginulih.⁴

Zadar:

•U području Zadar – Ražanac (20 .km s. s. i. Zadra) nastavlja se podhvat po osnovi.⁵

⁴ Ovi podaci o gubicima 13. divizije (ona je tada bila raspoređena na području Gorskog kotara) nisu tačni. O situaciji na području Gorskog kotara Stab 11. korpusa javio je depešama od 27. septembra do 7. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske slijedeće: »Gorski kotar – u toku 26. i 27. 9. nije bilo važnih promjena... Jedna neprijateljska grupa od 40 vojnika ispala iz Grižana u pravcu položaja II. odreda. Ista je protjerana i pobjegla u panici. Gubitci nepr. nepoznati. Naših gubitaka nije bilo ...

Gorski kotar – • Raspored jedinica bez promjene. Minirana je cesta Drežnice – Lokve – Jezerane. Izdana je direktivna zapovijest jedinicama o prikupljanju podataka o neprijatelju, ometanju neprijateljskog saobraćaja i miniranju komunikacije (odnosi se na komunikaciju Ogulin – Rijeka – prim. red.). Dat je predlog G. Š. H. (Glavnom štabu Hrvatske – prim. red.) radi rokiranja jedinica XIII. divizije na sektor Karlovačkog područja za akcije i radi prehrane«. Glavni štab Hrvatske je ovo odobrio depešom od 30 septembra 1944.

»1. X 1944 – Gorski kotar – vrši se izviđanje i prikupljanje podataka o neprijatelju. Vrši se rokada jedinica prema Karlovačkom području... Gorski kotar – I. brigada na sektoru Vrbovsko – Gomirje. Ostale jedinice u pokretu prema Karlovačkom području.

» ... 3. X. 1944. Gorski kotar – Po izvršenju rokadi jedinice su raspoređene i to: I. brigada na liniji Vrbovska – Gomirje – Jadrič, II brigada Lukov Dol – Močila – Severin. Ostalo bez promjene. Ispituje se mogućnost aktivizacije na liniji Ogulin – Karlovac... Na sektoru ... Gorskog kotara pokreti neprijatelja nisu osmotreni.

»5. X. 1944 – Gorski kotar – Erigada izbacuje pojedine čete u pravcu neoslobodene teritorije u cilju prepada na manje kolone koje vrše osiguranje. Kod Netretića neprijatelj je izvršio ispad u jačini 100 vojnika na položaj bataljona-II. brigade, ali je odbijen. Jedinice II. brigade vrše miniranje komunikacije na Karlovačkom sektoru. U ovim prepadima neprijatelj je imao 7 mrtvih i 4 ranjena vojnika. Naših gubitaka nije bilo.«

»6. X. 1944. Gorski kotar – Neprijatelj koji je 5. X. ispao iz Crikvenice kolonom od 50 vojnika u pravcu Bribira dočekan je od jedinica I. odreda i odbijen uz gubitke od 10 mrtvih i ranjenih. Naši gubici 1 ranjen. Jedinice vrše izviđanja u pravcu neprijateljskih garnizona i postavljaju zasjede na komunikacijama koje koristi neprijatelj. Značajnijih promjena nije bilo«. (Arhiv V. I. I., reg. br. 8–2, k. 119/1.)

⁵ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 120.

Jadranska obala:

Neprijatelj i dalje ometa promet na obalnoj cesti Split – Omiš – Makarska topničkom vatrom s otoka Brača.⁶

Događaji na želj. prugama:

Pruga Sisak – Novska između ž. p. Zivaja i Dubica je u prekidu. Svi bunkereri uz prugu su napušteni.⁷

2. X. popravljena je i predana prometu pruga Vel. Trgovište – Krapinske Toplice.⁸

Istog dana popravljena je pruga između ž. p. Dugo Selo i Prikraj.⁹

- Po nalogu
- Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
Glavnostožerni pukovnik
(Helbich) •
Helbich

⁶ Saobraćaj na komunikaciji Split–Omiš.– Makarska ometala je artiljerija 26. divizije NOVJ. 26. divizija vršila je tada pripreme za iskrcavanje na obalu (vidi dok. br. 123,'127 i 128).

Napad na navedenu komunikaciju izvele su jedinice. 4. korpusa (opširnije o tome vidi dok. br. 17, 19 i 129 u ovoj knjizi, tom V, knj. 33, dok. br. 107 i 108 i Arhiv V.I. I., reg. br. 4–1, k. 432, depeša br. 573-od 1. oktobra 1944).

s i s Pomenute pruge porušili su dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 4. OKTOBRA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ KOD KRAPINE, VIROVITICE I O DIVERZIJAMA NA KOMUNIKACIJAMA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 278/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
4. X. 1944 godine.

I OBOI PREGLED:

Uspješne borbe u Zagorju i u Fruškoj Gori.
Nastavlja se čišćenje područja oko Banje Luke.
Odbijen žestok napadaj na Travnik. Borbe još traju.
Slaba nepr. djelatnost na otocima i u obalnom području.
Srušena 2 neprijateljska zrakoplova.

II. PODRUČJA:

Krapina:

Jedna naša borbena skupina sukobila se s jačom skupinom partizana kod s. Bednja (11 km s. i. Krapine). Nakon duže borbe protjerani su partizani prema sjeverozapadu. Neprijateljski gubitci: 20 poginulih.²

Bjelovar:

Noću 30. IX/1. X. odbijen je napadaj partizana na Bjelovar bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni, jer su svoje mrtve i ranjene odveli.³

Virovitica:

Zapovjednik posade Virovitica javio je da će se s posadom probiti noću 2/3. X. do najbliže posade, jer nema strjeljiva. Obskrba strjeljivom u toku 2 i 3. X. putem

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 4/1-1, k. 43. . . . .

- U-operativnom izvještaju Štaba 10. korpusa NOV-J (Krapina je podpadala pod operativno područje toga Korpusa) za mjesec oktobar 1944. o toj borbi nije ništa rečeno (Arhiv V. I. I., reg. br. 2-5, k. 551 A).

³ Demonstrativni napad na Bjelovar izveo je 3. bataljon brigade »Miloš Obilić« (kasnije »Nikola Demonja«). Gubici bataljona 2 ranjena (Arhiv V. I. I., reg. br. 2-2/5, k. 551 A).

- zrakoplova nije se izvršila uslied veoma loših vremenskih
• prilika. Dalje viesti nisu stigle.⁴ •

Sid – Ilok:

U nastavku podhvata u području Sid – Ilok partizani su odbačeni u Frušku Goru u smjeru iztoka.

Imotski:

Opaža se okupljanje jakih nepr. snaga u području Imotskoga.⁵

Trebinje:

S područja Trebinja neprijatelj je odbačen prema jugu. Visovi južno Trebinja još su posjednuti od neprijatelja.⁶

Dubrovnik:

Napadaj neprijatelja na Cavtat odbijen je.⁷

Jadranska obala:

Povremena topnička vatra neprijatelja s otoka Brača na obalnu cestu kod Omiša.⁸

Poduzetim izviđanjem ustanovljeno je da se slabije neprijateljske snage nalaze 11 do 15 km z. Stona.

Na o. Vel. Drvenik nema neprijatelja, dok su na o. Mali Drvenik ustanovljene slabije nepr. snage.

Neprijateljski ratni brodovi na moru kod Ploča, na ušću Neretve primorani su topničkom vatrom na uzmak.

Djelat, nepr. zrakopl.:

28. IX. srušena su kod Novog kraj Crikvenice 2 neprijateljska zrakoplova.

⁴ Proboj neprijateljske posade iz Virovitice nije uspio. Ona je 4/5 oktobra gotovo cijela uništena. Od preko 1000 ljudi uspelo je prebjeći u Mađarsku svega 145 ustaša (opširnije o tome vidi dok. br. 26, 42, 134 i 135).

⁵ Na širem području Imotskog prikupljale su se tada jedinice 20. divizije (10. brigada) i Mosorski NOP odred. One su zatvaranjem pravaca koji izvođe ka Livnu sadejstvovala 9. diviziji koja je 9/10. oktobra napala i oslobodila Livno (vidi dok. br. 25, 44, 54, 130, 131 i 132 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 56–2, k. 842 A i 1–2, k. 1030).

⁶ Na području Trebinja nalazile su se jedinice 29. hercegovačke divizije. One su 6. oktobra 1944. oslobodile Trebinje (vidi Arhiv V. I. I., reg. br; 7–8, k. 1143 A i »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 412).

⁷ Cavtat je oslobodila 2. dalmatinska proleterska brigada prilikom borbi za Dubrovnik (16. do 18. oktobra 1944. Opširnije o tome vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 7–8, k. 1143 A i »Oslobodilački rat Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 413).

⁸ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 122.

Djelat, vlast, zrakopl.:

3. X. izvršilo je prienos stručnih vojničkih osoba i službene pošte, te pokušalo snabdjevanje strjeljivom posade u Virovitici uzprkos veoma lošeg vremena. .

Obćenito:

1. X. na cesti Đurđevac – Kloštar naišla su jedna, seljačka kola na minu, koja se rasprsnula i ubila seljaka. Izvađeno je 15 mina na cesti.

27/28. IX. partizani su porušili most na cesti Križevci. – • Bjelovar kod s. Markovac.⁹

Prilikom razviđanja kod Kutine uhićena su 3 partizana (teklića).¹⁰

Osobitosti:

Kod Hrv. Mitrovica prebjegla je skupina četnika jednoj njemačkoj bojni. Četnici su razoružani i internirani..

Dogodaji na želj. prugama:

Noću 1/2. X minama je razorena želj. pruga Zaprešić – Varaždin između ž. p. Zlatar Bistrica i Konjščina.. Spriječeno je dalje miniranje pruga.¹¹

Noću 2/3. X na istoj pruzi između ž. p. Zabok i Krapinske Toplice minama je oštećeno oko 40 tračnica.¹³

1. X. minama je oštećena glavna želj. pruga između, ž. **p.** Oriovac i Lužani.¹³

2. X. bila je oštećena glavna pruga minama na 2 mjestu između ž. p. Rajić i Okučani, a 3. X. između Oriovca i Sibirja.¹⁴

3. X. u 21.03 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. **p.** Savski Marof i Zaprešić naišao je na minu njemački. brzi vlak.¹⁵

⁹ Most su porušili dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. 1.1., reg. br. 2–4, k. 121).

¹⁰ kurira

. u i 12 Pruge su vjerovatno minirale jedinice Zapadne grupe NOP' odreda 10. korpusa NOVJ.

13 i 14 Na relaciji Banova Jaruga – Vinkovci prugu su mšile jedinice 6. korpusa NOVJ.

¹⁵ U operacijskom dnevniku Štaba grupe diverzantskih odreda NOVJ o tome 3. oktobra 1944. piše: »Na pruzi Zagreb – Zidani Most između stanica Podsused i Zaprešić bačen je u vazduh 1 brzi vlak. Uništena je lokomotiva i 4 vagona, dok su ostali oštećeni. Tom prilikom bilo je 30 mrtvih, od toga 1 njemački general, pokroviteljica njemačkog crvenog križa, jedan domobranski pukovnik, 3 njemačka agenta i 25 njemačkih i domobrantskih oficira«. (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121.)

Oštećena je želj. pruga. Izkočila su 1 štitna kola i nekoliko putničkih kola. Poginula su 3 putnika a više ih je ranjeno.

30. IX. oko 20.00 sati naišao je na, razrušenu prugu oklopni vlak kod ž. p. Vitez na pruzi Lašva – Travnik. Izkočila su 2 kola.

29. IX. između ž. p. Metković i Gabela naišao je vlak na minu. Šteta je malena. Žrtava nema.

28. IX na pruzi Sarajevo – Višegrad između ž. p. Sudići i Mesići odmetnici su oštetili most.

Kod ž. p. Vrbovec na pruzi Dugo Selo – Križevci partizani ruše prugu te odnose tračnice i željezničko tvorivo.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
.
Helbich

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA D(0)
MOBRANSTVA OD 5. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINI-
CA NOVJ NA VIROVITICU, PODRAVSKU SLATINU I O
BORBAMA KOD SUNJE, KOSTAJNICE I NA KOMUNIKA-
CIJI BENKOVAC – SKRADIN¹

DNEVNO IZVJEŠĆE 279/44'
GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
5. X 1944 g.

I. OBČI PREGLED:

Veći uspjeh u podhvat u području Otočca.
Uspješno se nastavlja čišćenje područja oko Banje
Luke.
Žestoke borbe za odterećenje obskrbne ceste Benko-
vac – Skradin.
Odbijeni napadaji na Travnik.
Neprijateljsko zrakoplovstvo napalo je Ljubuški i'
Mostar i putničke vlakove.

II. PODRUČJA:

Virovitica:

Posada Virovitice je odterećena u toku 3. X.²

Podr. Slatina:

Naknadno se doznaje da je u borbama za Podr. Sla-
tinu 25. i 26. IX neprijatelj napadao premoćnim snagama
s3 oklopna kola od kojih' su 1 onespobijena, a
1 zapaljena. Naša posada se probila pretrpevši gu-
bitke: 1 častnik, 11 dočastnika i 3 ustaše poginuli, 1 čas-
tnik, 9 dočastnika i 29 ustaša ranjeni, 25 dočastnika i 128
ustaša nestali. Doznaje se da imađe veći broj ranjenih
ustaša u Mađarskoj, kamo su se povukli preko Drave. Iz-
gubljeno je i prethodno uništeno: 2 topa (haubice), 2 p. o.
topa, 1 bacač, više strojica, strojopuškica i puškica, dok su

¹ Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I.,
reg. br. 6/1-1, k. 43.

² Ovaj podatak nije tačan. Svi pokušaji 5. ustaškog stajaćeg
zdruga da oslabi pritisak jedinica 6. korpusa na Viroviticu bili su bez-
uspješni. Dijelovi zdruga prodrli su u grad i snabdjeli posadu sa 80.000
metaka ali je. i pored, toga 4/5. oktobra neprijateljski garnizon uništen
(opširnije o tome vidi dok. br. 22, 42 i 134).

jedan dio strojnog oružja oduzeli Mađari onim delovima, koji su se preko Mađarske probili u Belišće.

Do sada se prikupilo oko 700 ljudi posade iz Podr. Slatine.

Neprijateljski gubici u borbama za Podr. Slatinu dione se na 400 mrtvih.³

Sunja – Kostajnica:

Neprijateljski pritisak u području između Sunje i Kostajnice • i dalje traje uzprkos upućenih pojačanja u Sunju.⁴

Otočac:

Naše podhvatne postrojbe napale su neprijatelja južno od Babinog Potoka (22 km i. Otočca) i naniele mu teške gubitke. Pronađeno je 122 poginula partizana. Zaplijenjeno je ih uništeno 48 pušaka i 1 bacač. Neprijatelj je prije biega s tog područja uništio i zapalio nekoliko svojih skladišta strjeljiva, odjeće, opreme i hrane.⁵

³ O borbama jedinica 6. korpusa NOVJ za Podravsku Slatinu i Čačavicu od 25., do 27. septembra 1944. u depeši Štaba 6. korpusa Vrhovnom štabu NOV i POJ 26. i -29. septembra piše: »IT ostrim borbama jedinice VI. korpusa oslobodile su Podr. Slatinu i uništile neprijateljsku posadu i most na novodravskom kanalu kod sela Čačavice. Nepr. glavna snaga koja je branila Podr. Slatinu, odstupila je ka Dravi gdje su je sustigle naše goneće kolone. Borba je u toku. Kod sela Čačavice neprijatelj je imao 7 mrtvih, zaplijenjen je 1 mitraljez, 3 puškomitraljeza, 30 pušaka: U Slatini nepr. gubici i plen prebrojavaju se«.

»26. i 27. IX. jedinice VI. korpusa vodile su bojeve na desnoj obali Drave sjeverno od sela Čačavice sa glavninom XV. ustaške bojne koja je pobjegla iz Slatine. U ovim borbama ubijeno je 167: ustaša, 17 zarobljeno a mnogi su se podavili u Dravi. Naši gubici 16 mrtvih, 32 ranjena i 36 nestalih. Plijen 2 haubice 100 mm, 2 protuoklopna topa 37 mm, 1 teški bacač, 2 teška mitraljeza, 1 šmajser, 300 granata za top 37 mm, 10.000 puščanih metaka, 2 kamiona, 1 kola razne vojne opreme i 6 konja. U borbama za Slatinu 26. IX., ubijeno ili ranjeno 130 ustaša. Naši gubici: 30 mrtvih, 57 ranjenih i 10 nestalih. Plijen u Slatini: 76 pušaka, 1 laki mitraljez, 67.000 puščanih metaka, 3.200 granata za razne topove, 15 konja, 1 motocikl i 60 vagona raznih živežnih namirnica. Posle ovih bojeva naše jedinice izbile su na Mađarsku granicu u širini od 30 km« (opširnije o tome vidi tom V, knj. 33, dok. br: 89, 100, 103 i 107 i Arhiv V. I. I., reg. br. 1-1, k. 488 A).

⁴ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129.

⁵ U depeši 35. divizije Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske 2 oktobra 1944 o tome piše: »Jutros jedna ustaška bojna koristeći maglu iz pravca Homoljac – Klanac -v- Trnovac napala prateću četu II. brigade. Na Živulji nakon dvosatne borbe neprijatelj protjeran, uz gubitke 15 mrtvih od kojih su 4 ostala na položaju, među njima jedan domobranski satnik (kapetan – prim. red.) i dva ustaška podoficira. Naši gubici 10 mrtvih, 13 ranjenih. Zaplijenjeno 5 pušaka.« (Arhiv V. 1.1., reg. br. 8-2, k. 119/1.)

Benkovac:

Jake neprijateljske snage⁶ ugrožavaju cestu Benkovac – Skradin, ali se jedna borbena skupina probila do Benkovca slomivši jak neprijateljski otpor. U toku su teške borbe za oslobođenje ove ceste.

Jadranska obala:

U području 20 km s. Trogira izkrcalo se oko 300 partizana. Protumjere su u toku.

Djelat, nepr. zrakopl.:

2. X dva neprijateljska zrakoplova bombardirala su Ljubuški. Pojednosti nisu poznate.

4. X u 1020 sati 10 nepr. bombardera bombardirali su 2 vala Mostar. Pogođene su zgrade organizacije Todt, želj. ložiona i obskrbno skladište. Ima žrtava. Šteta je znatna.

Obcemto:

Partizani su napali i oštetili pomoćni brod »Zrinjski« na Dunavu kod Iloka. Brod je upućen u Zemun na popravak.

U toku manjih, djelatnosti i prilikom odbijanja nepr. napadaja u području Nevesinja i Čapljine palo je 15 part. i četnika, uhvaćeno je 165 pravoslavaca i spaljeno za odmazdu 45 njihovih kuća. Vlastiti, gubitci: 3 Niemca i 1 domobran poginuli, 9 pripadnika Orsa i 1 Niemac ranjeni.

Osobitosti:

Niemci su pokupili sve čamce i ribarske brodove našeg pučanstva iz Kaštela i odvezli u Split. Kod Splita su minirali cestu i obustavili izgradnju svih utvrđenja te izpraznili i odselili bolnicu iz Splita.⁷

Prema izvješću III zbor. područja Niemci su u Jajcu 8. IX strijeljali kotarskog predstojnika Hamidović Džemala. umirovljenog kotar, predstojnika Mehu Sarača i još nekoliko građana iz nepoznatih razloga.

Prema istom izvješću u Travniku su uhićeni kotarski liečnik Dr Grdulić, povjerenik za prehranu Dr Ruždić Mehmed s još nekoliko uglednih građana sumnjivih zbog suradnje s partizanima.

30. IX njemački zapovjednik mornarice na Rieci kapetan korvete Wolf zapovjedio je skidanje hrvatske zas-

⁶ Odnosi se na jedinice 19. divizije NOVJ (vidi dok. br. 88).

⁷ Vidi primjedbu br. 176 uz dok. br. 110.

tave sa zgrade zapovjedništva hrvatske mornarice na Rijeci. Posredovanjem kod njemačkog admirala u Trstu izhodilo se da se i nadalje vije hrvatska zastava.

4. X u 2345 sati rasprsnuo se pakleni stroj na želj. nasispu kraj električnog voda u Branimirovoj ul. u Zagrebu. Vod nije oštećen.

Prema izvješću Min. unutar, poslova vojnici su u Splitu izmlatili jednog četnika, a jednog, koji je bio njemački tumač, ubili. Kod ubijenog četnika pronađen je pečat nekog tajnog anglo-amenčkog udruženja u Splitu. Niemci su nato zatvorili ust. bojnika Bednjanca kao taoca i zapretili da će za svakog četnika strijeljati 5 ustaša. Prema istom izvješću naše se vlasti tuže na njemačkog Platzkomandanta Dr Klagesa, koji očito i previše štiti četnike, a ujedno se predlaže i smjenjivanje bojnika Badnjanca.

ZA POGlavNIKA I ZA DOM SPKEMNI!

Razaslato:

Poglavnom županstvu,
Min.' oružanih snaga,
Sastavak

Glavar glavnostožernog ureda
general i ust. pukovnik (T. Sertić)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO.
MOBRANSTVA OD 6. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINI-
CA NOVJ NA VIROVITICU, O BORBAMA NA PODRUČJU
DRNIŠ – BENKOVAC I DIVERZIJAMA NA KOMUNIKA-
CIJAMA ZAGREB – DUGO SELO I ZAGREB – SISAK¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 280/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
od 6. X. 1944.

I. OBČI PREGLED:

Žestoke borbe kod Virovitice.

Nastavlja se uspješno čišćenje područja oko Banje Luke.

Odpočeo je podhvat na Majevidi pl. i u području Drniš --
Benkovac.

Uporište Jarija kod Bijeljine zauzeto protunapadajem.

Neprijatelj je odbačen iz područja Ljubuškog.

II. PODRUČJA:

Virovitica:

2. X. prigodom pokušaja probijanja jedne ustaške
borbene skupine iz Koprivnice u svrhu odterećenja Virovi-
tice vodile su se teške borbe 8 km. j. Pitomače. Uslijed
jakog nepr. otpora borbeni skupina se nije uspjela probiti.
Neprijateljski gubitci: 7 poginulih. Plijen: 1 strojopuška,
5 pušaka i strjeljivo. Vlastiti gubitci: 6 mrtvih.²

3. X. ponovljen je prodor te še ova borbeni skupina
sa preselicom strjeljiva uspjela probiti u Viroviticu.³ Pri
dolazku i prilikom povratka morala se probiti i voditi ne-
prestanu borbu s neprijateljem, kome je zadala teške gu-
bitke. 50 poginulih partizana je Ustanovljeno. Daljnjih 50
poginulih je ocijenjeno, sa 3 strojopuške, 1 strojosamokres i
veći broj pušaka je zaplijenjeno. Vlastiti gubitci: 3 poginula
i 7 ranjenih ustaša.⁴

Neprijatelj trajno napada Viroviticu uz podršku top-
ništva. Trenutno stanje je nejasno.⁵

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br.
6/1-1, k. 43.

² i ³ Opširnije o borbama za Viroviticu vidi dok. br.- 2, 3, 22, 26,
42, 134 i 135.

⁴ Iz sastava 5. ustaškog stajaćeg djelatnog zdruge (vidi dok. br.
42 i 134).

⁵ Operativni odjel Ministarstva oružanih snaga NDH nije tada
imao tačne podatke o situaciji u Viroviticu jer je' ustaško-domobranska

Hrv. Mitrovica:

Zaposjednuta je crta r. Bosut – Hrv. Mitrovica – Jarak.

Drniš – Benkovac:

Započeo je pođhvat u području Drniš – Benkovac. Kod Bribirskih Mostina (20 km. j. i. Benkovca) slomljen je jak nepr. odpor.⁶

Jadranska obala:

Obalno topništvo ušutkalo je i onesposobilo jednu nepr. bitnicu na o. Braču.

Djelat, vlast, zrakopl.:

<

5. X. naše je zrakoplovstvo izvršilo izviđanje Virovitice i okoMce. U okolici Virovitice opažena je veća skupina ljudi koja se nije razbježala pri pojavi zrakoplova. Nadalje je izvršilo obskrbu strjeljivom posade u Travniku, Sarajevu te prienos tvoriva, pošte i vojničkih osoba.

Obćenito:

Prilikom razvidanja kod Kutine uhićena su 3 partizana, a kod Pala poginulo je 11 i- ranjeno 5 partizana, dok su 2 ustaše ranjene.

Naknadno je javljeno da su prigodom napadaja partizana na Čilipi (7 km j. i. Cavtata) 28. IX. zarobljena 2 častnika (prič. poručnik Stella Josip i prič. zastavnik Ruso Luka) iz stožera V bojne 3. posadnog zdruga.

Dogođaji na želj. prugama:

5. X. u 14.45 sati na pruzi Zagreb – Dugo Selo između ž. p. Sesevete i Sesevetski Kraljevec naletio je na minu teretni vlak: Izkočio je stroj, a 12 kola je zdrobljeno. Jedan mrtav i 25 ranjenih vojnika.⁷

posada bila uništena a-grad i sva okolna sela nalazili su se. u rukama jedinica 6. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 22, 42 i 134).

⁶ Riječ je o pothvatu koji je neprijatelj preduzeo u cilju rastećenja posade u Benkovcu koju su od 3. do 7. oktobra napadale i prisilile da napusti grad jedinice 19. divizije (vidi dok. br. 88, 126, 127, 128 i 129).

⁷ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda. U operacijskom dnevniku diverzantskih odreda NOVJ o tome piše: ?>5-X-1944. Na pruzi Zagreb – Banova Jaruga kod stanice Dugo Selo dignut je u vazduh transport sa Čerkezima. Uništena je lokomotiva i'8 vagona dok je 6 vagona oštećeno. Tom-prilikom poginulo je 36 Čerkeza, strojovođa, ložać, a 17 Čerkeza je ranjeno. Promet je stajao 57 sati (Arhiv V. I. I., reg. br. 2-4, k. 121).

Noću 5/6. X razprsnule su se 2 mine kod izlaznog signala na želj. postaji Zagreb – istočni kolodvor. Zapaljeno je skladište tvoriva i 5 vagona natovarenih, drvima, što je sve izgorilo.⁸

5. X. minama je razorena želj. pruga Zagreb – Sisak između ž. p. Sv. Klara i Vel. Gorica."

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
Glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

⁸ »6-X-44 Na željezničkoj stanici Zagreb – Borongaj dignuta je u vazduh zgrada koja je služila za opravku vagona i za smještaj <ulja i nafte kao i drugog raznog materijala...> Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

⁹ Iz depeše koju je Štab 4. korpusa dostavio 7. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske vidi se da je diverziju izveo jedan bataljon Žumberačke brigade. Pruga je porušena na 28 mjesta (Arhiv V. I. I., reg. br. 4–61–1, k. 432).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA O-
RUŽANIH SNAGA NDH OD 7. OKTOBRA 1944. O NAPADU
JEDINICA NOVJ NA BENKOVAC I O BORBAMA NA POD-
RUČJU PITOMACA – KLOŠTAR – ĐURĐEVAC, I KOD
SUNJE¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 281/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
7. X 1944 g.

I. OBČI PREGLED:

Uspjeh u podhvatu kod Ljubuškog.
U toku je podhvat u području Sunje
Trebinje po Niemcima napušteno.
Borbe s četnicima oko Zenice.

II. PODRUČJA: '

Đurđevac – Pitomaca:

Postrojbe jednog ustaškog zdruza vodile su čitavog
dana 4. X ogorčene borbe s jakim part. snagama u pod-
ručju Pitomača – Kloštar – Đurđevac. Borbe još traju.
Ima gubitaka na obim stranama. Kloštar i Pitomača odsje-
ćeni, te s njima nema spoja.²

Sunja:

U toku je podhvat u području Sunje. Neprijatelj je
odbačen prema sjeveru, gdje su neki njegovi dielovi us-
pjeli se prebaciti preko r. Save. Poduzete su mjere za uni-
štenje ovih dielova.³

¹ Originali dnevnih izvješća Glavnog stožera domobranstva' za 7, 8, 9, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 28, 29. i 30. oktobar 1944, pisani na mašini, latinicom, nalaze se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu a mikrofilmovi ovih dokumenata u Arhivu V.I.I., reg. br. 4/526 do 594.

² Riječ je o borbama koje su vodile jedinice 32, 33. i 7. divizije protiv dijelova 5. ustaškog stajaćeg djelatnog zdruza (vidi dok. br. 5, 6, 18, 31, 62 i 64 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 2-2/5, k. 551 a).

³ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129.

Benkovac – Drniš:

U nastavku podhvata u području Benkovac – Drniš neprijatelj je odbačen sa ceste Bribir – Benkovac nakon što je slomljen žestok neprijateljski otpor.⁴

Odbijeni su noćni napadaji jačih nepr. snaga na Benkovac.⁵

Imotski:

Opazeno je prikupljanje partizana s. z. Imotskog, vjerojatno s namjerom da obkole i zauzmu ovo mjesto.⁶

Jadranska obala:

Neprijateljsko topništvo s otoka Brača dalje ometa promet na obalnoj cesti kod Drniša povremenim otvaranjem vatre.⁷

Djelat, nepr. zrakopl.:

Doznaje se da su 27. IX nepr. zrakoplovi napali oklopni vlak kod Ravnog kraj Dubrovnika. Zapaljena su 1 kola.

4. X dva nepr. zrakoplova bacili su obskrbne bombe partizanima u području Generalskog Stola.

Djelat, vlast, zrakopl.

Naše je zrakoplovstvo 6. X izvršilo bombardiranje partizana u s. Mičetinac kraj Đurđevca te s. Čelepovac i Budrovac (5 i 6 km j. Đurđevca), odakle je na zrakoplov otvorena strojnička vatra. Zatim je surađivalo s našim postrojbama i izvršilo oružano izviđanje s. Motike u području Banje Luke. Osim toga izvršilo je obskrbu strjeljivom posade u Križevcima i Travniku te prijevoz tvoriva, žurne pošte i vojničkih osoba.

Obćenito:

U toku manjih djelatnosti na cesti Split – Sinj palo je 5 partizana, dok su 3 domobrana ranjena i 1 zarobljen.

Prilikom odbijanja napadaja na obhodnju kod Marije Bistrice poginula su 3 vojničara a 1 je ranjen. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.⁸

⁴ i ⁵ Riječ je o otporu koji su pružile neprijatelju jedinice 19. divizije NOVJ kada se probijao iz Benkovca (vidi dok. br. 88, 126, 127, 128 i 129).

⁶ Vidi primjedbu br. 5 uz dok. br. 123.

⁷ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 122

⁸ Prema izvještaju Štaba 10. korpusa NOVJ ustašku patrolu napala je jedna četa Kalničkog NOP odreda i pri tom zarobila trojicu ustaša (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–2/5, k. 551/a).

Događaji na želj. prugama:

3. X na pruzi Metković – Ploče napali su partizani vlak strojničkom vatrom. Žrtava nema.

6. X u 2227 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. p. Vrapče i Podsusjed naišao je na minu teretni vlak. Mina se razprsnula, oštetila želj. prugu. Dvoja kola su izkliznula. Žrtava nema.⁹

ZA POGLAVNIKA I ZA DCM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožeroi pukovnik
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

⁹ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2r-4, k. 121).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA MOŠČENICU, SPOLJNU ODBRANU PETRI-NJE, HRVAČE I O BORBAMA KOD VARAŽDINA, IZMEĐU KOPRIVNICE I VIROVITICE, DRNIŠA I BENKOVCA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 282/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
8. X 1944 g. .

I OBČI PREGLED:

Uspješne borbe u području Varaždina.
Posada Virovitice povukla se.
Odbijen napadaj na Travnik, Petrinju i uporište
Hrvače kod Sinja.
'Uspjeh u podhvat u Drniš — Benkovac.

II PODRUČJA:

Varaždin:

Jedna borbena skupina protjerala je neprijatelja kod s. Sudovec (22 km j. Varaždina) nanievši mu gubitke od 10 mrtvih i zaplienivši 4 puške i 1 strojosamokres. Vlastiti gubici: 3 ranjena (od toga 2 častnika).¹

Jedna ustaška borbena skupina sukobila se 6. X u području Ivanec — Bednja — Trakošćan s jačom skupinom partizana — Slovenaca, koji su sobom vodili žene i djecu. Uz pomoć njemačkog poljskog oružništva partizani su odbačeni. Nađeno je 9 poginulih partizana dok je 1 ustaša ranjen.

Koprivnica — Virovitica:

U toku je podhvat u području između Koprivnice i Virovitice. Postrojbe P. T. S-a vode teške borbe s jakim part. snagama.²

¹ Prema izvještaju Štaba 10. korpusa NOVJ, neprijatelj (1 satnija ustaša PTS iz Novog Marofa i 1 satnija ustaškog brzog sklopa) napao je 4. oktobra" kod sela Sudovec 3. bataljon Zagorske brigade. Gubici bataljona 2 poginula, 5 ranjenih i 9 nestalih (Arhiv V. I. I., reg. br. 2-2/5, k. 551 a.)

² Riječ je o borbama jedinica 32, 33. i 7. divizije sa dijelovima PTS koji su pritekli u pomoć razbijenim dijelovima 5. ustaškog stajaćeg zdruga" u Kloštru i Pitomači (opširnije o tome vidi dok. br. 5, 6, 18, 24, 31, 62 i 64 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 2-2-5, k. 551 a.)

Hrabra posada Virovitice nakon višednevne borbe s premoćnim neprijateljem napustila je Viroviticu i probila se u smjeru Terezinog Polja (14 km s. i. Virovitice). Obrana Virovitice- napuštena je vjerojatno zbog pomanjkanja streljiva, koje se radi loših vremenskih prilika nije moglo niti zrakoplovom poslati. Pojednosti (nedostaju, jer nema spoja.³

Sisak:

Noću 1/2. X odbijen je napadaj partizana na uporište Mošćenica (6 km j. j. z. Siska). Od neprijateljske topničke vatre oštećena je električna središnjica pilane u Capragu. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni dok vlastiti iznose: 1 domobran poginuo, 2 domobrana i 1 Kozak ranjeni.

Petrinja:

Odbijen je napadaj par.t. na vanjski obranbeni pojas Petrinje noću 1/2. X. bez vlastitih gubitaka. .

Sunja:

Prema naknadno prikupljenim podacima na mjestima borbe, broj poginulih part. u borbama kod Hrastovca i Sunje od 26 – 29. IX iznosi 254, a ne 160 kako je bilo objavljeno u dnevnom izvješću br. 274.⁴

Benkovac – Drniš:

Završen je podhvat u području Drniš – Benkovac. Nađeno je 58 poginulih partizana, dok se čini da je broj poginulih i ranjenih partizana mnogo veći. Zaplijenjena je veća količina raznog oružja.⁵

Sinja:

6. X jača skupina part. napala je uporište Hrvače (7 km s. s. z. Sinja) uz podršku bacača. Napadaj je odbijen, nakon dvosatne borbe. Neprijateljski gubitci su znatni, ali nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 1 poginuo i 1 ranjen."

³ Ustaško-domobranksu posadu -u Virovitici uništile su jedinice 6. korpusa NOVJ 4/5. oktobra 1944 (vidi dok. br. 3, 22, 42 i 134).

⁴ O gubicima jedinica 4. korpusa NOVJ u borbama 'za Sunju, Graboštane i Donji Hrastovac vidi tom V, knj. 33, dok. br. 95, 105, 115 i 145.

⁵ O rezultatima borbi za Benkovac od 3. do 7. oktobra vidi dok. br. 88, 126, 127, 128 i 129.

⁶ O borbama za Hrvače u oktobru 1944. u materijalima za historiju 20. divizije NOVJ piše: »4. X. 1944. neprijatelj iz Hrvača u jačini od 200 vojnika pokušao se probiti iz .opsade u pravcu Sinja. II. bataljon (odnosi se na bataljon 9. dalmatinske brigade – prim. red.) ga je u tome spriječio i tom prilikom mu nanio gubitke. Borba se vodila oko 2 sata.

Djelat, nepr. zrakopl.:

4. X tri nepr. zrakoplova napala su Sunju bombama i strojničkom vatrom. Štete i žrtava nema.

Jadranska obala:

Nastavlja se neprijateljska topnička vatra na mjesta uz obalu od Omiša do Makarske te na obalnu cestu s otoka Brača.⁷

Opažen je živ nepr. promet brodovima između o. Visa, Brača, Šolte i Dugog Otoka.

Obćenito:

Prigodom izviđanja kod Siska protjerani su partizani, dok je 1 ustaša poginuo i 1 ranjen. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Ddgodaji na želj. prugama:

7. X oko 2030 sati na pruzi Zagreb – Dugo Selo – Novska između ž. p. Voloder i Gračenica naletio je na minu oklopni motor. Pojediniosti nisu poznate zbog prekinutog spoja.⁸

Istog dana u 0935 sati između ž. p. Garčin i Andrijevci na pruzi Brod – Vinkovci naišao je na minu oklopni vlak. Pojediniosti nisu poznate.⁹

7. X u 1715 sati na pruzi Zaprešić – Varaždin između ž. p. Pušća-Bistra i Luka naišao je na minu putnički vlak. Oštećeno je 5 vagona. Ima oko 20 mrtvih i 20 teško ranjenih.¹⁰

Istog dana na istoj pruzi između ž. p. Vel. Trgovište i Zabok minama je razorena želj. pruga. Istovremeno razorena je pruga minama između ž. p. Krapinske Toplice i Bedekovčine.

7. X minama je razorena želj. pruga Zagreb – Sisak između ž. p. Sv. Klara i Vel. Gorica.¹¹

Neprijatelj je otjeran ponovno u žicu... 9. X. 1944 neprijatelj iz Sinja pokušao se probiti u pravcu Hrvača da odnese sledovanje, hranu i municiju opsjednutom garnizonu u Hrvacama. Neprijatelj je izišao iz Sinja sa 250 ustaša u 9 sati. III. bataljon (Devete dalmatinske brigade – prim. red.) napao ih je na položaju Lučane i prisilio ih na povratak u polazni garnizon. Tom prilikom naneseni su neprijatelju gubici«. Jedinice 20. divizije vršile su pritisak na Hrvače, do 24. oktobra kada su to mjesto definitivno oslobodile (vidi dok. br. 81, 87, 110 145 i 147 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 1–2, k. 1030).

⁷ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 122.

⁸ J IO Diverzije su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

⁹ Diverziju su izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

¹¹ Prugu su minirali dijelovi 2. diverzantskog. odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121 i-2–5, k. 551 A).

7. X popravljena je pruga Zagreb – Dugo Selo između ž. p. Sesvete i Sesvetski Kraljevec, i predana prometu.¹²

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnos'ložernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
Glavnos'ložerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

BR. 128

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 9. OKTOBRA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOVJ KOD OBOROVA, NA PODRUČJU KOPRIVNICA – PITOMACA – VIROVITICA, NA LINIJI SUNJA – KOSTAJNICA I SUNJA – DUBICA I KOD BENKOVCA

Vojnička tajna

**DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 283/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
9. X 1944 god.**

I OBĆI PREGLED:

Borbe u Podravini kod Pitomače.
Uspješne borbe u području Sunja – Kostajnica.
Žestoke borbe u području Benkovca.
Bileće izpražnjeno, Dubrovnik ugrožen.

II PODRUČJA:

Dugo Selo:

,7. X jedna ustaška sat. izvršila je napadaj na partizane u s. Oborovo (13 km j. Dugog Sela). Jedan ustaša ranjen.

¹² Prugu su razorili dijelovi 3. diverzantskog NOP odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

- Istog dana jedna pljačkaška part. skupina sa ustaškim i partizanskim kapama došla je u nebranjeno selo Leprovica (5 km j. Dugog Sela) te ubila 27 osoba, 3 ranila i zapalila 20 štala i nekoliko kuća.

¹ *Koprivnica – Virovitica:*

U toku je pođhvata u području Koprivnica – Pito- mača – Virovitica.¹

Sunja – Kostajnica:

Neprijatelj je odbačen s visova izt. i zapadno ceste i pruge Sunja – Kostajnica i Sunja – Dubica uz pod- poru zrakoplovstva. Uzpostavljen je spoj između Sunje i Dubice.²

Benkovac:

U toku su borbe s premoćnim nepr. snagama u pod- ručju Benkovca, koje zatvaraju cestu Benkovac. – Zadar.³

Livno:

Opaža se okupljanje jakih part. snaga u području Livna, usljed čega je ovo mjesto ugroženo.⁴

Dubrovnik:

Nakon napuštanja Bileće i Trebinja part. snage ug- rožavaju Dubrovnik i Konavle.⁵

Željeznički spoj Mostar – Dubrovnik prekinut je.

Jadranska obala:

Povremenim otvaranjem topničke vatre s otoka Brača -neprijatelj i dalje vrši uznemiravanje i ometa promet na obalnoj cesti od Omiša do Makarske.⁶

i Vidi dok. br. 5, 6, 18, 24, 31, 62 i 64 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 2–5, k. 551 A. ;

- U depeši 4. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 8. oktobra o tome piše: »U toku 7. o. mj. neprijatelj je poslije 4-satne borbe ovladao komunikacijom Sunja – Kostajnica nadirući iz Kostaj- nice i Sunje u jačini od 500–600 ustaša« (Arhiv V. I. I., reg. br. 4–62/1., k. 432).

³ Vidi dok. br. 88, 126, 127, 128 i 129.

⁴ Na području Livna vršeno je grupisanje jedinica 9. dalmatinske divizije. One su 9/10. oktobra napale Livno i definitivno ga oslobodile (vidi dok. br. 25, 54, 130, 131 i 132).

⁵ Jedinice 29. hercegovačke divizije oslobodile su Bileću 2. a Tre- binje 6. oktobra. One su u borbama od 16. do 18. oktobra oslobodile i Dubrovnik (vidi ddk. br. 47, 58, 140 i 142 u ovoj knjizi i »Oslobodilački rat naroda, Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 412 i 413).

⁶ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 122.

Naše obalno topništvo otvorilo je vatru na okupija-
nje nepr. teretnih samovoza kod Supetra na o. Braču.

Djelat, vlast, zrakopl.:

7. X naše je zrakoplovstvo izvršilo izviđanje Virovitice i okoline. S kolodvora u Virovitici zrakoplov je napadnut strojničkom vatrom. Nadalje je izviđalo javljena nepr. uzletišta kod Topuskog i Gajeva kraj Vrgin Mosta. Kod Topuskog nije ništa opaženo, dok su na uzletištu kod Gajeva opaženi tragovi zrakoplova. Osim toga izvršilo je obskrbu strjeljivom i tvorivom posade u Travniku te prienos poste i vojničkih osoba.

8. X naše je zrakoplovstvo izviđalo i napalo bombama i strojničkom vatrom sela: M. i Vel. Črešnjevica i Sedlarica južno i jugoiztočno Pitomače. Nadalje je izvršilo obskrbu strjeljivom, postrojbi u Bos. Gradiški i Travniku te prienos novca i vojničkih osoba.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Četiri nepr. zrakoplova napala su 7. X vlak između ž. p. Konjic i Lisičići, zapalili 1 kola i onesposobili stroj. Poginula su 2 putnika i 1 je ranjen.

Obćerato:

Naknadno se doznaje da je osiguranje želj. pruge prigodom izviđanja 30. IX kod Odvoraca kraj Broda pobilo 12 partizana i zaplenilo nešto oružja i opreme.

Partizani su 5. X prekopah i minirali cestu Križevci — Koprivnica.

Dogodaji na želj. prugama:

Na pruzi Sarajevo — Višegrad između Banja Stiena i Sudići napali su odmetnici 1. X osobni vlak. Na taj vlak naletio je oklopni vlak koji je išao u pomoć. Oštećeno je nekoliko kola i stroj oklopnog vlaka. Napadaj je odbijen bez vlastitih gubitaka. Most kod Šudića je oštećen.

7. X oko 2200 sati na pruzi Brod — Vinkovci između ž. p. D. Vrba i Garčin naišao je njemački oklopni vlak na minu. Mina se rasprsla te oštetila prugu, a stroj i 2 kola su izkliznula.⁷

8. X u 1030 sati na istoj pruzi između ž. p. Strizivojna Vrpolje i Anđrijevići naišao je na minu teretni vlak sa žitom. Mina se rasprsla, oštetila želj. prugu, ubila strojovođu i ranila 2 vojnika. Izkliznuo je stroj i 1 kola.⁸

⁷ i s Diverzije su izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2—4, k. 121).

8. X popravljena je pruga Zagreb — Sisak — Novska
između ž. p. Sv. Klara i Vel. Gorica i Dubica — Živaja.

9. X pruga Novska — Brod — Vinkovci prohodna je.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik •
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 10. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA HRVAČE I DICMO I O BORBAMA NA PODRUČJU KOPRIVNICE, ĐURĐEVCA, BANOVE JARUGE I BENKOVCA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 284/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
10. X 1944 god.

I OBČI PREGLED:

Uspješne borbe u području Koprivnice.
Nastavljaju se žestoke borbe u području Benkovca.
Odbijeni napadaji na uporišta u području Sinja.

II PODRUČJA:

Koprivnica:

Borbena skupina P. T. S-a u ogorčenoj borbi s jakim skupinom partizana u području Koprivnica – Đurđevac naniela je 8. X neprijatelju osjetljive gubitke. Izbrojano je preko 60 poginulih partizana. Zaplijenjeno je 22 jahača konja jedne part. »komande« koju su ustaše iznenadili na sastanku u Budrovcu (7 km j. j. i. Đurđevca). Vlastiti gubici: 3 poginula i 26 ranjenih ustaša.²

Banova Jaruga:

Naše izviđačke sati razpršile su nakon kraće borbe slabije nepr. dielove 4 km s. z. Pakračke Poljane (9 km i. s. i. Banove Jaruge).

Ilok:

Jedna ustaška sat protjerala je¹ 1. X partizane nakon jače borbe iz Neština (16 km i. Iloka). Nađeno je 16 poginulih partizana i z-aplijenjeno: 11 strojopušaka, 3 puške i više mina. Vlastitih-gubitaka -nije bilo.

Sinja – Kostajnica:

Čišćenje područja Sunja – Kostajnica od zaostalog neprijatelja nastavlja se s dobrim posijedkom.³

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 10/1-1, k. 43.

Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 127.

³ Poslije više uzastopnih napada i diverzija koje su jedinice 4. Korpusa NOVJ izvele krajem septembra 1944. na neprijateljska uporišta na komunikacijama Sunja – Kostajnica i Sunja – Dubica neprijatelj je reagovao jakim snagama i prisilio jedinice Korpusa da se po-

Zadar – Benkovac:

izviđačke skupine iz Biograda n/m (16 km j. z. Benkovca), te iz Karina (8 km s. s. i. Benkovca) napredujući

vuku na polazne položaje. U depešama koje je Štab korpusa o tome poslao Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske pored ostalog piše: »26. ov. mj. otpočeo je napad na neprijatelja u Sunji gdje su naši bili zauzeli želj. stanicu ali je neprijatelj u jurišu povratio. Donji Hrastovac je blokiran, a posada u Graboštanima je stjerana u jednu kuću...

... Jedna bojna domobrana I. gorskog zdruga prešla je iz Kutine preko Puške i r. Save u pravcu Sunje. (Pralaz navedene bojne izvršen je 27. septembra u cilju deblokiranja posade u Sunji – prim. red.)

30 ov. mj. jedinice našega korpusa koje djeluju sjeverno i južno od Sunje likvidirale su na pruzi Sunja – Dubica neprijateljsko uporište Šaš. Ubijeno 50, zarobljeno 10 neprijateljskih vojnika, zaplijenjen 1 protukolski top, 2 teška mitraljeza, 4 puškomitraljeza i ostala sprema. Uništeno 70 vagona i 2 lokomotive. Čišćenje se nastavlja u pravcu Zivaje.

U noći 30. IX. na 1. X. 1944 jedinice našeg korpusa koje djeluju jugoistočno od Sunje zauzele su neprijateljsko uporište Zivaja na pruzi Sunja – Dubica. Ubijeno je 10, a zarobljeno 5 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno 2 teška mitraljeza, 1 p. mitraljez, 1 t. bacač, 20 pušaka i 35.000 metaka. Posada je bila oko 80 ustaša i domobrana koji su pripadali Jasenovačkom odbranbenom zdrugu. Čišćenje se nastavlja prema Dubici.

26. IX. ov. god. na pruzi-Sunja – Kostajnica jedinice H. diverz. [antskog] bataljona u saradnji sa jedinicama VII. divizije presjekle su prugu na 440 mjesta i digle u vazduh 7 armirano betonska buriKera.

... Naše jedinice likvidirale su neprijateljsko uporište G. Hrastovac, Stubijane i Šaš i nastavljaju djelovanje na liniji Sunja – Dubica.

... Sunja je i dalje blokirana (depeša poslana 4. oktobra – prim. red.) od pravca slobodnog teritorija... Mi držimo prugu Sunja – Kostajnica i Sunja – Dubica, koja se neprekidno ruši.

... Neprijatelj na liniji Sunja – Dubica – Kostajnica 4. ov. mj. nije bio aktivan sem što je izvršio ispad iz Sunje prema Vedrom Polju. Jedinice II. banijskog odreda su ga odbile. Naši gubici 3 mrtva i 3 ranjena.

... 6. ov. mj. neprijatelj je iz Sunje izišao do Drljače. Neprijatelj bi navodno htio proći od Sunje za Kostajnicu.

... U Sunji, Gradusi na Savi i u selu Gredi na Savi kao i preko Save smješten je cijeli I. Donski puk. 6. ov. mj. neprijatelj je uspio potisnuti II. banijski odred iz »Trokuta« (teritorija između rijeke Save i komunikacije Sunja – Kostajnica – Dubica – prim. red.). Jačina neprijatelja nepoznata ali su jače snage sastava Čerkezi i ustaše koji su nadirali iz Jasenovca. U »Trokutu« su popalili nekoliko sela. Veći dio naroda je izbjegao. Neprijatelj iz Kostajnice. sa dva tenka i oko 200 vojnika krenuo u pravcu Sunje. Sa ovim neprijateljskim snagama VII. divizija vodila je borbu kod Majura i Stubljana. Danas su se neprijateljske snage od Kostajnice i Sunje spojile i drže cestu Sunja – Kostajnica.

... Ustaše iz Dubice palili su jučer (depeša poslana 7. oktobra 1944 – prim. red.) ostatak sela u »Trokutu«...« (Vidi tom V, knj. 38, dok. br. 95, 105, 108 i 115 i Arhiv V. I. I., reg. br. 4–1, k. 432.)

prema Benkovcu naišle su na jak otpor južno i sjeverno Benkovca. Borbe se još vode.⁴

Sinj:

Novi napadaj partizana na uporište Hrvače (6 km s. Sinja) odbijen je nakon 5 sati borbe. Čieni se da je broj poginulih i ranjenih partizana velik.⁵

Odbijen je napadaj part. na uporište Dicmo (9 km j. z. Sinja). Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubici 1 ranjen.⁶

Dubrovnik:

Nastavlja se okupljanje jakih part. snaga u području Dubrovnika i povećava se ugroženost toga grada.⁷

Jadranska obala:

Neprijateljska topnička vatra s otoka Brača za uznemiravanje u području Omiša i Zadvarja traje i dalje.⁸

Djelat, vlast, zrakopl.:

9. X naše je zrakoplovstvo izvršilo izviđanje javljenih nepr. uzletišta kod Blagaja kraj Kupresa i kod Makljena kraj Prozora. Kod Blagaja ima pogodno zemljište za slijetanje manjih zrakoplova, ali nije ništa sumnjivo opaženo. Kod Prozora nema pogodnog zemljišta za slijetanje. Nadalje je izvršilo obskrbu hranom posade u Kostajnici, zatim prijevoz žurne pošte, vojničkih osoba i bacanje promičbenih letaka nad Bjelašnicom pl. -

¹ Intervencijom iz Biograda n/m i Karina neprijatelj je pokušao da povрати Benkovac koji je poslije borbi od 3. do 7. oktobra napustio pod pritiskom jedinica 19. divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 88, 124, 125, 126, 127, 128, 129 i 130).

³ U materijalima za historiju 20. divizije o tome piše: »9. X 1944 g. neprijatelj iz Sinja pokušao se probiti u pravcu Hrvača da odnese sledovanje u hrani i municiji opsjednutom granizonu u Hrvacama. Neprijatelj je izišao iz Sinja sa 250 ustaša u 9 sati. III bataljon (odnosi se na 3. bataljon 9. dalmatinske brigade • — prim. red.) napao ih je na položaju kod Lučana i prisilio na povratak u polazni garnizon. Tom prilikom naneseni su neprijatelju gubitci...« (Arhiv V. I. I., reg. br. 1-2, k. 1030, str. 106.)

s Napad su vjerovatno izvele jedinice Sjevernodalmatinske grupe NOP odreda.

⁷ Na širem području Dubrovnika okupljale su se tada jedinice 29. hercegovačke divizije i Primorske operativne grupe koje su vršile pripreme za napad na Dubrovnik (vidi dok. br. 47, 58, 140 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 7-8, k. 1143 A).

⁸ Uznemiravanje neprijatelja na sektoru Omiš — Zadvarje vršila je artiljerija 26. divizije (vidi dok. br. 122).

Osobitosti:

Prema izvješću zapovjedništva mornarice iz Dubrovnika na putu Mostar – Dubrovnik zarobljen je od partizana rukovodni nadsatnik Kovačević, koji je putovao kao teklić⁹ u teretnom samovožu. Pošta je navodno spašena.

Događaji na želj. prugama:

9. X u 2100 sati naišao je na minu oklopni vlak na pruzi Dugo Selo – Novska između ž. p. Voloder i Gračevnica. Mina se rasprsla i oštetila želj. prugu. Izkliznula su 2 kola.¹⁰

9. X oko 1915 sati razprсло se nekoliko mina na želj. pruzi Zagreb – Sisak između ž. p. Sv. Klara i Vel. Gorica. Posljedak nepoznat.

10. X popravljena je želj. pruga Zagreb – Karlovac između ž. p. Zdenčina i Karlovac i predana prometu.¹¹

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich
(M. P.)

⁹ kurir

¹⁰ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi Arliiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

¹¹ Na pruzi Karlovac – Zagreb prugu su rušile jedinice 34. divizije NOVJ i dijelovi 2. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121 i 4–1, k. 432).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 11. OKTOBRA 1944. O BORBAMA NOVJ KOD ĐURĐEVCA, SUNJE, DUBICE, KOSTAJNICE I BENKOVCA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 285/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
11. X 1944 god.

I OBOI PREGLED:

Nastavak podhvata u području Dubica – Sunja – Kostajnica.
Borbe oko Goražde.
Dubrovnik i Konavlj e ugroženi.

II PODRUČJA:

Đurđevac:

Neprijateljski gubitci u borbama j. i. Đurđevca u toku 8. X popeli su se na ukupno 126 poginulih. Zaplijenjeno je ukupno 22 puške, 1 strojopuška, 2 samokresa i 5.000 na- boja. Poginula su još 2 ustaše².

Dubica – Kostajnica:

Područje Dubica – Sunja – Kostajnica očišćeno je od neprijatelja. Glavnina nepr. snaga odbačena je u brda zapadno od Sunje³.

Uzpostavljen je spoj Sunja – Kostajnica. Započeo je popravak želj. pruge• kod Sunje odakle su odmetnici odnieli tračnice. Predviđeno vrijeme za popravak 14 dana⁴.

Benkovac:

U nastavku podhvata u području Benkovca jedna borbena skupina probila se u Biograd n/m³.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V.I.I., reg. br. II–1/1, k. 43.

² Vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 127.

³ i ⁴ Vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 129.

⁵ Vidi dok. br. 88.

Dubrovnik:

Jake nepr. snage okupljaju se u području izt. Cavtata s namjerom napadaja na Cavtat i Grudu (10 i 26 kiti j.i. Dubrovnika). U toku su protumjere⁸.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Noću 7/8.X jedan nepr. zrakoplov napao je strojničkom vatrom naše postave u Gračeniei kraj Kutine bez učinka.

7.X bombardiran je most preko r. Drave kod Botova.

Djelat, vlast, zrakopl.:

U zračnoj borbi između našeg 1 izviđačkog zrakoplova i 5 englezkih lovaca »Spitfire« naš izviđač oborio je jednog englezkog lovca, nakon čega je naš zrakoplov podlegao nadmoći, ali se posada spasila padobranima.

10.X naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjeljivom posade u Livnu⁷ te postrojbi u Sarajevu i Bos. Gradiški. Nadalje je izvršilo prevoz tvoriva i vojničkih osoba.

Osobitosti:

8.X zarobila je posada Livna 4 američka zrakoplovca, a druga jedna postrojba još 3 američka zrakoplovca koji su vjerojatno izkočili padobranima iz oštećenih zrakoplova.

9. X oko 1730 sati napali su part. kod Sv. Nedelje kraj Samobora posebnički samovoz i odveli 2 putnika.

Događaji na želj. prugama:

10. X u 0930 sati nepr. zrakoplovi napali su ž. p. Novoselec-Križ. Oštećena su 2 stroja i 10 vagona. Ranjenih su 2 kočničara i 9 vojnika. Oboren je 1 nepr. zrakoplov.

⁶ Vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 129.

⁷ Neprijateljski garnizon u Livnu napale su i oslobodile 10. oktobra 1944. jedinice 9. divizije. »Zarobljeno je 84 neprijateljska vojnika, komandant bojne u Livnu i 4 oficira. Zaplijenjeno je: 3 brdska topa 75 m/m, 4 bacača 81 m/m, 12 bacača 45 m/m, 8 mitraljeza, 10 p. mitraljeza, 150 pušaka, 670 bacačkih granata, 790 granata za topove, 8 automata, 18 pištolja, 35 mazgi i konja, 3 radio • aparata, velika količina pješad. i mitralj. municije... Neprijatelj je u ovoj borbi imao oko 185 mrtvih, naši gubici iznosili su 8 mrtvih, 26 ranjenih i 1 nestao... « (vidi dok. br. 25, 54, 130, 131, 132 i 133 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 56-2, k. 842 A).

10. X u 2130 sati na pruzi Zagreb–Dobova naišao je na minu strojni vlak između ž. p. Zaprešić i Savski Marof. Mina se raspršila i oštetila prugu". Izkočio je stroj vlaka.⁸

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
(M. P.) • glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

⁸ Minu su vjerovatno postavili borci 3. diverzantskog odreda.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 12. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA BEDEKOVČINU, LIVNO, PAG, NA KOMUNIKACIJU OMIS – ZADVARJEI O BORBAMA KOD SUNJEI

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 286/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
12. X 1944 god.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvat u području Sunja – Kostajnica, te u Majevidi pl. južno Brčkog.

Livno jako napadnuto.

Odbijen pokušaj nepr. izkrcavanja kod Omiša i napadaj na uporište Pag.

Manji napadaj nepr. zrakoplovstva na šire područje Zagreba.

II PODRUČJA:

Krapina:

Jača skupina partizana napala je 10. X mjesto Bedekovčinu (14 km j. j. i. Krapine). Nakon kraće borbe razoružana je slaba straža (11 pušaka) i zarobljena. Zapovjednik straže i 3 domobrana uspjeli su se spasiti. Neprijatelj je zapalio občinu i školu.²

Sunja – Kostajnica:

Uspješno se nastavlja čišćenje područja Sunja – Kostajnica. Neprijateljski gubitci 9. X iznose: 26 poginulih i 13 zarobljenih.³

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V.U., reg. br. 12/1–1, k. 43.

² Neprijateljsku posadu u Bedekovčini napao je i zarobio 2. bataljon Zagrebačkog NOP odreda. Zaplijenjeno je 12 pušaka, 1000 metaka i drugi materijal (Arhiv V.I.I., reg. br. 2–3/5, k. 551 A).

³ Prema izvještaju Štaba 4. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 10. oktobra 1944. neprijatelj je toga dana sa slabijim snagama prodirao od Kostajnice prema Majuru ali su ga odbile jedinice 7. divizije nanijevši mu manje gubitke (vidi Arhiv V.I.I., reg. br. 4–1, k. 432).

Livno:

Jake part. [snage] napale su Livno. Posada Livna vodila je 9. i 10. X tešku borbu s neprijateljem. Pojediniosti nisu poznate, jer je svaki spoj s posadom prekinut.⁴

Zapovjednik VI ust. stajaćeg zdruga odputovao je u Livno.

Dubrovnik:

U toku je podhvata protiv neprijatelja, koji se okuplja iztočno od Cavtata. Odbijen je manji napadaj na Cavtat. Pojediniosti još nisu javljene.³

Jadranska obala:

Neprijatelj s otoka Brača pokušao je izkrcavanje i zauzimanje obalne ceste Omiš – Vrulja (15 km i., j. Omiša). Ustaške posade uporišta na cesti odbile su napadaj.⁶ Nastavlja se neprijateljska topnička vatra s otoka Brača na ovu cestu.⁷

⁴ Vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 130.

⁵ U vremenu (16. do 18. oktobra) kada je vođena borba za Dubrovnik, jedinice 2. dalmatinske proleTERSKE brigade oslobodile su Cavtat i Mline (vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945«, knj: 2, str. 413).

⁶ U vremenu od 9. do 17. oktobra 1944. jedinice 26. divizije iskrcale su se u više navrata sa otoka Brača na obalu i izvele napad na manja neprijateljska uporišta i kolone. U depešama i materijalima za historiju 26. divizije NOVJ o tome piše: »10.X. dvije čete III. bataljona I. dalmatinske proleTERSKE brigade iskrcale su se kod Mimice – Marušići i napale Mimice – Marušići – Pisak te zarobile posadu od 35 ustaša. Plijen: 1 bacač, 1 teški mitraljez, 25 pušaka, 20 sanduka municije ...«

»11.X. upućena je jedna desetina III. čete III. bataljona na kopno, sa njom poručnik Lukač i poručnik Ivo Verović. Na putu Makarska – Omiš napadnuta su tri neprijateljska kamiona i jedan taksij. Od ovih jedan je uništen od postavljene mine, a tri su zaustavljena mitraljejskom vatrom. Ubijeno je 5 Nijemaca, a zarobljeno je 12 švercera među kojima 1 ustaša i 1 domobran. Zaplijenjeno je 8000 kg hrane koja je pođijenjena pučanstvu a vozila su spaljena.

13.X. dvije čete I. bataljona XII. brigade iskrcale su se na kopno i napale neprijateljsko uporište Mali Bat i Jesenice. U svakom ovom uporištu nalazilo se 30–35 ustaša. Uporišta su likvidirana. U Jesenicama su se držali. Naše jedinice su se morale povući ujutro radi dana. Neprijatelju su naneseni gubici u ljudstvu oko 45 ranjenih, ubijenih i zarobljenih vojnika.

17.X.1944 jedinice (1 desetina) III. bataljona XII. brigade na istoč cesti sačekale su jedan kamion, tri luksuzna automobila i jedan motokikl. Ubijeno je 7 njemačkih oficira, 10 vojnika a vozila uništili...« (vidi dok. br. 132 u ovoj knjizi i Arhiv V.U., reg. br. 1–4, k. 1132/1 i 5–7, k. 1103).

⁷ Vidi primjedbu br. 8 uz dok. br. 129.

Jedna nepr. skupina izkrcala se na o. Pag i napala uporište Pag. Napadaj je odbijen.⁸

Djelat, nepr. zrakopl.:

11. X oko 1030 sati nepr.-lovci napali su topovskom strojničkom vatrom jugoistočno područje Zagreba bez većeg učinka.

Istog dana oko 1130 sati nepr. zrakoplovi bacili su 36 bombi na Omblu kraj Dubrovnika. Žrtava -i štete nema.

Djelat, vlast, zrakopl.:

11. X naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjeljivom postrojbi u Bos. Gradiški, zatim prijevoz soli, oružja, žurne pošte, ranjenika i vojničkih osoba.

Obćenito:

Dielovi P. T. S-a u manjem sukobu kod s. Paka (4 km j. j. z. Novog Marofa) nanieli su neprijatelju gubitke. "Vlastiti gubici: 2 poginula i 7 ranjenih.

Prilikom izviđanja kod s. Četvrtkovca kraj Sunje protjerane su jake nepr. snage. Neprijateljski gubici nisu poznati. Zaplijenjena su 3 konja natovarena strjeljivom. Vlastiti gubici: 1 domobran ranjen.⁹

8. X partizani su razorili cestu Dubrovnik – Plana.

⁸ Ustašku posadu na otoku Pagu napale su 8/9. oktobra 1944. tri čete mornaričke pješadije 2. pomorskog obalskog sektora (opširnije o tome vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 64).

⁹ U depeši Štaba 4. korpusa od 12. oktobra 1944. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o tome piše. »11. ov.mj. neprijateljske snage nastupale su: jedna kolona oko 500 ustaša i Čerkeza od pravca Kostajnice preko Krčeva, Svinjice, prema M. Graduši, a jednom kolonom jačine oko 400 ustaša i Čerkeza od Sunje preko Četvrtkovca, Drljače, Paukove u pravcu M. Graduše, a jedna kolona ustaša i četnika sa 2 tenka pravcem Mošćenica – Novo Selo – Komarevo. Neprijatelj je nastupao kroz pomenuta sela i palio ih.

Jedinice VII. divizije stupile su u borbu sa ovim neprijateljem i borba se je vodila od 8 do 20 sati gdje su se često redali juriši i protivnapadi sa jedne i druge strane.

Neprijatelj je imao oko 60 mrtvih i 80 ranjenih. Naši gubici 60 drugova izbačeno iz stroja. Neprijatelj je popalio Svinjicu, Krčevo i Drljaču. Oko 20 časova neprijatelj se povukao u polazne baze«. (Arhiv V.U., reg. br. 4-1, k. 432.)

Događaji na želj. prugama:

11. X popravljena je pruga Zagreb — Dobova između ž. p. Zaprešić i Savski Marof te pruge Zaprešić — Varaždin između ž. p. Pušća Bistra i Vel. Trgovišee.¹⁰

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

BR. 132

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 13. OKTOBRA 1944. O NAPADU NOVJ NA ĐURĐEVAC, PODRAVSKI NOVI GRAD I LIVNO I O BORBAMA KOD SUNJE, BENKOVCA I OMIŠA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 287/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
13. X 1944 g.

I OBĆI PREGLED:

Žestoke borbe u Podravini. Đurđevac i Novi Grad Podravski napušteni.

Travnik ugrožen.

Uspješno se nastavlja podhvat u Majevidi pl.

Žestoke borbe u području Benkovca.

Livno palo.

Manji napadaji nepr. zrakoplovstva na šire područje Dubrovnika i željezničke objekte.

¹⁰ Navedene komunikacije porušili su dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V.U., 2-4, k. 121).

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V.I.I., reg. br. 13/1-1, k. 43.

II PODRUČJA:

Koprivnica:

Jake nepr. snage napale su 11. X Đurđevac. Junačka posada nakon teške borbe, pretrpivši gubitke, morala so povući u Golu (16 km s. Đurđevca).²

Istodobno napali su partizani i Novi Grad Podravski (8 km s. z. Đurđevca) kojeg je branio brzi sklop P. T. S-a. Pri pokušaju probijanja iz mjesta posada je napadnuta ođ premoćnih snaga |i pretrpila gubitke. Pojediniosti nisu poznate.³

Sunja – Kostajnica:

•Naše, postrojbe ovladale su visovima zapadno Sunje, koje je neprijatelj ogorčeno branio.⁴

Benkovac:

U nastavku podhvata u području Benkovca pochlvatne skupine, koje napreduju prema Benkovcu iz Bio-grad n/m, Karina i Bribira (16 km j. z. 8 km s. i 22. km j. i. Benkovca) zauzele su nekoliko visova pred Benkovcem slomivši jak neprijateljski odpor. Neprijateljski gubitci: 28 poginulih i 1 zarobljen.⁵

Livno:

Noću 9/10. X napali su part. premoćnim snagama Livno, koje su predhodnih dana bile napustile njemačke postrojbe.⁶

10. X ušli su part. u grad i nakon žestokih uličnih borbi zauzeli ga. Pojedini dielovi raspršene ustaške bojne probili su se u Tomislav Grad (22 kin j. i. Livna) gdje se prikupljaju. Pojediniosti nisu javljene.

² i ⁹ Neprijateljsku posadu u Đurđevcu napale su jedinice li. korpusa NOVJ. Prema depeši Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske u Đurđevcu i na obezbjeđenju ubijeno je 307 ustaša 5. stajaćeg djelatnog zdruga, a od materijala zaplijenjeno: 110 pušaka, 4 topa, 7 mitraljeza, 2 teška bacača, 3 tenka (3 uništena), 7 autobusa, 7 trokolica i drugi ratni materijal. -U borbama za Đurđevac naročito su se istakle Osječka i Virovitička brigada. Glavni štab je za postignute uspjeha naredbom pohvalio borce i rukovodioce ovih brigada (vidi dok. br. 27, 28, 39 i 43 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 3-4, k. 572 A).

³ Podravski Novi Grad oslobodile su jedinice 33. divizije 11/12. oktobra 1944 (opširnije, o tome vidi dok. br. 30, 62 i 65).

⁴ Vidi primjedbu br. 9 uz dokumenat br. 131.

³ Vidi primjedbu br. 4 uz dok. br. 129.

⁰ Jedinice 9. divizije napale su i oslobodile Livno 10. oktobra 1944 (vidi dok. br. 25, 54, 130, 131, 132 i 133).

Jadranska obala:

Nastavlja se neprijateljska topnička vatra s otoka Brača na Stobrečku uvalu (6 km i. Splita).⁷

Prigodom već javljenog odbijanja, nepr. pokušaja izkrcavanja na obalu kod Omiša noću 8/9. X zarobljeno je: 31 i nestalo je 13 ustaša. Zarobljeni su odvedeni na o. Brač.⁸

Djelat, nepr. zrakopl.:

11. X četiri nepr. lovca napali su strojničkom vatrom i bombama prevozna sredstva na putu Imotski – Provo i Imotski – Gorica. Ima štete i žrtava.

Istog¹ dana jedan nepr. zrakoplov bacio je bombe na Lapad i Petku, predgrađa Dubrovnika, bez učinka.

7. X četiri nepr. lovca napali su između ž. p. Lisičića i Konjica jedan vlak. Onesposobili su stroj i 2 kola oštetili. 2 osobe su poginule i 1 ranjena.

12. IX nepr. zrakoplovi napali su strojničkom vatrom ž. p. Ivanić Grad i onesposobili stroj jednog vlaka.

Istog dana napali su 2 teretna vlaka u ž. p. Prečec i onesposobili 2 stroja.

Istovremeno napali su želj. postaju Novska i Rajić na kojima su bili putnički vlakovi. Onesposobili su 2 stroja.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Naše zrakoplovstvo 12. X bombardiralo Jabuoko Sedlo koje su zaposjeli partizani. Istog dana u suradnji s našim postrojbama napalo je partizane, strojnicama u području Novog Grada i Đurđevca.⁹

Nadalje je izvršilo obskrbu strjeljivom postrojbi u Bos. Gradiški te prienos tvoriva, žurne pošte i vojničkih osoba.

Obćenito:

9. X prigodom napadaja part. na našu samovoznu preselicu kod Livna poginuo je 1 i ranjeno 6 ustaša.

10. X jake četničke snage napale su osiguranje jedne naše preselice kod Buloga (4 km i. j. i. Sarajeva) pri čemu je poginulo 5 domobrana, a više ih je ranjeno. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Obhodnje osiguranja želj. pruge Brod – Maglaj pobile su 13 partizana, koji su pokušali rušiti ovu prugu.

Partizani su porušili most na cesti 2 km j. Bradine raztjeravši domobransku zasjedu kod tog mosta.

⁷ Vidi primjedbu br. 8 uz dok. br. 129.

⁸ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 131.

Prigodom izviđanja u području s. z. Omiša neprijatelj je protjeran bez vlastitih gubitaka. 2 su part. zarobljena.

Osobitosti:

Noću 9/10. X jača skupina partizana opljačkala je iz sela kraj Hrv. Leskovea oko 100 komada razne stoke i odvela nekoliko osoba.

U Osijeku prikupilo se 140 ljudi s 2 častnika i 3 dočastnika jedne sati X ustaškog zdruza iz Virovitice.¹⁰

Događaji na želj. prugama:

12. X u 0755 sati između ž. p. Zaprešić i Pušća Bistra naletio je putnički vlak na minu. Izkočila su 2 kola. Žrtava nema.¹¹

Istog dana u 2315 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. p. Bruckel i Sutla naletio je na minu brzi vlak. Podpuno su uništena 1 kola, a 2 su izkliznula. Poginulo je 6 legionara i 2 putnika, a ranjeno 73 osobe.¹²

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

¹⁰ Prilikom napada jedinica 6. korpusa NOVJ 4. oktobra 1944. na Viroviticu manji dijelovi neprijateljske posade uspjeli su se probiti preko rijeke Drave u Mađarsku odakle su preko Donjeg Miholjca vraćeni u Osijek. Izvještavajući o tome Vrhovni štab NOV i POJ Štab 6. korpusa u. depešama od 7. oktobra kaže: »Jedinice 6. korpusa vodile su 4. i 5. ov. mj. ogorčenu 40-satnu borbu sa 1400 ustaša i domobrana, (odnosi se na domobransku dočasničku – podoficirsku školu – prim. red.) prilikom akcije na Viroviticu. Nakon žestoke i uporne borbe Virovitica je sa svim okolnim selima oslobođena. Ubijeno je 790 neprijateljskih vojnika i oficira a zarobljeno je 220. Zapljenjeno je 602 puške, 29 mitraljeza, 2 teška bacača, 7 lakih bacača, 7 prot. tenk. pušaka, 5 brdskih topova i 4 protukulska topa, 600 ručnih bombi, 330 topovskih, granata, 110.000 metaka, svi ustaški magazini sa hranom i 10 kola spreme. Borba je vođena za svaki bunker i za kuće. Naši gubitci: 36 mrtvih, 180 ranjenih i 5 nestalih ... «

»U borbi prilikom likvidacije ustaškog uporišta Virovitica kojom je prilikom ubijeno oko 800 neprijateljskih vojnika i oficira a" zarobljeno 200 istakla se je 12. divizija na čelu sa Štabom Divizije. Umjesnošću rukovođenja, upornošću i hrabrošću istakli su se naročito borci i rukovodioci 12. slavonske proleterske brigade, Osječke brigade na čelu sa štabovima tih brigada...« U depeši su poimenično navedeni borci i rukovodioci koji su se posebno istakli prilikom likvidacije uporišta. (Arhiv V.I.I., reg. br. 1–1, k. 488 A).

¹¹ i ¹² Diverzije su vjerovatno izveli djelovi 2. diverzantskog: odreda.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 14. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA REMETINEC, SVETU KLARU, NA SPOLJNTJ ODBRANU DUBROVNIKA I O BORBAMA KOD POPOVACE, SUNJE, KOSTAJNICE, PETRINJE, OGULINA, SINJA, LIVNA I NA OTOKU PAGU

Vojnička tajna

"(DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 288/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA '

14. X 1944 g.

I OBCI PREGLED:

Odbijen je žestok napadaj na Sv. Klaru (područje Zagreba) i jedno uporište kod Sinja.

Odpočeo je podhvat u području Kostajnica – Sunja i u Gorskom Kotaru.

Uspješno se nastavlja podhvat u području Petrinje. Žestoke borbe u području Benkovca.

Otok Pag očišćen od neprijatelja.

Manji napadaji nepr. zrakoplovstva na šire podr. Dubrovnika.

Srušen 1 nepr. 4-strojni zrakoplov.

II PODRUČJA:

Zagreb:

Noću 11/12. X odbijen je manji napadaj part. na Remetinec i Ljubić mlin (4 km j. Zagreba). U Remetincu su zapaljene 3 kuće neprijateljskom bacačkom vatrom.

Noću 13/14. X napali su part. jakim snagama čistionicu »Olex« i želj. postaju u Sv. Klaru. Ustaška posada »Olexa« i domobranksko želj. osiguranje hrabro su se borili protiv premoćnog napadača koji je napadao podpomognut vatrom velikog broja bacača. Ima veći broj mrtvih (1 domobranski častnik), ranjenih (2 domobrankska častnika) i nestalih domobrana i ustaša dok neprijateljski gubitci

¹ Ustaška uporišta na željezničkoj stanici Remetinec i u Brezovici uništila je brigada »Franjo Ogulinac Seljo« 11/12. septembra 1944. Ubijeno je 14, ranjeno 15 i zarobljeno 16 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno je: 2 teška mitraljeza, 3 puškomitraljeza, 33 pušaka, 33 mine za teški bacač, 9000 metaka i druga ratna sprema (vidi dok. br. 83 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 4–41/1, k. 432).

nisu ustanovljeni. Porušena je i zapaljena tvornica »Olex« i želj. postaja a pruga je minirana.

Pomoć upućena iz Zagreba zbog minirane ceste nije mogla pravodobno stići.²

Popovača:

Dielovi jednog gorskog zdruga³ protjerali su jaču part. skupinu⁴ iz područja s. Stručec (8 km j. z. Popovače) bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci: 1 poginuo i veći broj ranjenih. Plien: 1 puška i 1 strojnica.

Sunja – Kostajnica

Započeo je podhvat čišćenja u području s. z. crte Sunja – Kostajnica. Borbene postrojbe dostigle su crtu 5 km s. z., 8 km z. j. z. i 10 km j. z. Sunje nakon što su skršile jak nepr. odpor.⁵

Petrinja:

Naše borbene skupine, koje napreduju iz Petrinje, dostigle su s. Komarevo (11 km j. i. Petrinje) uz suradnju zrakoplovstva i zauzele dio sela⁶

Ogulin:

Započeo je usredotočeni podhvat protiv neprijatelja u području Vrbovsko – Mrkopalj – Lokve (15 km s. z. 28 i 36 km z. s.z. Ogulina).

Benkovac:

U području Benkovca vode se žestoke borbe s jakim neprijateljem, koji uporno brani prilaze k mjestu.⁷

² Neprijateljsko uporište u Svetoj Klari napala je brigada »Frano Ogulinac Seljo«. Zumberačka brigada istovremeno je napala Malu Mlaku. Ubijeno je 60, ranjeno 59 i zarobljeno 59 neprijateljskih vojnika. Zaplijenjeno: 3 teška mitraljeza, 5 protivkolskih mitraljeza, 6 puškomitraljeza, 122 puške, 105 šmajsera (automata) i mnogo drugog ratnog materijala. Sopstveni gubici 4 mrtva i 23 ranjena (vidi dok. br. 32, 37 i 84 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 4–1/1, k. 433/1).

³ Vjerovatno dijelovi 1. gorskog zdruga.

⁴ Na tom području bili su tada samo manji dijelovi Posavskog odreda Istočne grupe odreda 10. korpusa NOVJ (Arhiv V.I.I., reg. br. 2–13/5, k. 551 A).

⁵ Vidi dok. br. 72 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 4–1, k. 432.

⁶ U depeši Štaba 4. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 16. oktobra o tome piše: »14. ov. mj. Kozaci iz Komareva otišli u pravcu Siska a iz Klobučaka i Novog Sela vratili se nazad u Mošćenicu«. (Arhiv V.I.I., reg. br. 4-4/1, k. 433/1.)

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 88.

Neprijateljske snage zaposjele su cestu Obrovac – Karin sjeverno Benkovca. Opažen je pridolazak nepr. pojačanja.

Nađeno je 11 poginulih, partizana dok se čini da su neprijateljski gubitci mnogo veći.

Sinj:

Noću 11/12. X odbijen je napadaj part. na naše uporište »Visoka« vis 891 (3 km z. j. z. Sinja). Neprijateljski gubitci nisu poznati dok vlastiti iznose 7 ranjenih.

Uporište Hrvače (7 km s. Sinja) obkoljeno je od jačih part. snaga koje povremeno napadaju ovo uporište.⁸

Livno:

Nakon napuštanja Livna part. snage ugrožavaju Aržano i Studence (26 i 33 .km j. Livna).⁹

Dubrovnik:

Jake part. snage zauzele su sela Gabrile, Mihanići, Lovorno i Mrcine u području 18 km j. i. Cavtata i vrše pritisak prema obali na Gruđu, Čilipe i Cavtat (26, 16 i 8 km. j. i. Dubrovnika).¹⁰

Jadranska obala:

Otok Pag očišćen od neprijatelja.¹¹

Djelat, nepr. zrakopl.:

13. X rano u jutro jedan nepr. zrakoplov bacio je bombe na područje Lapad :– Babin Kut kraj Dubrovnika. Istog dana 4 nepr. zrakoplova bacili su više bombi kraj Trstena (područje Dubrovnika). Stete i žrtava nema.

13. X srušio se 1 nepr. 4-strojni zrakoplov kod Goile (8 km i. s. i. Kutine) i izgorio. Posada je pobjegla.¹²

⁸ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. br. 127.

⁹ Livno su oslobodile jedinice 9. divizije 9/10. oktobra. Aržano i Studence ugrožavala je 10. brigada 29. divizije i Mosorski NOP odred (vidi dok. br. 25, 44 i 54). » .

¹⁰ Navedena mjesta zauzele su jedinice 29. hercegovačke divizije i Primorske operativne grupe vršeći time pritisak na Dubrovnik koji su zauzele u borbama od 16. do 18. oktobra (vidi 47 i 58).

¹¹ Jedinice 2. pomorskog obalskog sektora (3 čete mornaričke pješadije jačine 220 boraca, odjeljenje za vezu, odjeljenje minera, motorni brodovi »Sv. Ante« i »Neptun«, NB 13, PČ 2, PC 4; PC 71) iskrcale su se i vodile borbe na Pagu 8. i 9. oktobra, odakle su se zbog neuspjelog napada vratile u operativnu bazu na otok Ist (opširnije o tome vidi tom Vin, knj. 3, dok. br. 64).

¹² U izvještaju Istočne grupe NOP odreda 10. korpusa NOVJ o tome piše: 13.X. I. bataljon (odnosi se na 1. bataljon Moslavačkog NOP odreda – prim. red.) prilikom spašavanja savezničkih aviona, tj. avijatičara kod s. Šartovca, avion je pao kod kote 171 na rubu šume na

Djelat, vlast, zrakopl.:

13. X oko 14*30 sati 4 nepr. lovca napala su želj. lživom posade u Travniku. Pored toga izvršilo je prienos pošte, ranjenika i vojničkih osoba, te bacalo letake u području Travnik, Zenica i Busovača.

Događaji na želj. prugama:

13. X naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjepostaju Novska i onesposobili 2 stroja.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

zapadnom dijelu a naše su se snage nalazile na položaju u selu Šartovcu i na k. 175. Neprijatelj iz Kutine primijetio je da se spustio avion, pa je pošao u pravcu Šartovea gdje je došlo do borbe. Borba je trajala 2 sata, gdje su spašena 3 saveznička avijatičara i neprijatelj je bio odbijen uz gubitke 4 mrtva i 2 ranjena. Vlastitih gubitaka nije bilo...« (Arhiv VJ.I., reg. br. 2-13/5, k. 551 A.)

BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA SREDIŠNJE DO-
CASNICKE ŠKOLE OD 14. OKTOBRA 1944. MINISTARSTVU
ORUŽANIH SNAGA I ZAPOVJEDNIŠTVU 2. ZBOROG POD-
RUČJA O NAPADIMA JEDINICA NOVJ NA VIROVITICU¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Z A P O V J E D N I Š T V O
SREDIŠNJE DOČASNIČKE² ŠKOLE
Zap. Broj 93/taj
14. listopada 1944.
Osijek

Predmet: bojna relacija za
borbu u Virovitici.

MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA – Oper. odjel,¹
MINISTARSTVU ORUŽANIH SNAGA – Nastav. odjel,
ZAPOVJEDNIČTVU II. ZBORNOG PODRUČJA –
S A S T A V A K .

Temeljno nalogu Minorsa³ Op. br. 4069/taj. od 22. V. 1944¹
po završenoj borbi u Virovitici podnaša se bojna relacija.

Razdoblje od 13. – 24. rujna 1944.

Stožer⁴ škole, pješачka bojna⁵ i dio pomoćne sati⁶ upu-
ćeni su po pismenoj zapovjedi Polizeigebietsführera⁷ iz Osi-
jeka u Viroviticu, sa zadatkom da preuzmu osiguranje grada
Virovitice, pruge i ceste Virovitica – Barč od 3. i 9. njemačkog
redarstvenog bataljona.

Zapovjed je primljena 11. rujna oko 12.00 sati, a prip-
reme za pokret završene su do 18.00j sati. Ukrcavanje trebalo
je uslijediti iste noći, ali je odgođeno do zore iz željezničkih
tehničkih razloga.

Nakon dugog zadržavanja na gornjogradskom kolodvoru
u Osijeku presehca⁸ je krenula 12. rujna u 15.00 sati pravcem

.. ¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V.I.I., reg. br.
9/1–18, k. 60.

² podoficirske

³ Ministarstvo oružanih snaga

⁴ Štab

⁵ bataljon

⁶ čete

⁷ Zapovjednik policijske oblasti

⁸ transport

Osijek – Pečuh – Barč i stigla u Barč sa dužim zadržavanjem duž pruge, ali bez incidenata.

Iskrcavanje u Barču uslijedilo je 13. rujna o. g. u 09.00 sati. Zbog sigurnosti od napadaja iz zraka i da bi se sprečilo razilaženje pripadnika škole po gradu do popravka pruge Bare – • Virovitica odmah se prešlo pješice preko željezničkog mosta, na drugu obalu, gdje su pripadnici škole pod zaklonom rastiinja sačekali popravak pruge Barč – Virovitica.

Ukrcavanje je izvršeno na otvorenoj pruzi kod mosta u 14.00 sati i pod zaštitom oklopljenog vlaka, bez važnih događaja preselica je stigla u Viroviticu u 16.00 sati.

Zahtjevu njem. opunomoćenika, da se odmah izkrca dio škole u Lukaču, radi osiguranja pruge Virovitica – Barč, nije se moglo udovoljiti zbog nepoznavanja prilika, koje čekaju u pogledu osiguranja Virovitice kao glavnog zadatka.

14.og'rujna preuzeti su postavi⁹ i izvršena izmjena njem. posade u Viroviticu.

Pri preuzimanju postava i vršenju izmjene jasno se pokazalo, da je nemoguće izmijeniti i 9. bojnu na pruzi i cesti Virovitica – Barč, usljed nedovoljnog brojčanog stanja škole. Unatoč tomu je ta bojna bez obzira na neizvršenu izmjenu napustila svoje postave i time željezničku prugu i cestu izložila rušenju od strane partizana.

Na taj način jedina veza Virovitice sa zaleđem prepuštena je partizanima i pokraj nastojanja zapovjedništva škole da 9. bataljon privremeno ostane na osiguranju pruge i ceste Virovitica – Barč.

Škola nije raspolagala sa krugovalnom postajom¹⁰ odgovarajućeg dometa, niti je imala dovoljno strjeljiva,¹¹ te je zapovjedništvo škole zahtjevalo da se krugovalna postaja 3. bataljona i dio strjeljiva ostavi privremeno na raspolaganju školi. Ovaj je zahtjev odbijen od strane njem. zapovjedništva.

Izmjena i preuzimanje postava izvršeno je od strane njemačkih postrojbi vrlo užurbano i površno, a ukrcavanje ometano je odmetničkom strojničkom¹² vatrom sa obližnjih brda.

Prilikom izmjene tj. posjedanja obranbenih postava odmah se očigledno vidjela nesrazmjera bojne jačine škole i sadašnje posade, naročito u samotvornom¹³ oružju.

Plan postavljenih negaznih mina u samom gradu i pred postavama također nije predan zapovjedništvu škole, jer za-

⁹ položaji

¹⁰ radio-stanicom

¹¹ municije

¹² mitraljeskom

¹³ automatskom.

povjednik 3. bataljona nije raspolagao sa ovim planom. Zatraženo je pismeno preko njem. zapovjedništva, da se dostavi ovaj; plan i da se uputi stručnjak, polagač mina, koji se nalazio navodno u Vukovaru. Ovom zahtjevu niukoliko nije udovoljeno, niti je dobiven ma kakav odgovor.

Po završenoj izmjeni zapovjedništvo škole nastojalo je svim sredstvima u nekoliko mahova pismeno i usmeno dobiti krugovalnu. postaju odgovarajućeg dometa, radi izravne veze sa Osijekom, Zagrebom i-Koprivnicom.

Vlastitim postajama maloga dometa također se pokušalo uspostaviti vezu sa Barčom, da bi se putem releja održavao spoj sa Osijekom ili Zagrebom, ali se ni -u tom nije uspjelo, jer mađarske vojne vlasti nisu dozvolile postavljanje i; postojanje ovakve postaje, a njem. vojne vlasti u Barču nisu htjele osigurati postaju u Terezinom Polju.

Učinjen je pokušaj u istu svrhu, upućivanjem jedne postaje u Podr. Slatinu. Poslie jednog dana, rada ove postaje, a padom Podr. Slatine¹⁴ odpala je i ova mogućnost održavanja krugovalne veze.

Svi izvještaji, žalbe i zahtjevi morali su se upućivati glasnici¹⁵ uzetim od povjerljivih mještana, koji dobro poznaju okolinu, te koji su se morah provlačiti noću; kroz obruč partizanskih zasjeda.

Veza pomoću zrakoplova bila je posve nedostatna, te zrakoplovi koji su se spustili na Virovitičkom uzletištu nisu uopće dolazili izravno radi potreba zapovjedništva škole. *

Sva nastojanja da se posada pravodobno obskrbi strjeljivom bila su uzaludna. Ministarstvo ni odgovora nije dalo.- Bilo je sreće što je oružnički¹⁰ krstareći odjel raspolagao sa zalihom oko 20.000 naboja,¹⁷ koji su preduzeti za posadu.

U ovom razdoblju (nije bilo partizanskih napadaja, osim njihove živahne promičbe¹⁸ pomoću koje su pokušavah razoriti borbeni duh posade, što niukoliko nije uspjelo.

Oko 20. rujna došla je jedna ojačana bojna¹⁹ pod zapovjedništvom ustaškog pukovnika viteza Bobana u Viroviticu. Ovaj pohod imao je više značaj promičbeno-demonstrativni, nego bojni značaj, budući da su partizanski položaji na Bilo-gori, a koji leže u neposrednoj blizini grada, ostali ovim zah-

¹⁴ Jedinice 6. korpusa NOVJ oslobodile su Fodravsku Slatinu u borbama 25. i 23. septembra 1944 (vidi tom V, knj. 33, dok. br. 88, 89, 100, 103, 1C7, 142 i 143).

¹⁵ kuririma

¹⁰ žandarmerijski

¹⁷ metaka

¹³ propagande

¹⁹ Vidi primjedbu br. 3 Uz dok. br. 42.

vatom nedirnuti. Ovom prilikom ugovoreno je uzpostavljanje jedne jače posade u Špišić Bukovici, radi osiguranja pravca i veze Virovitica – Pitomača – Koprivnica, kako bi u slučaju napadaja na Viroviticu mogla doći pomoć posadi Virovitice. Od ovoga ništa nije ostvareno, radi čega je i pravodobna pomoć izostajala kod svakog napadaja.

Sljedećeg dana ujutro ustaška bojna se povratila, a sa istom upućen je područni častnik škole poručnik Žderić sa 2 dočastnika, radi dopreme strjeljiva izravno, iz Zagreba. Ovom prilikom zahtijevano je, pokraj ostaloga, i 500.000 pješačkih naboja.

Od njem. zapovjedništva kome je škola bila podređena nije dobivena nikada i nikakova pomoć.

Ponovljena je zapovjed, da škola svojim raspoloživim snagama osigura prugu i cestu Virovitica – Barč. Ova zapovjed nije se mogla izvršiti, što je sa obrazloženjem saopćeno njem. zapovjedniku sa zamolbom, da se ponovo postavi jedna njem. bojna kod sela Lukač, radi osiguranja pruge i ceste kako je to prije bilo.

Cielo vrieme u ovom razdoblju upotrebljavano je za radove na pojačanju i proširavanju utvrđenja, razviđanju i razgranjavanju obavještajne službe preko oružništva, seoske milicije i redarstva.

U ovom razdoblju primjećuje se živo kretanje partizanskih postrojbi, a naročito u brdovitom predjelu južno od grada. Prema dobivenim podacima partizani vrše popravku puteva i mostova u predjelu Suhopolja i sela Vukosavljevice.

Razdoblje od 25. rujna – 4. listopada 1944.

25. rujna –

u 06.30 sati odpočeli su partizani iz 4 topa i težkih bacača iz sela Rezovca tući položaje i sam grad Viroviticu.²⁰ U toku noći uz ovu vatru usliedio je i noćni napadaj, koji je odbijen.

26. rujna –

partizani tuku cijeli dan iz topova i bacača sve položaje, a naročito oko velikog i malog kolodvora. Ovoga dana spustio se jedan zrakoplov po kojemu je poslat izvještaj o bojnomo stanju i zahtjev za bombardovanje iz zraka neprijateljskih položaja:

²⁰ i 2i Demonstrativne napade na Viroviticu vršila je Virovitička brigada od 26. do 29. septembra (vidi dok. br. 10).

Sv. Križ — Sv. Trojstvo. Niti je bombardovanje vršeno, niti je dobijen kakav odgovor.

U toku noći uz topničku i bacačku vatru nadovezalo se nekoliko slabijih napadaja, koji su odbijeni.

27. rujna —:

Cieli dan nastavlja se partizanska topnička i bacačka vatra na postave i na grad.

U noći uslijedio je jak napadaj Virovitičke i 12. brigade, koji je nakon duže borbe odbijen.²¹

Poslije ove borbe ostalo je svega oko 9.000 pješćkih naboja u pričuvi u svrhu popune.

28. rujna —

Od oružničkog krstarećeg odjela (oružnički satnik Rukavina) dobiveno je 20.000 naboja (ciela njihova zaliha) nije izvršena popuna i 8. sati željezničke bojne 2. Ustaškog prometnog zdruga. Toga dana i dalje partizani tuku grad topovima i bacačima i vrše djelomične napadaje na svim postavima.

29. rujna —

Cieli dan i noć partizani tuku pojačanom topničkom vatrom postave i grad. U toka noći vrše jaki napadaj sa 3 brigade. Nakon duže borbe pred zoru napadaj je odbijen.

30. rujna —

Malo prepucavanje pred cilim frontom bez topovske vatre.

Toga dana našem zrakoplovu predat izvještaj o stanju posade sa podacima da je strjeljivo na izmaku, da nema ni sa kime veze i da se traži pomoć. Ovaj izvještaj pao je u ruke partizanima,²² pa je sa prijetećim pismom vraćen zapovjedništvu škole.

1. listopada —

Partizani znajući teško stanje u posadi u pogledu strjeljiva i veze udvostručuju svoje napore za iscrpljenje posade. Ove noći upućeni su glasnici kao jedino sredstvo veže, i to: 4 glasnika sa istim izvješćem u Pitomaču, a jedan sa pratnjom jačine

²² Iz pisma Štaba 6. korpusa NOVJ štabovima 12. i 40. divizije vidi se da je izvještaj o stanju neprijateljske posade u Virovitici, zaplijenjen u avionu, koji se na putu od Virovitice za Zagreb prisilno spustio kod Grubišnog Polja 28. septembra 1944 (vidi dok. br. 3).

1 častnik i 40 tečajaca za Barč sa zahtjevima za dotur strjeljiva i pojačanje, jer su primijećena grupiranja jačih partizanskih snaga oko Virovitice, a neprijatelju bilo je točno pozaiato bojno stanje posade Virovitica.²³

2; listopada –

Odbijeni su noćni napadaji, čija je svrha bila naterati posadu na trošenje strjeljiva.

3. listopada –

Poslie podne probila se jedna bojna pukovnik;; Bobana do Virovitice, predala posadi 80.000 pješćkih naboja, te ne ostavljajući nikakvog pojačanja odmah se pod jakom borbom izvukla i vratila«

Istom prilikom donieta je jedna krugovalna postaja talijanskog poriekla, no bez osoblja, koje bi trebalo uputiti u rad na ovoj postaji i bez ikakvog uputa. Akumulatori postaje bih su podpuno prazni i za njihovo punjenje trebalo je daljnja 24 sata. Uslied ovoga ova je postaja uobće ostala neupotrebljena.

4; listopada –

U 3.30 sati partizani odpočeli su odsudni napadaj za zauzeće Virovitice.²⁵ Odmah u početku napadaja povukla se je posada postava konjanička vojarna na glavnu odbranbenu crtu. Odmah je usliedio snažan pritisak sa svih strana na sve die love postava, izražen u vrlo snažnoj vatri samotvornog oružja, naročito prema južnom dielu postava. U svanuće partizanski napadaj poduprt je i jakom i sada već dobro usmjerenom vatrom iz 9 topova, nekoliko težkih bacača i većeg broja malih bacača. Opaža se sve veće-ulaženje raznovrstnog samotvornog oružja u borbu.

Oko 8.00 sati ujutro počela je popuštati odbrana naših postava oko Štrosmajerove ulice uslied na-

²³ Pripremajući se za napad na Viroviticu Štab 6. korpusa NOVJ koncentrisao je oko grada slijedeće jedinice: 12. diviziju (4 brigade), 40. diviziju (3 brigade), Podravski NOP odred, dijelove Diverzantskog odreda (2 čete) i dijelove Artiljerijskog divizionu korpusa (vidi dok. br. -2, 22 i 42).

²⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 26.

²⁵ i ²⁶ Napad su izveli dijelovi 12. divizije (vidi dok. br. 22). .

nietih gubitaka i u zrak bačenog bunkera. Upućena pojačanja iz obće pričuve povratila su izgubljene položaje.

Oko 8.30 sati popustio je dio položaja oko luzletišta i Zrinskoga ulice. Na brzu ruku prikupljena pričuva ubačena je u taj prostor, te je uspjela zadržati daljnje neprijateljsko nadiranje u tom pravcu.

Oko 10.00 sati pokolebala se obrana naših postava u i oko Rusanove ulice. Snage prikupljene sa manje zauzetih postava prebačene su na ovaj dio, te se i tu uspjelo zadržati postav.

Vatreni pritisak od strane partizana sve je jači, a njegovi sitni dielovi uspjevaju se provući kroz dvorišta i vrtove i ugrožavaju zaleđe obrane pucanjem u leđa. Naročito se osjeća jak pritisak sa pravca sela Špišić Bukovica i Petrovca, na kom pravcu se vide kolone u pokretu ka Virovitici.

Usljed nestašice strjeljiva odpočinje vraćanje pojedina i grupica naše momčadi sa postava i prikupljanje u dvorcu. Situacija se uglavnom održava još vlastitom jakom izravnom topovskom vatrom sa najmanjih daljina.

Neprijateljska topnička i bacačka vatra pokidala je žičane veze. Obćenje sa dielovima postava u glavnom moguće je još samo putem glasnika. U 10.30 sati izdata je zapovjed za zaposjedanje bunkera druge obranbene linije. Vatra naših samotvornih oružja sve je slabija, jer je strjeljivo na izmaku. Pričuva je podpunö utrošena, a položaj se održava podhranjivanjem, koje se vrši prebacivanjem posade s jednog diela postava na drugi. Naoružani građani napuštaju postave i počinju se sakrivati po podrumima i štagljevima. Središte obrane je pod jakom topovskom vatrom sa mnogobrojnim punim pogodcima, pa i sam dvorac. Partizanski napadaj se postepeno sve više pojačava, sada naročito sa sjevera. Sve zalihe strjeljiva za samotvorna oružja i puške su utrošene, a ono što je ostalo, naročito od strjeljiva za Männlicher puške, izdato je na ruke radi izvršenja proboja. Pomoć iz vana ni sa koje strane nije osmotrena, niti se osjeća.

U 11.30 sati izdata je zapovjed za prikupljanje svih obrambenih snaga na crtu veliki kolodvor

– nasipi željezničke pruge, radi izvršenja proboja pravcem Virovitica – Donji Miholjac.

Pod zaštitom paljbe iz svih teških oružja izvedena je posada na određenu crtu, u sljedećem rasporedu: na desnom krilu 8. sat II. ustaškog prometnog zdruga, u sredini pripadnici škole, ustaški i državni dužnostnici, pripadnici raznih ustaških postrojbi, a na lijevom krilu razni naoružani pripadnici obrane Virovitice (oružnici, redarstvo i milicija). Veći dio naoružanog građanstva razišao se po gradu i nije izašao na crtu probijanja.

Sva teška oružja zbog nemogućnosti nošenja pri probouju predhodno su podpuno onesposobljena. Probou je izvršen u 12.00 sati iznenadno za neprijatelja tako da u početku nije bilo nikakvog ometanja. Tek kasnije pri prolazu drugog pojasa u visini sela Brezik probijajući dielovi došli su pod jaku pješačku vatru, a malo zatim pod topovsku vatru. I ovaj je pojas probijen nakon kratkog odpora. Po pristizanju probijajućih dielova kod Lukačkog Dugog Sela oko 16.00 sati začelni dio protivno zapovjedi i na svoju ruku odvojio se i krenuo prema Barču, gdje su ponovno naišli na zasjede i imali nepotrebne gubitke. Ovi dielovi po pristizanju u Barč prihvaćeni su od tamošnjih dielova njem. oružanih snaga i prevezeni u Osijek. Skupina, koja je probijala prema Donjem Miholjcu, stigla je do Drave, a potom uz ovu do rieke Karašice, čija je onostrana obala gusto posjednuta utvrđenim partizanskim snagama. Po saznanju ovoga, ova skupina se je pomoću mlinova na vodi i čamaca prebacila na mađzarski teritorij kod sela Starin, odakle je dalje od strane Mađzara prebacivana u Donji Miholjac. Iz sela Kemeš upućeni su u bolnicu- u Pećuh 8 teško ranjenih. Po pristizanju u Donji Miholjac ova skupina prevezena je vlakom 7. listopada u Osijek, gdje je stigla istoga dana u 18.00 sati.

U izvršenju proboja, u početku učestovovalo je oko 800 – 1000 ljudi u prvom napadnom valu, koji je ostao skupan od Lukačkog Dugog Sela. Od Lukačkog Dugog Sela odvojila se skupina od oko 200 ljudi sa oko 5 častnika i krenula prema Barču, a od glavne skupine uzput se razišlo i kreuuld posebnim pravcima na svoju ruku više

manjih skupina, tako da je u Osijek stiglo oko 400 ljudi pripadnika posade Virovitica i ustaških i državnih, dužnostnika.

Postoji vjerojatnoća, da se jedan dio nastojao probiti ka Pitomači.

Po naknadnom saznanju poznato je, da je jedan dio oko 200 ljudi sa 3 – 4 častnika, mimo zapovjedi za probijanje i na svoju ruku, ostao u dvorcu, vjerojatno računajući na pravodobnu pomoć iz vana. Ta se skupina nakon 24 satne borbe uslied potpunog nestanka strjeljiva predala partizanima.²⁶

Gubitci.

Gubitci u ljudstvu, tvorivu u stoci vide se iz priloga.²⁷

Protivnički gubitci brojno nisu poznati, ah su znatni, što se dalo zaključiti iz osmotrenih kola, koja su u dugom nizu odvožila za vrieme borbe mrtve i ranjene ka Špišić Bukovici i ciglanu kod sela Petrovca.²⁸

Sudjelovanje protivničkih četa.

Točno je utvrđeno, da su u napadaju na Viroviticu izravno u napadaju i u zatvaranju dva zaprečna obruča sudjelovah:

ojačani VI. korpus, i to:

12., 15., 16., 17., 21., 23., Virovitička, Moslavačka brigada, Bilogorski odred i konjanički divizion.²⁹

Stanje protivničkih četa.

Sudjelujuće partizanske snage vrlo su dobro naoružane, naročito sa samotvornim oružjem, teškim i lakim i bacačima,

²⁷ vidi dok. br. 135.

²⁸ O.gubicima jedinica 6. korpusa NOVJ u napadu na Viroviticu vidi dok. br. 22., 42.

²⁹ Petnaesta i 23. brigada nisu bile nikada u sastavu 6. korpusa niti su ga ojačavale. 16. brigada formirana je krajem decembra 1942. godine kao 2. brigada 4 (kasnije 12) divizije. 1943. godine ona je dobila naziv Omladinska brigada »Joža Vlahović«. U drugoj polovini jula 1944. ušla je u sastav novoformirane 40. divizije. 17. i 21. brigada formirane su u Slavoniji. Međutim, u oktobru 1944. one su se u sastavu 28. divizije borile u Srbiji. Moslavačke brigade vodile su tada borbe kod Kloštra. U izvještajima 12. i 40. divizije kao i iz zapovijesti Štaba 6. korpusa ne vidi se da su u napadu učestvovali Bilogorski NOP odred i Konjički divizion (vidi dok. br. 2, 22 i 42 u ovoj knjizi, tom V, knj. 16, dok. br. 107, tom V, knj. 28, dok. br. 57, Arhiv V.I.I., reg. br. 22-1/2, k. 1124 i »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941-1945« knj. 2, str. 312).

te raspoložu sa velikom količinom strjeljiva. Probijajući die-
lovi naišli su na dva kruga brzoglasnih žica njem. poriekla,
što se naslućuje po boji izolatora, a naišlo se i na višežilni
sprovodnik.

Utrošak strjeljiva

Utrošak strjeljiva vidi se iz priloga, a kakova je bila po-
puna strjeljiva vidi se iz prednjeg izlaganja.

Primjedbe.

Virovitica je morala biti napuštena nakon najteže borbe,
pošto je iscrpljeno strjeljivo i ostalo se bez izgleda na ma kakvu
pravodobnu pomoć iz vana.

Suradnje sa zrakoplovstvom uobće nije bilo.

Izkustva.

1.) Ne ostavljati posadu bez osigurane prometne veze sa
zaleđem.

2.) Svakoj jačoj posadi dodjeliti krugovalnu postaju odgo-
varajućeg dometa.

3.) Od strane vojne uprave mora se voditi veća briga o
pravodobnom popunjavanju strjeljivom.

4.) Unapried odrediti način, snagu i sredstva, koja će pri-
teći u pomoć napadnutoj posadi.

5.) Na ugroženom prostoru treba uvijek imati pokretljivu
snagu ne vezanu za posadu, koja krstarenjem neće dozvoljavati
prikupljanje partizana i izvršenje njihovih priprema za napadaj
na usamljene posade, te uopće sprječavati neprijateljsko ne-
smetano prikupljanje, bavljenje i organiziranje na jednom
mjestu.

6.) Jačina posade mora biti u razmjeru sa veličinom mjesta
i stupnjem ugroženosti kraja.

7.) Bolje je slabe postavbe, kojima se ne može priteći pra-
vodobno u pomoć, pravodobno povući, a ne dozvoljavati da se
izkrvare, a stanovništvo nakon toga izlaže teror u partizana.

8.) Obranbene crte povučene kroz grad su vrlo slabe i
težka se brane, te su sklone brzom padu, zbog leđne vatre, što
je naročito slučaj, kad je mjesto stanovništva nepouzdan.

9.) Veću pažnju treba obratiti na blizka borbena sredstva,
naročito na ručna samotvorna oružja.

10.) Da bi se mnogi nedostaci odmah odklonili, te da bi
mjerodavni imali pravu sliku stanja pojedinih posada i njiho-
vih potreba, da bi se uvjerili o mogućnosti rada, života i borbe,

neophodno je potrebno, da izaslanici iz operativnog odjela Minors obilaze ovakove posade, te da izravno mjerodavnima predoče sve ono što je u probitcima, kako obće stvari, tako i same posade koja je u pitanju

ZA POGLAVNIKA I DOM ISPREMNI !

ZAPOVJEDNIK, PUKOVNIK
(Begić)
Begić

BR. 141

PREGLED ZAPOVJEDNIŠTVA BOCASNICKE SREDIŠNJE
ŠKOLE OD 14. LISTOPADA 1944. O GUBICIMA U LJUD-
STVU I RATNOM MATERIJALU PRILIKOM BORBI U VI-
ROVITICI¹

P R H G

gubitaka u ljudstvu, konjima, oružju i tvorivu Pješačke bojne² Središnje

	N a z i v	Častnici ⁶			Dočasnici			Momčadi	Dočast. pripravnici			Djelatnik ⁵	Kola	
		Pričuvnik ⁶	Ukupno	Djelatnih	Pričuvnih	Ukupno	Dobrovoljno prema natječaj ⁴		I. pješ. četni dočast. tečaj	Ukupno				
1	Brojno stanje prije borbi	23	10	33	45	10	55	112	165	306	471	4	60	9
2	Mrtvih	2	1	3				4	11	7	18			
	Ranjenih, u bolnici u Pečuhu i Osieku	1		1	i	1	1			22	22			
	Ranjenih nestalih					1	1	2	8	8	16			
	Nestalih	10	7	17	36	6	42	98	109	136	245	4	60	9
3	Ostalo poslije borbi	0	2	12	8	3	11	7	37	133	170	.	.	.

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
Z A P O V J E D N I Š T V O
SREDIŠNJE DOČASNIČKE ŠKOLE ORS-a

Broj 93 taj.

U Osijeku, dne 14. X 1944.

¹ Original (pisan mastilom) u Arhivu V.I.I.. reg. br. 9/1–32, k. 60.

² bataljona

³ podoficirske

⁴ Oružanih snaga

⁵ Napad na Viroviticu izvele su jedinice 12. divizije 6. korpusa NOVJ. 4. oktobra 1944 (opširnije o tome vidi dok. br. 2, 3, 22, 33 i 42.

⁶ oficiri

LED

dočasničke³ škole ORS-a,⁴ poslie odbranbenih borbi za Viroviticu⁵

Puška	Strojpušakn	Strojnicn 7,9 m/m	Strojnicn 8 m/m	Strojosmokra	Smokra	Topovi 65 m/m	Topovi 37 m/m	Bacača 81 m/m	Brcna mlah	Protivkolnih pušaka	Kruřoval. postaja ⁹			Brzo-glasa ¹⁰		Brzoglasnih řicn u km ¹²	Kuhinja		Pisaćih strojeva	Svijetlojavi sa dinamom		
											Gotevnc	Signali B 49/Y	HR 40	Sredinjica ¹¹	Pojških		Gorskih	Pojških			Kotura	
781	24	8	2	42	56	4	4	2	5	4	2	1	4	1	14	23	17	1	24	2	4	
642	17	8	2	38	49	4	4	2	5	4	i	.	4	1	14	23	17	1	24	2	4	
139	7	.	.	4	7	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	—

opazka: Vrsta pušaka prie borbi

123 kom. pušaka Mauser M. 7,9 m/m

658 kom. pušaka Manliher M. 8 m/m

Vrsta pušaka poslie borbi

105 kom. pušaka Mauser M. 7,9 m/m

34 kom. pušaka Manliher M. 8 m/m

Polovina od pokazanog broja nestalog ljudstva može se računati poginulim. —

Zapovjednik - pukovnik

^ egi. é)

Begic

- 7 aktivnih
- 8 rezervnih
- 0 radio-stanica
- 10 telefona
- 11 telefonskih centrala
- 12 telefonskog kabla

BR. 141

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 15. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA NOVI MAROF, KOPRIVNICU I ARŽANO, I O BORBAMA KOD SAMOBORA U GORSKOM KOTARU I NA KOMUNIKACIJI KARIN – OBROVAC

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 289/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
15. X 1944 god.

I OBĆI PREGLED:

Odbijeni su svi napadaji na Koprivnicu.
Podhvat u Gorskom Kotaru odvija se uspješno.
Na Majevidici pl. dostignuto je rudarsko područje 12 k. s. Tuzle.

II PODRUČJA:

Samobor:

Kod s. Klake (5,5 km j. Samobora) protjerana je manja skupina partizana uz 8 poginulih i više ranjenih partizana.

Novi Marof:

Noću 13/14. X odbijen je napadaj jače skupine part. na Novi Marof. Ista skupina partizana napala je i zauzela slabo uporište Tonimtr (8 km s. s. i. Novog Marofa) i presjekla cestu Varaždin – Varaždinske Toplice.¹

Koprivnica:

Jake part. snage napale su noću 13/14. X Koprivnicu uz podporu topništva. Nakon 3 satne borbe napadaj je odbijen.

14. X odbijen je drugi napadaj part. na grad, koji je tokom cijeloga dana stajao pod neprijateljskom topničkom vatrom.²

¹ Ustaško uporište Tonimir napao je 4. bataljon Zagorske brigade. Ubijeno je 11 i ranjeno 12 ustaša. Sopstveni gubici: 2 poginula i 18 ranjenih. Na Novi Marof vršen je demonstrativni napad (Arhiv V.I.I. reg. br. 2–4/5, k. 551/A).

² Opširnije o borbama za Koprivnicu od 14. do 16. oktobra vidi dok. br. 40, 45, 51, 57, 59, 62 i 89.

Ogulin:

Uspješno se nastavlja podhvat u Gorskom Kotaru unatoč jakog neprijateljskog otpora.³

Benkovac:

Završen je podhvat u području. Benkovca. U borbama prigodom čišćenja zemljišta oko ceste Karin – Obrovac neprijatelj je protjeran uz 23 poginula i 10 zarobljenih partizana.⁴

Livno:

Nastavlja se okupljanje jakih nepr. snaga u području Tomislav Grad – Aržano (21 km j. i. i 26 km j. Livna).⁵

Noću 12/13. X odbijen je jači nepr. napadaj na Aržano.⁶

Jadranska obala:

Nastavlja se neprijateljska topnička vatra sa o. Brač na obalnu cestu kod Omiša.⁷

Djelat, nepr. zrakopl.:

13. X devet nepr. zrakoplova bacilo je oko 30 bombi na brodogradilište i područje Meja u Splitu. U drugom naletu posle podne ponovno je bombardirano brodogradilište. Štete su male. Žrtava nema.

Noću 11/12. X nekoliko nepr. zrakoplova bacili su 2 km s. z. Popovače 3 bacača »Džon Bul« sa strjeljivom, koji su pali u naše ruke.

12. X kod Komarice kraj Dervente 4 nepr. zrakoplova zapalili su vlak. Izgorilo je 6 vagona s benzinom i postajna zgrada. Poginuo je 1 vojnik.

13. X nepr. lovci bacili su bombe na Mostar. Učinak nije poznat.

3 Vidi dok. br. 74, 137, 138, 140, 141, 142 i 143 i 145.

* Vidi dok. br. 88.

s Na području Tomislavgrada (Duvno) prikupljale su se jedinice 9. dalmatinske divizije. One su 14. oktobra napale grad ali ga nisu uspjele zauzeti (opširnije o tome vidi dok. br. 66, 140 141 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 56–2, k. 842 A).

b Neprijateljsku posadu u Aržanu napale su jedinice 10. brigade 20. dalmatinske divizije i Mosorski NOP odred (vidi dok. br. 44 140, 141 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 1–2, k. 1030).

¹ Vidi dok. br. 129.

Obćenito:

13. X napali su partizani kod Slanog kraj Dubrovnika samovozni povoz i opljačkali samovoz obalnog zapovjedništva Dubrovnik.

Prigodom borbi kod Sv. Klare, 13/14. X kada je odbijen napadaj na uporište, vlastiti gubici iznose oko 10 poginulih, 15 ranjenih i 14 nestalih (spoj dnevno izvješće Br. 288/44).⁸

Događaji na želj. -prugama:

Noću 13/14. X prilikom napadaja na želj. postaju Sv. Klara partizani su opljačkali i 1 teretni vlak između ž. p. Sv. Klara i Zagreb te minama oštetili prugu na 47 mjesta.⁹

14. X u 0030 sati na pruzi Zagreb – Karlovac između ž. p. Remetinec i Hrv. Leskovac minama je oštećena želj. pruga na 24 mjesta. Istovremeno odbijen je napadaj na ž. p. Hrv. Leskovac.¹⁰

14. X. popravljena je pruga Zagreb – Dobova između ž. p. Sutla i Brücke!

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI !

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativno odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

s Vidi dok. br. 32, 37, 84 i 133.

⁹ U izvještaju 4. korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 14. oktobra 1944. o tome, pored ostalog, piše: »... Uništeno je: zapaljeno 150 vagona cisterni sa sirovom naftom i 10 vagona žita... « Sadejstvujući jedinicama 34. divizije koje su napadale Svetu Klaru i Malu Mlaku, dijelovi 2. diverzantskog odreda razrušili su 13. oktobra prugu Zagreb – Sisak između Svete Klare i Savskog mosta na 70 mjesta, • između Svete Klare i Odre na 60 i između Velike Gorice i Odre na 56 -mjesta (Arhiv V.I.I., reg. br. -t-2/1, k. 433/1).

¹⁰ Diverziju je izvela Karlovačka brigada u sadejstvu sa dijelovima 2. diverzantskog NOP odreda (Arhiv V.I.I., reg. br. 2-4, k. 121).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBРАНSTVA OD 16. OKTOBRA 1944. O NAPADU NOVJ NA KOPRIVNICU, GRUDU, STON, O BORBAMA KOD SUNJE, KOSTAJNICE, OBROVCA, SINJA, MAKARSKE, U GORSKOM KOTARU I O GUBICIMA USTAŠA U PODRAVSKOJ SLATINI¹

16. X 1944 godine

I OBĆI PREGLED:

Odbijeni žestoki napadaji na Koprivnicu i uporište Hrvače (kod Sinja).

Uspješno je završen podhvat na području Sunja – Kostajnica.

Odbijeni napadaj na Hrv. Mitrovicu i Grudu (kod Dubrovnika).

Manji napadaji nepr. zrakoplovstva.

II PODRUČJA:

Koprivnica:

Tokom čitavog dana 14. X neprijatelj je jakim snagama napadao Koprivnicu s namjerom pod svaku cenu zauzeti grad. Noću 14/15. X borba je dosegla vrhunac. Napadaji su odbijeni uz ogromne gubitke po neprijatelja. I u toku 15. X odbijeni su svi napadaji neprijatelja.

Podhvat odterećenja Koprivnice pod vodstvom generala Peričića odpočeo je 15. X u 1500 sati.²

Sunja – Kostajnica:

Završen je podhvat u području s. z. Sunje i Kostajnice. Podhvatne postrojbe pročistile su područje s. z. Kostajnice do s. Komarevo (12 km s. z. Sunje). Neprijateljski gubitci 11. X iznose 20 poginulih i veći broj ranjenih. Vlastiti gubici: 5 domobrana, 1 njemački častnik i 1 njemački dočastnik ranjeni.³

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 16/1–1, k. 43.

² O borbama za Koprivnicu od 14. do 16. oktobra 1944. vidi dok. br. 40, 45, 51, 52, 57, 59, 62 i 89.

³ vidi dok. br. 76.

Ogulin:

Podhvat protiv neprijatelja u Gorskom Kotaru uspješno se nastavlja.⁴

Benkovac:

Podhvatna skupina iz Karina dostigla je Obrovac. Porušena je cesta i most s. z. Karina nakon što su napuštena tamošnja, uporišta.⁵

Sinj:

Tokom 14. i noću 14/15. X posada uporišta Hrvače (6 km s. Sinja) vodila je manje borbe s partizanima i odbila sve napadaje.⁶

Dubrovnik:

Odbijeni su nepr. napadaji na Gruđu (26 km j. i. Dubrovnika).⁷

Jadranska obala:

Nastavlja se dvoboj obalnog topništva s neprijateljskim bitnicama na o. Braču.⁸

Započeo je podhvat čišćenja u području 2 km i. j. i. Makarske. Neprijatelj je odbačen prema s. z. i zapadu.

Nastavlja se neprijateljska topnička i bacačka vatra za smetanje s poluotoka Pelješca na područje Stona.⁹

Djelat, nepr. zrakopl.: >

14. X oko 1530 sati 4 nepr. lovca napala su iznad Sljemena 1 njemački prijevozni zrakoplov koji je bio u pratnji 4' školska zrakoplova. Oborena su 2 školska zrakoplova, od kojih je jedan pao kod Marije Bistrice, a drugi na Ivanšćici. Istovremeno bacili su 2 bombe kod Hraščina-Trgovišće.

Obćenito:

Naknadno se doznaje da gubitci posade u Podr. Slatini (5. sat V bojne i XV bojne II ust. staj. zdruga) iznose: zastavnik S. Lang, 11 dočasnika i 32 vojnika poginuli,

* Vidi dok. br. 74, 133, 136, 138, 140 i 142.

⁵ Jedinice 19. dalmatinske divizije pristupile su blokadi Karina 9. oktobra 1944. Borbe oko Karina vođene su do 12/13. X, kada je neprijatelj 'Uspio probiti blokadu i povući se u Obrovac. Po oslobodenju Karina 19. divizija blokirala je Obrovac i započela borbu za njegovo oslobodenje (vidi dok. br. 88).

⁶ O borbama jedinica 20. divizije za Hrvače vidi dok. br. 81.

⁷ Vidi operacijski dnevnik 29. hercegovačke divizije u Arhivu V.I.I., reg. br. 7-8, k. 1143 A.

s vidi dok. br. 122 i 129.

⁹ Jedanaesta brigada 26. divizije napala je Ston 16/17. oktobra (opširnije o tome vidi dok. br. 41, 49, 77, 140, 141, 142 i 143).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 17. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA KOPRIVNICU, ŽAŽINU, VARAŽDINSKE TOPLICE, RAVNO I O BORBAMA KOD NOVSKE, ŠIROKE KULE I SPLITA

Vojnička tajna

DNEWO IZVJEŠĆE Ia BROJ 291/44¹

- OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
17. X 1944 god.

I OBĆI PREGLED: •

Odbijeni žestoki napadaji na Koprivnicu, te uporišta kod Široke Kule (u Lici) i uporište Žažinu (kod Siska).

Varaždinske Toplice izpražnjene.

Uspješno se nastavlja podhvat u Gor. Kotaru.

Pojačava se nepr. snaga kod-Splita.

Napadaj nepr. zrakoplovstva na izt. dio grada Zagreba i Splita.

II PODRUČJA:

Novska:

15. X¹protjerana je manja skupina partizana¹ s područja Voćarice (5 km j. i. Novske). Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 2 domobrana poginula i 1 ranjen.

Koprivnica: -

U toku 14. X neprijatelj je pri uzaludnom napadaju na Koprivnicu imao oko 600 mrtvih i ranjenih.

15. X pri ponovnom napadaju, kojeg je izvršio uz podporu oklopnih kola, neprijatelj je prodro u grad. Nakon žestokih, uličnih borbi protuudarom izbačen je iz grada uz- teške gubitke.

Pronađeno je 124 mrtva partizana, dok se cieni da ih je poginulo 350. Zaplijenjeno je mnogo ratnog tvoriva. Vlastiti gubitci: 1 častaik i 42 vojničara poginula i 83 vojničara ranjena.

¹ Vjerovatno dijelovi Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ.

U toku je podhvat za odterećenje Koprivnice.

16. X neprijateljski pritisak je oslabio. Jedna naša borbena skupina sa sjevera probila se u grad i obskrbila posadu.²

Sunja – Kostajnica:

Opazeno je približavanje jačih nepr. skupina s područja zapadno Sunje i Kostajnice k cesti i želj-, pruži.³

Sisak:

Odbijen je neprijateljski napadaj na uporište Zažina (9 km z. s. z. Siska). Neprijateljski gubitci: 5 poginulih, 30 ranjenih i 1 zarobljen. Plien: 1 nepr. oklopna kola, "koja su naišla na naše mine, "zatim 2 stroj osamokresa te više pušaka i strjeljiva.⁴

Varaždin:

Noću 15/16. X jake nepr. snage napadale su i ušle u Varaždinske Toplice (13 km j. i. Varaždina) nakon što se slaba posada povukla u Varaždin.⁵

Ogulin:

Uspješno se nastavlja podhvat u području s. z. Ogulina. Bobbene skupine iz Delnica i Brod Moravica (12 km s. z. i 20 km) s. i. Mrkopalj) protjerale su jače nepr. skupine te dostigle Brod n/K (15 km s. Mrkopalj) i Kuželj (18 km s. s. z. Mrkopalj).⁶

Gospić:

Odbijeni su nepr. napadaji na naše postrojbe u području Široke Kule (12 km s. i. Gospića) uz 23 poginula

² Opširnije o borbama za Koprivnicu od 14. do 16. oktobra 1944. vidi dok. br. 40, 45, 51, 52, 57, 59, 62 i 89.

³ U depeši Štaba 4. korpusa Glavnom štabu NOV'i PO Hrvatske od 16. oktobra 1944. o tome piše: »Danas 16 ov! mj. II. brigada VII. divizije bila je u zasjedi na komunikaciji Sunja –r Kostajnica. Došlo je do borbe sa neprijateljem koji je išao od Sunje. Zapaljena su 2 kamiona. Ubijeno je 15 ustaša i više ranjeno. Zaplijenjen je 1 šarac, 1 puškomitraljez i nekoliko pušaka. Neprijatelj je natjeran" u polazne baze«. (Arhiv V.I.I., reg. br. 4–4/1, k. 433/1.)

⁴ Napad na žažinu izveli su dijelovi 1. brigade 8. divizije ojačani sa dva topa 47 mm i vodom tenkova (2 tenka) 14/15. oktobra 1944 (opširnije o tome vidi dok. br. 35, 36 i 53).

⁵ Napad na Varaždinske Toplice izvele su jedinice Zagorske brigade. Uporište su branile dvije satnije (čete) PTS. Ubijena 2 i zarobljena 2 neprijateljska vojnika. Zaplijenjeno: 1 šarac, 20 pušaka i 156 mina za teški bacač (Arhiv V.U., reg. br. 2–5/5, k. 551/A).

⁶ Opširnije o tome vidi dok. br. 74.

partizana i više ranjenih. Vlastiti gubitci: 12 ustaša poginulo i 22 ranjena.⁷

Metković:

15. X neprijatelj je naipao Ravno (32 km j. i. Metkovića). Željeznički službenici povukli su se u Hutovo. Pojedinosti još nisu poznate.

Jadranska obala:

Noću 14/15. X odbijen je pokušaj izkrcavanja slabijih nepr. snaga na području 11 km i. j. i. Splita. Nađeno je 12 poginulih neprijateljskih vojnika i zaplijenjena 1 strojopuška i više pušaka.

Djelat, nepr. zrakopl.:

13. X nepr. zrakoplovi vršili su obskrbu partizana na Kalniku.

13. X posada Belaja kod Karlovca oštetila je 1 nepr. zrakoplov, koji se srušio kod Krnjaka kraj Karlovca.

Jedan nepr. lovac oboren je kod Komareva kraj Petrinje, a drugi je oboren strojničkom vatrom te je pao na partizansko područje.⁸

15. X nepr. zrakoplovi napali su u 2 navrata brodogradilište kod Splita bacivši 35 bombi. Pogođen je i 1 pomoćni brod. Veći dio bombi pao je u more. Žrtava nema.

16 X oko 2100 sati neprijateljski zrakoplovi napali su iztočno predgrađe Zagreba. Ima štete i žrtava.

16. X kod Krapine izkočila su 3 padobranca iz oštećenog neprijateljskog zrakoplova.

Istog dana 4 nepr. zrakoplova napala su želj. prugu kod Karlovca.

16. X tri nepr. lovca napala su želj. postaju Novska i oštetili jedan stroj.

Djelat, vlast, zrakopl.:

16. X naše je zrakoplovstvo napalo part. postave kod Koprivnice i na putu Koprivnica – Ludbreg strojničkom

⁷ Jedinice 35. divizije napale su 14. oktobra u Širokoj Kuli 31. i 32. ustašku bojnu i nanijele, im znatne gubitke. 16. oktobra neprijatelj je napustio Široku Kulu i povukao se u Perušić i Lički Osik (vidi Arhiv V.I.I., reg. br. 1/11, k. 1234 i 8-2, k. 119/1).

⁸ Štab 4. korpusa javio je o tome depešom od 16. oktobra Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske: »Kod Otoke 15 ov. mj. pao je jedan američki avion. Jedinice 1. Muslimanske brigade pod borbom uspjele su spasiti 10 članova posade i 6 puškomitraljeza« (Arhiv V.I.I., reg. br. 4-4/1, k. 433/1).

vatrom. Zatim je izvršilo obskrbu strjeljivom ppsade u Koprivnici, te prijevoz žurne pošte i vojničkih osoba.

Obćenito:

12. X partizani su ispalili 8 bacačkih granata na Filipović vojarnu u Bjelovaru. Ranjeno je 5 osoba.

14. X napadnut je od partizana parobrod »Zagreb« na Dunavu između Banoštra i Suseka, te se nasukao na mađarskoj strani. Posada je napustila brod. Ima ranjenih.

Događaji na želj. prugama:

Doznaje se da je 11. X na pruzi Gabela – Metković teretni- vlak naletio na minu. Stroj i 3 kola su izkočila. Žrtava nema.

16. X u 1400 sati na pruzi Zagreb – Dugo Selo između ž. p. Dugo Selo i Sesvete naletio je na minu putnički vlak. Izkočio je stroj.⁹

15. X u 2300 sati na pruzi Brod – Sarajevo između ž. p. Kakanj -i Modrinje naletio je na minu oklopni vlak. Izkočila su 1 kola.

Noću 15/16. X između istih postaja part. su minom porušili most dug 10 metara i želj. prugu u dužini od 150 metara. 1

Noću 15/16. X na pruzi Vinkovci – Zemun između ž. p. Kukujevci i Mitrovića part. su minama porušili želj. prugu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI !

Po nalogu
Glavara glavnostožernog Ureda
Pročelnik operativnog odjela
- glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich
(M.P.)

⁸ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 50).

BR. 141

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 18. OKTOBRA 1944. O DEJSTVIM\ PROTIV JEDINICA NOVJ KOD SLAVONSKOG BRODA KOPRIVNICE, U GORSKOM KOTARU I O NAPUŠTANJU POLJANE I MEDURICA ,

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 292/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA /
18. X 1944 godine.

I OBČI PREGLED:

Olakšano stanje u području Koprivnice.

Pakračka Poljana i Međurić privremeno ispražnjeni. Napadaj nepr. zrakoplova na Vinkovce, Rumu i područje Sarajeva.

Srušeno 5 nepr. zrakoplova.

II PODRUČJA:

Sl. Brod:

Njemačke borbene skupine protjerale su neprijatelja s područja Topolja (18 km i. s. i. Broda) uz 5 poginulih, 1 ranjenog i 3 zarobljena partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Banova Jaruga:

Po nalogu višeg podhvatnog zapovjedništva privremeno su izpražnjena uporišta Pakračka Poljana i Međurić (9 i 5 km i. s. i. Banove Jaruge).¹

Koprivnica:

Poduzetim protumjerama i nakon što je naše zrakoplovstvo uspješno napalo partizane, olakšano je stanje u podr. Koprivnice.

Poduzetim izviđanjem u užem području Koprivnice ustanovljeno je da se part. povlače u smjeru Topolovca i Podr. Novog Grada (17 km j. j. z. i 13 km j. i. Koprivnice), te odvoze sa sobom svoje mrtve i ranjene.²

¹ Navedena mjesta napustili su dijelovi 4. gorskog zdruga (vidi Arhiv V.II., reg. br. 9-18, k. 60).

² O borbama za Koprivnicu od 14. do 16. oktobra vidi dok. br. 110.

Ogulin:

Podhvat u Gorskom Kotaru nastavlja se po osnovi.⁵

Jadranska obala:

Nastavlja se topnički dvoboj obalnih bitnica i neprijateljskog topništva s otoka Brača.⁴

Djelat, nepr. zrakopl.:

17. X u 1945 sati nepr. zrakoplovi bombardovali su Vinkovce. Pojediniosti nisu javljene, jer su svi b. b. spojevi prekinuti.

17. X deset nepr. zrakoplova bombardiralo je Alipašin Most kod Sarajeva. Bačeno je 10 manjih bombi. 5 osoba je poginulo, a 4 su ranjene.

Tom prilikom srušeno je navodno 5 nepr. zrakoplova.

16. X bombardirani su Sesvete i Markovo Polje (10 km. i. s. i. Zagreba). Pojediniosti nisu poznate.

15. X oko 1500 sati nepr. zrakoplovi napali su ž. p. Rumu bombama i strojničkom vatrom. Ima žrtava.

Djelat, vlast, zrakopl.:

17. X naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjeljivom i zdravstvenim tvorivom posade u Koprivnici. Nadalje je izvršilo prijevoz žurne pošte i vojničkih osoba.

Dogodaji na želj prugama:

17. X u 0645 sati na pruzi Oroslavje, — G. Stubica između ž. p. G. i D. Stubica naletio je vlak na minu. Mina se je razprsnula i oštetila oko 30 metara kolosjeka. Stroj se prevrnuo, a 2 kola izkliznula.³

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

» Vidi dok. br. 74.

⁴ Vidi dok. br. 122 i 129.

⁵ Diverziju su vjerovatno izvale jedinice 10. korpusa NOVJ.

BR. 141

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 19. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA CAZIN, DUVNO, ARŽANO, ZAVALU, RAVNO, NEUM, SLIVNO RAVNO I O BORBAMA U GORSKOM KOTARU, KOD OBROVCA, KLISA I TRILJA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 293/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
19. X 1944 godine.

I OBICI PREGLED:

U nastavku podhvata u Gor. Kotaru oslobođena su mjesta: Brod n/K, Kuželj, Delnice i Lokve.

Žestoke borbe u Lici.

Odbijeni napadaji na Tomislav Grad, te uporišta Aržano i Grabovica u području Livna..

Jabučko Sedlo kod Goražda napušteno.

Tzkrcavanje nepr. snaga u području Metkovića.

Manji napadaji nepr. zrakoplovstva na Ljubuški, Metković, Vitez i samovoznu preselicu kod Mostara.

Oboren 1 nepr. zrakoplov.

II PODRUČJA:

Cazin:

Odbijen je napadaj part. na Cazin s.iztoka i zapada.¹

Ogulin:

U nastavku podhvata u Gorskom Kotaru nakon što je slomljen žestok nepr. odpor, oslobođena su mjesta Brod n/K, Kuželj, Delnice i Lokve.²

Gračac:

Jake nepr. snage dobro naoružane teškim oružjem okupljaju se u području Gračaca s vjerojatnom namjerom prekidanja ceste Obrovac – Gračac.³

¹ Jedinice Unske operativne grupe (1. muslimanska brigada) izvele su demonstrativni napad na Cazin. Neprijatelj je imao 7 mrtvih i 12 ranjenih. Zaplijenjeno je 10 pušaka (Arhiv V.I.I., reg. br. 4-4/1, k. 433/1).

² Vidi dok. br. 74.

³ i ⁴ Jedinice 19. divizije, vodile su borbe za Obrovac od 14. do 26. oktobra 1944. Dijelom snaga divizija se obezbjeđivala sa pravca Obrovac – Gračac (vidi dok. br. 88, 133, 136 i 137).

U noćnom napadaju neprijatelj je jakim snagama potisnuo naša uporišta sve do Obrovca (18 km j. z. Gračaca), ali je protuudarom odbačen u smjeru jugoistoka i jugozapada nakon žestokih, borbi, pretrpevši osjetljive gubitke⁴.

S-plit:

Naše borbene skupine došle su u dodir s jačim nepr. snagama koje se okupljaju kod Klisa (8 km s. i. Splita).

Sinj:

16. X napali su partizani iz zasjede kod Trilja (10 km j. i. Sinja) jednu našu obhodnju. Nakon kraće borbe neprijatelj je protjeran. Neprijateljski gubitci nisu poznati. Vlastiti gubitci: 2 ustaše poginula i 1 nestao.

Tomislav Grad:

Odbijena su 2 jača nepr. napadaja na Tomislav Grad, koje je neprijatelj izvršio uz podršku zrakoplovstva. Neprijateljski pritisak na ovo mjesto pojačava se.

Posada Tomislav Grada pojačana je.⁵

Jjivno:

Odbijeni su nepr. napadaji na uporište Aržano i Grabovica (24 km j. i 19 km j. j. li. Livna). U toku je •manji podhvat u području Aržana.⁶

Dubrovnik:

Odbijeni su nepr. napadaji na uporišta Zavala i Ravno (25 i 29 km s. z. Dubrovnika), a jedna saveznička borbena skupina (legia »San Marco«) povukla se u Hutovo (14 km s. s. i. Stona).⁷

Po zapovijedi višeg podhvat. zapovjedništva povučene su naše i njemačke posade iz Konavlja prema Čavtatu i Dubrovniku.⁸

⁵ Napad 9. divizije na Tomislavgrad (Duvno) počeo je 14/15. oktobra 1944. U depeši koju je Štab 9. divizije poslao 18. oktobra piše: »Duvno smo tri noći uzastopno napadali. Neprijatelj se ogorčeno branio "pješadijom i sa 11 tenkova. Polovinu, tenkova smo što uništili što oštetili. Još se neprijatelj držao jedino u manastiru. Jutros je dobio pojačanje«. (Opširnije o tome vidi dök. br. 86, 87, 110 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 56-2, k. 842 A, i 18-13, k. 1100-tI.) •

⁶ Opširnije o borbama 10. dalmatinske brigade i Mosorskog NOP odreda za Aržano vidi dok. br. 71, 142 i 143 u ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., Teg. br. 1/2, k. 1030.

⁷ Neprijateljska uporišta Zavalu i Ravno napadale su jedinice 29. hercegovačke divizije. Legija »San Marko« bila je pod komandom njemačke 369. legionarske divizije (vidi dok. br. 47, 58 i 90).

⁸ Pod pritiskom 29. hercegovačke divizije i Primorske operativne grupe neprijatelj se 18. oktobra povukao i iz Dubrovnika (vidi dok. br. 47, 58, 110 i 142).

Jadranska obala:

Noću 15/16. X jače nepr. snage (1.000 – 1.500)= izkrcale su se na području Neum – Slivno (11 – 18. km s. z. Stona) te zauzele uporišta Slivno Ravno i Neum. nakon žestoke borbe.⁹ Neprijateljske snage produžile su, napredovanje prema-Metkoviću. Poduzete su protumjero i upućena borbena skupina¹⁰ proti neprijatelju.

Obalno topništvo napadalo je i ometalo -neprijateljski promet na o. Braču.¹¹ Ušutkan je 1 nepr. top.

Obalno topništvo spriječilo je pristajanje jednog nepr. broda u Omišu.

Djelat, nepr. zrakopl.:

12.- X nepr. zrakoplovi napali su Ljubuški strojničkom vatrom. Pojediniosti nisu javljene.

Istog dana napali su nepr. zrakoplovi bombama i strojničkom vatrom jednu njemačku preselicu na cesti Mostar – Buna. Zapaljena su 4 samovoza i 2 vojničara ranjena. Tom prilikom srušen je 1 nepr. zrakoplov. Pilot: je poginuo.

17. X devet nepr. zrakoplova bombardovalo je želj. postaju Metković. Ima žrtava, a šteta je neznatna.

Istog dana pet nepr. lovaca napalo je bombama tvornicu -pragova u Vitezu kraj Travnika. Pojediniosti nisu javljene.

Broj poginulih prigodom bombardiranja izt. diela Zagreba povećao se na 46.

Prigodom bombardiranja Vinkovaca 17. X, koje je izvršilo 50 – 60 nepr. zrakoplova od 1950 do 2010 sati poginulo je: 40 građ. osoba, 15 hrvatskih vojnika i 30 njemačkih vojnika; ranjeno: 65 građ. osoba, 10 hrvatskih i 25 njemačkih vojnika. Pogoden je glavni kolodvor na kome ima dosta štete, stambene zgrade u okolici kolodvora i porušena je električna središnjica.

18. X od 1530 do 1545 sati nepr. zrakoplovi ponovno su izvršili napadaj na želj. postaju i grad Vinkovce. Pojediniosti nisu javljene.

⁹ Neum i Slivno Ravno zauzela je 1. dalmatinska proleterska brigada (vidi dok. br. 41 i 90).

¹⁰ Odnosi se na dijelove 370. puka njemačke 369. legionarske divizije (vidi dok. br. 90).

¹¹ Devetnaestog oktobra započelo je iskrcavanje 12. dalmatinske brigade sa otoka Brača na obalu na odsjeku Split – Makarska (vidi dok. br. 4, 87, 91, 110, 116 i 141 u ovoj knjizi," tom V, knj. 35, izvještaj 26. divizije Štabu 8. korpusa od 17. novembra 1944. i Arhiv V.I.I., reg-br. 1–4, k. 1103/1, i 5–7, k. 1103).

Obćenito:

Naknadno je javljeno da je u borbama kod Koprivnice od 14—16. X palo 865 partizana (izbrojeno), dok se cieni da je broj poginulih daleko veći zbog bombardiranja našeg zrakoplovstva, te topničke! bacačke vatre branilaca. Zaplijenjeno je 12 strojnica, 40 strojopušaka, 40 stroj-samokresa, preko 200 pušaka i mnogo razne opreme.¹²

Naknadno se doznaje da je protunapadajem odbačen neprijatelj kod Poljica u području Splita uz 28 poginulih partizana. Vlastiti gubitci: 2 poginula i 4 ranjena.

Prilikom manjih djelatnosti i odbijanja napadaja kod Sarajeva, Kalinovika, Petrovaradina, Sida, Prnjavora i Dervente poginulo je 15 partizana i 1 četnik, 2 su partizana ranjena, a zaplijenjeno je više pušaka i 1 stroj-samo-kres. Vlastiti gubitci: 3 ustaše poginulo, 11 ranjenih i 1-nestao.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Naše je zrakoplovstvo 18. X izvršilo obskrbu strjeljivom i zdravstvenim tvorivom posade u Koprivnici. Nadalje je izvršilo prienos novca, žurne pošte i vojničkih osoba.

Događaji na želj. prugama:

18. X popravljena je pruga Zagreb — Sesvete — Dugo Selo i predana prometu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI !

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

¹² O borbama za Koprivnicu vidi dok. br. 40, 45, 51, 52, 57, 59, 62 i 89,

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO
MOBRANSTVA OD 20. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINI-
CA NOVJ NA CESTU LOKVE – DELNICE, NA DUVNO
STON, O BORBAMA NA PODRUČJU BJELOVARA, KOD NE-
UMA, O POVLAČENJU IZ CAVTATA, OMIŠA I SPLITA I
O GUBICIMA USTAŠA U KOPRIVNICI¹

DNEVNO IZVJEŠĆE

GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
20. X 1944 god.

I OPĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvat u području Bjelovar
– Koprivnica – Virovitica i u Gorskom Kotaru.
Odbijeni napadaji na Tomislav Grad.
Borbe u obalnom području.

II PODRUČJA:

Bjelovar:

U podhvalu u području Bjelovar – Koprivnica –
Virovitica odbijeni su nepr. napadaji sa sjevera na cestu
Sv. Ivan Žabno – Bjelovar. Jedna nepr. skupina uspjela
se probiti u južnom i jugoiztočnom smjeru preko te ceste.

Kod s. Mosti (16 km s. Bjelovara) ustanovljene su
jače nepr. snage, a druge nepr. skupine opažene su u po-
kretu od Koprivnice prema Virovitici.³

Podhvat se nastavlja.

Ogulin:

U nastavku podhvata u Gorskom Kotaru odbijeni su
noćni napadaji neprijatelja na cesti Lokve – Delnice.

Borbene skupine napredovale su u smjeru iztoka i
odbacile jake nepr. snage prema jugu i sjeveroistoku.⁴

¹ "Kopija originala" (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu V.I.I,
reg. br. 20/1–1, k. 43.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 97, 142, 143, 145, 146, 148 i 150.

³ Odnosi se na jedinice 6. korpusa NOVJ (12. i 40. divizija), koje
su se poslije borbi u Podravini vraćale u Slavoniju, gdje su, po nare-
đenju "Vrhovnog štaba" NOVJ, pristupile, rušenju komunikacije Zagreb
– Beograd na relaciji Banova Jaruga – Nova Gradiška (40. divizija) i
Slavonski Brod – Vrpolje (12. divizija) (vidi dok. br. 110 i 117).

⁴ * Vidi dok. br. 74.

Livno:

- Pođhvati manjih borbenih skupina u području Aržana (26 km j. Livna) uspješno se nastavljaju.⁵

Tomislav Grad:

Odbijeni su novi nepr. napadaji podpomognuti zrakoplovstvom na Tomislav Grad i most kod s. Kovači (6 km j. z. Tomislav Grada).⁶

Jadranska obala:

Naše borbene skupine s uspjehom napadaju nepr. dielove koji su se noću 15/16. X izkrkali kod Neuma (11 km s. z. Stona). Neprijatelj vrši jak pritisak u smjeru sjeveroistoka.⁷

⁵ U materijalima za historiju 20. dalmatinske divizije o tome piše: »15.X.1944 god. oko 9 sati ujutro neprijatelj je iz pravca od Studenca preko Male Vinice napao naše položaje na Prevljani i lijevo prema Mijakovom Polju i to u jačini oko 250–300 vojnika. Borba se vodila oko 2 sata i neprijatelj je odbačen u pravcu Studenca i kasnije tokom dana nije se javljao...»

16.X.1944 g. neprijatelj je pokušao prodrijeti preko položaja Mosorskog NOP odreda (u borbama na području Aržana učestvovala je u toku oktobra i 10. dalmatinska brigada 20. divizije – prim. red.) ali je isti odbačen u polaznu bazu odakle je poslije toga žestoko tukao položaje naše [brigade] i Mosorskog odreda bacačkom i artiljerijskom vatrom. Gubici kod neprijatelja: mrtvih 20, ranjenih 5. Zaplijenjeno 2 puške, 1 pištolj i 100 metaka. Vlastiti gubici: 1 mrtav i 4 ranjena. Izgubljena 2 teška mitraljeza

20.X.1944 g. neprijatelj iz Aržana tukao je naše položaje artiljerijskom i bacačkom vatrom. Oko 14 časova poslije jakog artiljerijskog baraža neprijatelj je pokušao ispad sa pješadijom na naše položaje... Neprijatelj je toga dana imao 3 mrtva i 7 ranjenih. Naši gubici 1 mrtav, 5 ranjenih...« (Arhiv V.I.I., reg. br. 1–2, k. 1030).

^e O napadu 9. dalmatinske divizije na Tomislavgrad (Duvno) vidi dok. br. 66, 88, 110 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V.U., reg. br. 56–2, k. 842 A).

?i ' U knjizi predanih depeša 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 18. i 23. oktobra o tome piše: »16 ov. mj. počeli smo sa operacijama od ušća Neretve do Stona (1. dalmatinska brigada se iskrkala u Spline i Klek a 11. dalmatinska brigada kod Stona – prim. red.). Likvidirana su nepr. uporišta: Slivno Ravno, Klek, Duži, Topolo i Ošlje. Presječena komunikacija Dubrovnik – Metković. Zauzet je Ston. Neprijateljska intervencija sa pravca Metkovića razbijena. Ubijeno i zarobljeno oko osam stotina nepr. vojnika. Plijen ogroman. Između ostalog 25 topova i velike količine ratnog materijala... Desantne operacije sjajno uspjele. Predlažemo za pohvalu borce i rukovodioce i. i XI. brigade na čelu sa štabovima brigada.

23.X. Duž komunikacije Ošlje – Topola – Neum – Metković vodili smo 21 i 22 ov. mj. borbu sa nepr. koji je pokušao da se od Slanog povuče za Metković. »

Jačina nepr. 4.400 vojnika, 12 tenkova i 300 kola (automobila – prim. red.). Ubijeno 600, zarobljeno 200 i velik broj ranjenih... Nijedan

Odbijen je jak nepr. napadaj podpomognut zrakoplovstvom i topničtvom na uporište Ston na poluotoku Pelješcu.⁸

Cavtat je napušten po zapoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva.⁹

Niemci su napustili Omiš i Krilo (21 i 12 km j. i. Splita). Cijela obala od ušća Neretve do Krila je sada bez nadzora.¹⁰

Občeno:

Naknadno javljeni vlastiti gubitci u Koprivnici iznose: 40 poginulih i 135 ranjenih ustaša.¹¹

Osobitosti:

- Prema izvješću VI. ust. zdruga bojne u Omišu, Žrnovnici i Splitu napustile su svoja uporišta po nalogu Niemaca i povukle se dielom prema Zadvarju, a dielom prema Klisu.¹²

Niemci su u Splitu suvišno, topovsko strjeljivo kojemu nisu mogli poneti bacili u more kod Sustjepana.

Most kod Omiša preko r. Cetine je navodno srušen.

Jaki njemački samovozni povози kreću s obale u smjeru sjevera.¹³

- Prema izvješću zapov. mornarice iz Splita došlo je do manjih sukoba između ustaša i Niemaca u Splitu.

tenk, kamion i kola nisu prošli. Plijen ogroman. Veći broj nepr. oficira izvršio samoubistvo.

Štab 26. divizije u izvještaju od 17. novembra 1944. Štabu 8. korpusa NOVJ, pored ostalog, kaže: »Neprijateljska kolona, izgubivši od Oštrikovca do Neuma svu artiljeriju, sastavljena od mnogo raznovrsnih dijelova raznih jedinica, obezglavljena, bespomoćno je ginula zbijena uz cestu. 23 u jutro u panici mali dio -kolone, bez oružja, motorizacije, kola i municije, bježao je brisanom cestom prema Metkoviću. Sve je napustio, čak i ranjenike, a u bjekstvu su bacali i puške i rančeve. 200 motornih vozila, sva kola, komore i konji kao i artiljerija ostali su na cesti i pali u naše ruke...« (Vidi dok. br. 41, 49, 77, 87 i 90 u ovoj knjizi. i Arhiv-V.I.I., reg. br. 1–4, k. 1103 I, i tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 23. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944.)

⁰ Cavtat je oslobodila 2. dalmatinska proleterska brigada (vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 413). -

10 i 12 »Noću 17/18.X. neprijatelj je napustio garnizon Omiš i-povukao se u pravcu Zadvarje - Dubci - Desetina trećeg bataljona (odnosi se na 3. bataljon 12. dalmatinske brigade - prim. red.), koja se je nalazila u neposrednoj blizini, odmah je upala u grad. Zarobljeno je 50 domobrana, 10 žandara, 7 finanaca. Zatim velike količine hrane, ratnog materijala i nekoliko brodova...« Obalu od Neretve do Krila držale su tada jedinice 8. korpusa NOVJ (vidi dok. br. 87, 91, 110 i 116 ii ovoj knjizi i Arhiv V.I.I., reg. br. 5–5/7, k. 1103, str. 63).

11 Vidi dok. br. 40, 45, 51, 52, 57, 59, 62 i 89.

13 Vidi dok. br. 4, 87, 91, 110, 114 i 115.

Prema njemačkom izvješću razoružano je 40 nepozvanih ustaša u području Biograda n/m.

Prema njemačkom izvješću pobunilo se 140 vojnika muslimana SS divizije »Handžar«¹⁴ na putu u Osijek, navodno iz straha pred borbom sa sovjetskom vojskom. Prigodom razoružavanja, koje je izvršila jedna njemačka red. oklopljena sat, ubijeno je 8 i ranjeno 15 muslimana. Strijeljana su 4 muslimana, a ostali su uhićeni.

II zbornom područje javlja da se putnički promet vrši samo do Rume.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI !.

Glavar glavnostožernog ureda
general i ust. pukovnik: (T. Sertić)

Razaslato:

Poglavnom županstvu,
Min. oružanih snaga,
sastavak.

i* Odnosi se na 13. SS legionarsku diviziju zvanu »Handžar«.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO
MOBRANSTVA OD 21. OKTOBRA 1944. O NAPUŠTANJU
DUBROVNIKA, STONA, SINJA I MAKARSKE I O BORBA-
MA SA JEDINICAMA NOVJ NA PODRUČJU BJELOVAR –
KOPRIVNICA, KOD DUVNA, ARZANA I IMOTSKOG

Vojnička tajnu

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 295/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
21. X 1944 god.

I OBČI PREGLED:

Nastavlja se podhvat u području Bjelovar – Koprivnica.

U podhvat u Lici oslobođen Drežnik-Grad, a u Gor. Kotaru Ravna Gora.

Žestoke borbe kod Aržana i Tomislav Grada.

Travnik obkoljen i ugrožen.

Uspjeh u podhvat u kod Konjica.

Dubrovnik i Ston izpražnjeni po nalogu podhvat. zapovjedništva.

II PODRUČJA:

Bjelovar:

Podhvat u području Bjelovar – Koprivnica nastavlja se po osnovi.¹

Zrakoplovnim izviđanjem ustanovljene su jake nepr. snage u području Topolovca (15 km s. s. z. Bjelovara) u hodu prema iztoku i jugoistoku. Gornji Križ (14 km j. j. z. Koprivnice) zaposjednut je od neprijatelja u izgrađenim postavima.²

Cazin:

U podhvat u području izt. Cazina jedna ustaška bojna oslobodila je Drežnik-Grad (20 km i. Cazina).³

¹ i ² Riječ je o pothvatu koji je neprijatelj (dijelovi poglavnikovog tjelesnog zdruga, 5. ustaškog stajaćeg djelatnog zdruga, oružničke jedinice iz Bjelovara i 2. eskadron 2. sibirskog puka) preduzeo da bi povratio dio Podravine i Bilo-gore koje su u prvoj polovini oktobra zauzele jedinice 6. i 10. korpusa i 7. divizije 4. korpusa NOVJ (opširnije o tome vidi dok. br. 93 i 97).

³ O borbama za Drežnik-Grad i Vaganac 19. i 20. oktobra vidi dok. br. 60, 70 i 142 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 4–8/1, k. 433/1.

Ogulin:

U nastavku podhvata u Gorskom Kotaru jedna ustaška bojna oslobodila je Ravnu Goru (25 km z. s. z. Ogulina), nakon što je slomila nepr. odpor.⁴

Livno:

U području Aržana i Tomislav Grada (26 km j. i 22 km j. i. Livna) nastavlja se borba s neprijateljem. Nađeno je 35 poginulih, partizana, a daljnjih 60 poginulih je ocijenjeno.⁵

Jadranska obala:

18. X izpražnjeni su Dubrovnik⁶ i Ston⁷ po zagoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva, nakon što je uništeno obalno topništvo, koje se nije moglo ponieti. Naša i njemačka posada iz Dubrovnika probila se u Slano, odakle zajedno s postrojbama iz Metkovića usredotočeno napada neprijatelja, koji se izrkcao kod Neuma. Neprijatelj daje jak odpor.⁸

Protunapađajem povraćeno je s. Zamaslina (3 km i. Stona).

19. X napuštena je želj. postaja Hutovo.

Niemci su napustili Sinj, a u toku je napuštanje Makarske.⁹

Djelat, nepr. zrakopl.:

»

20. X u 0940 sati nepr. lovci napali su u niskom lietu strojničkom vatrom Vinkovce.

Djelat, vlast, zrakopl.:

20. X naše je zrakoplovstvo surađivalo s postrojbama u području Koprivnice održavanjem spoja. Osim toga izvršilo je prienose žurne pošte, novca i živežnih namirnica te vojničkih osoba. Nadalje je izvršilo obskrbu strjeljivom posade u Travniku.

Vidi dok. br. 74.

s O borbama 10. dalmatinske brigade i Mosorskog NOP odreda na području Aržana i 9. divizije kod Tomislavgrada (Duvno) vidi dok. br. 66, 71, 87, 110 i 141 u ovoj'knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 56-2, k. 842 A i 2-1, k. 1030.

♠ Dubrovnik je neprijatelj napustio pod pritiskom 29. hercegovačke divizije i 2. dalmatinske proleterske brigade Primorske operativne grupe (vidi dok. br. 47 i 58).

♠ Njemačku posadu u Stonu uništila je 11. dalmatinska brigada 26. divizije (vidi dok. br. 41 i 77).

s Kod Neuma se iskrcala 15. oktobra 1. dalmatinska brigada lopširnije o tome vidi dok. br. 41, 87 i 90).

♠ Jedinice 20. divizije definitivno su oslobodile Sinj 25. oktobra 1944 (vidi dok. br. 25, 54, 130, 131, 132 i 133).

Občeno:

Naknadno se doznaje da su noću 4/5. X kod s. Tiharljine (18 km j. i. Imotskog) u jednom sukobu nanieti part. teški gubitci: 28 part. je poginulo. Vlastiti gubitci: 2 ustaše poginula i 4 ranjena.

Prigo.dom manjih djelatnosti kod Imotskog palo je 8 part. dok su 2 ustaše poginula i 6 ih je ranjeno.

Događaji na želj. prugama:

Na pruzi Sarajevo – Visoko između ž. p. Reljevo i Jošanica noću 18/19. minama je razorena želj. pruga na 10 mjesta i srušen 1 propust.

20. X na pruzi Brod – Vinkovci kod ž. p. Garčin naišao je na minu putnički vlak. Ra:zprsnućem mine uništena su 1 kola, 1 su izkliznula i prevrnula se a pruga je oštećena.¹⁰ Poginuli su 1 hrvatski, 1 njemački častnik, 3 pripadnika orsa¹¹ i 2 građ. osobe. Ranjeni: 4' pripadnika orsa i 7 građ. osoba. •

20. X pruga Brod – Sarajevo između ž. p. Vranduk i Nemila porušena je na nekoliko mjesta.

21. X oko 0425 sati na pruzi Dugo Selo – Ivanić-Grad bilo je više razprsnuća mina. Pruga se pregledava.¹²

Na pruzi Varaždin – Koprivnica između ž. p. Jalžabet i Varaždinske Toplice pruga je porušena na nekoliko mjesta. Pojednosti nisu poznate.

' ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

¹⁰ Minu su vjerovatno postavile jedinice 1. diverzantskog odreda,

¹¹ Opšte radne službe

¹² Mine su vjerovatno postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA OBROVAC, DUVNO, OTOK PAG, O NJIHOVOM ISKRCAVANJU NA OBALU KOD STOBREČA, BAŠKIH VODA I OMIŠA I O BORBAMA KOD PODRAVSKE SLATINE, BJELOVARA, NEUMA I LUDBREGA

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 296/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
22. X 1944 g.

I OPCI PREGLED:

Uspješne borbe u Podravini i Lici.
Nastavlja se podhvat u području Bjelovara i u Gor. Kotaru.
Odbijem napadaji na Tomislav Grad, uporišta kod Dervente i Obrovca.
Žestok napadaj na Travnik i Bradinu.
Pojačana nepr. djelatnost u području obale.
Metković bombardiran.
Oboren 1 nepr. zrakoplov.

II PODRUČJA:

Podr. Slatina:

Zaustavljeno je nepr. nadiranje prema Dravskom. Kanalu (12 km s. i. Podr. Slatine), a neprijatelj iztjeran iz naših postava na Kanalu. Uništeni su nepr. obranbeni uređaji. Neprijateljski gubitci: 15 partizana poginulo (nađeno), još 40 poginulih ocijenjeno.

Bjelovar – Koprivnica:

U nastavku podhvata 19. X dostigle su podhvatne skupine područje s. Topolovca.

Jače nepr. snage povlače se iz područja s. i. Bjelovara u smjeru jugoiztoka.

Neprijateljski gubici: 30 partizana poginulo.¹

Ogulin:

U nastavku podhvata u Gorskom Kotaru odbijen je nepr. protunapadaj na Ravnu Goru (25 km z. s. z. Ogulina).

¹ Vidi primjedbu br. 1 i 2 uz dok. br. 142.

U daljem napredovanju borbene skupine zauzele su Begovo Razdolje (4 km i. Mrkoplja).²

Otočac:

Nastavlja se uspješno napredovanje 1 borbene skupine u području Babinog Potoka (22 km i. Otočca) gdje su neprijatelju, nanieti gubitci od 36 poginulih partizana i zaplijenjeno više pušaka i 1 strojica.³

Obrovac:

; U području Obrovca odbijeni su slabiji nepr. napadaji na naša uporišta.*

Metković:

20. X po nalogu višeg podhvat. zapov. povučene su posade uporišta Hrasno i Sjekose (16 km j. i. i 9 km i. Metkovića) u Gabelu (7 km s. i. Metkovića). Sa posadama povuklo se i pučanstvo.

Tomislav Grad -- Aržano:

Odbijen je nepr. napadaj na Tomislav Grad.

Nastavljaju se uspješni napadaji naših borbenih skupina na neprijatelja u području Tomislav Grad – Aržano.⁵

Jadranska obala:

Neprijatelj se izkrcao na o. Pag i napao uporište Pag.⁶ Napadaj je odbijen. Upućena su pojačanja na o. Pag (1 ust. sat).

; ² Vidi dok. br.- 74. •

³ »19. X. Izviđačka patrola I. brigade (odnosi se na 1. brigadu 35. divizije – prim. red.), koja je išla izviđati u pravcu Končarevog Kraja i Čudinog Klanca, sukobila se sa neprijateljskom patrolom (legija) (odnosi se na dijelove njemačke 392. legionarske divizije – prim. red.) između Končarevog Kraja i Čudinog Klanca. Neprijateljski gubici: 2 mrtva. Zaplijenjeno: 1 amer.[ički] p. mitraljez, 80 metaka i 2 bombe...« Prema operacijskom dnevniku 35. divizije drugih borbi na području Babinog-Potoka tih dana nije bilo (Arhiv V. I. I., reg. br. 1/11, k. 1234).

⁴ Obrovac su napadale jedinice 19. dalmatinske divizije (vidi dok. br. 88, 145, 146 i 148).

⁵ Napad na Tomislavgrad (Duvno) izvela je 9. dalmatinska "divizija. Na području Aržana djelovala je 10. dalmatinska brigada i Mosorski NOP odred (vidi dok. br. 66 i 71).

⁶ O napadu jedinica 2. pomorskog obalskog sektora na otok Pag vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 64, str. 208–213.

>U području i. i s. i. Stobrečke uvale (4 km i: Splita) izkrcale su se neprijateljske snage na razkrsnici ceste s. Stobreča, gdje se utvrđuju.⁷

Osim toga nepr. snage izkrcale su se kod Baške Vode. (10 km s. z. Makarske). Pojediniosti nisu javljene.⁸

Iz Krila (9 km z. Omiša) neprijatelj otvara topničku vatru za uznemiravanje.⁹

U području ušća Neretve u nastavku podhvata vlastite borbene snage dostigle su s. Bađulu (5 km s. Neuma) i visove j. z. Dobranje (10 km s. i. Neuma).¹⁰ Iz Mostara dovedeno je pojačanje u Metković.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Doznaje se da je prigodom bombardiranja Mostara 4. X pogođeno i skladište strjeljiva, gdje su se razprsnule pohranjene morske mine, koje su naniele velike štete obližnjim kućama. Tom prigodom poginulo je 15 (4 građana) osoba i ranjeno 20 osoba.

20. X šest nepr. zrakoplova u 2 vala bombardirali su Metković. Ima štete na želj. postaji. Žrtava nema.

Doznaje se da je 13. X pao kod Novog Sela (7 km j. Siska) jedan nepr. lovac. Kozaci su uhitili pilota crnca, koji se spustio padobranom.

Obćenito:

Prilikom izviđanja kod Ludbrega ustaške postrojbe ubile su 2 i zarobile 1 partizana.

Događaji na želj. prugama:

21. u 1755 sati na pruzi Zagreb — Sesvete kod želj. postaje Čulinec naišao je vlak na minu. Izkliznulo je 7 kola i oštećena je želj. pruga. Poginula su 3 pripadnika orsa i 4 građ. osobe, a ranjeno je 15 osoba.¹¹

⁷ i ⁸ Odnosi se na jedinice 26. divizije koje su se 18/19. oktobra počele iskrcavati sa otoka Brača na obalu u cilju definitivnog oslobodjenja Dalmacije (opširnije o tome vidi dok. br. 4, 87, 91, 110 i 116 u ovoj knjizi, Arhiv V. I. L., reg. br. 5-7, k. 1103, 1-4, k. 1103 I, 18-13, k. 1100-I, »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941-1945«, knj. 2, str. 416-417).

⁹ Vatru¹ je otvorila artiljerija 26. divizije koja je podržavala nastupanje iskrcanih jedinica ka Splitu (Arhiv V. I. L., reg. br. 5-7, k. 1103 i 1-4, k. 1103-1).

¹⁰ Riječ je o njemačkim jedinicama koje su pod pritiskom dijelova 26. divizije (1. dalmatinska proleterska brigada i 11. dalmatinska brigada) nastojale da se kroz Vukov klanac probiju prema Mostaru (vidi dok. br. 41, 49, 77, 90, 110 i 116 u ovoj knjizi i tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa od 17. novembra 1944).

« Minu su postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 50).

21. X oko 0910 sati između ž. p. Ivanić Građ i Kutina neprijateljski lovci napali su vlakove i onesposobili 3 stroja i 5 kola.

. Istog dana u isto vrijeme na pruzi Vinkovci – Ruma između ž. p. Mirkovci i Jankovci napali su nepr. zrakoplovi jedan vlak i zapalili 2 kola.

Pruga Bos Brod – Sarajevo razorena je kod ž. p. Vrhovi u dužini od 200 – 300 metara, a b. b. spoj prekinut je iza Dervente.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

DODATAK DNEVNOM IZVJEŠTAJU ZAPOVJEDNIŠTVA
GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 22. OKTOBRA
1944. O RASPOREDU, POKRETIMA I DEJSTVIMA JEDINI-
CA NOVJ

Vojnička tajna

DODATAK DNEVNOM IZVJEŠĆU BROJ 296/22. X. 44.

IZVJEŠĆE Ic

(Samo za viša zapovjedništva Orsa)

PODRUČJA :

Križevci:

XIV zagrebačka »brigada«, u jakosti od oko 500 ljudi, nalazila se je oko 17. X. oko Zaistovca (16 km. z. Križevci).¹

XVI zagorska »brigada«, u jakosti 500 ljudi, prikupljena je sa svoja 4 »bataljona« u području: Zaistovec – Sv. Petar – Orehovec (16 z. i 10 km s. z. Križevci).² – (Ravsigur).

Bjelovar:

Dva »bataljona« XII slavonske »brigade« (250 ljudi) krenuli su 15. X. iz Cažme prema Bjelovaru, gdje se vjerovatno nalaze ostali dielovi »brigade«. ³ (Ravsigur).

Sisak:-

Štab 7. »divizije« nalazi se u Borojevićima (21 km. j. Sisak).

štab I »brigade« nalazi se u Gori (15 km. j. z. Sisak), a »brigada« je raspoređena u području Martin Brod – Moštanica – Komarevo (20 .km. j. z., 13 j. i 10 km. j. i. Sisak).⁴

¹ U sastavu jedinica NOVJ nije bilo brigade sa takvim nazivom.

² Prva zagorska brigada (16. zagorska brigada nije postojala) nalazila se u to vrijeme na području Novog Marola (vidi dok. br. 96).

³ Dvanaesta slavonska proleterska brigada učestvovala je 15. oktobra u borbama za Koprivnicu (vidi dok. br. 40 i 57 u ovoj knjizi i »Završne operacije za oslobođenje Jugoslavije 1944–1945«, izdanje V. I. I. (str. 377–378).

⁴ Prva i 2. brigada 7. divizije (banijske) dejstvovala su tada na liniji Sunja – Kostajnica (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 26–8, k. 426 A).

III »brigada« 7. »divizije« nalazi se u području Bačuge³ (16 km. j. j. z. Sisak)

Dielovi 8. »divizije« nalaze se u području Blinjski Kut – Kostajnica.⁶

»Brigada« Franje Ogulinca,⁷ u jakosti 800 ljudi, nalazi se u Cerju (18 km. z. s. z. Sisak), gdje se ujedno nalazi brzoglasna središnjica.

Karlovačka »brigada«, u jakosti 500 ljudi, nalazi-se također na području kotara Sisak.⁸

»Minerski odred« u jakosti 500 (?) ljudi, pod zapovjedništvom Hudeček Ivica ruši prugu Zagreb – Sisak.

»Lutajući odred« pod zapovjedništvom Ogulinca Dure nalazi se u Svinjici (23 km j. i. Sisak).⁹

Jedna skupina od 200 partizana osigurava pekarnice i skladišta u lugarnici zv. «Brest«, u šumi Višević (18 km. s. z. Sisak).

Krvarski »bataljon«, u jakosti 200 ljudi, krstari prugom Zagreb – Sisak (sve Ravsigur).

Pisarovina:

Novo ustrojena »brigada« tzv. »Nova Hrvatska«, u jakosti navodno od 1000 ljudi (većinom pravoslavnog i muslimanskog pučanstva iz područja Prnjavora) nalazi se u Paun Brdu (8 km. j. i. Pisarovina)¹⁰ – (Ravsigur).

³ Treća i 4. brigada 7. divizije dejstvovale su tada u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske – na komunikaciji Bjelovar – Križevci. 30. oktobra one su prebacivale preko rijeke Save na Baniju (vidi dok. br. 5, 18, 24, 34, 40 i 57 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg.-br. 26–8, k. 426 A).

⁴ Jedinice 8. divizije bile su tada u slijedećem rasporedu: Poslije napada na Žazinu 14. oktobra 1944. prebačena je 1. brigada na područje Klinča Selo – Zdenčina dok je 2. brigada vršila napade na prugu Zagreb – Sisak. 3. brigada 8. divizije dejstvovala je u oktobru kod Plašćog, Mođruša i Drežnik-Grada (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 26–8, k. 426 A).

⁵ Brojno stanje brigade »Franjo Ogulinac Seljo« bilo je u oktobru 1525 ljudi (vidi dok. br. 1.12).

⁶ Karlovačka brigada se tada pripremala za napad na neprijateljsku posadu u Mavračićima. Napad je izveden 23/24. oktobra. Njeno brojno stanje bilo je tada 1349 ljudi (vidi dok. br. 68, 69, 78 i 112).

⁷ Na području Sunja – Kostajnica dejstvovali su 1. i 2. banijski NOP odred. Njihov osnovni zadatak bio je odbrana oslobođene teritorije, napad na manja neprijateljska uporišta i mobilizacija novih boraca (Arhiv V. I. I., reg. br. 26–4/8, k. 426 A).

⁸ Brigada pod tim nazivom nije postojala. Vjerovatno se misli na Žumberačku brigadu (34. divizije "NOV"). Ona je formirana 27. avgusta 1944. Njeno brojno stanje prilikom formiranja bilo je 560 ljudi, a u oktobru 1033. Od toga Srba 13, Hrvata 974, Slovenaca 16, Crnogorac 1, Rusa 22, Čeha 1, Nijemaca 3 i Poljaka 3 (vidi dok. br. 112 u ovoj knjizi i tom V, knj. 31, dok. br. 65).

Štab Turopoljsko-posavskog odreda (jakost 500 ljudi) nalazi se na Cerovskom Vrhcu (7 km. i. j. i. Pissarovina),¹¹ gdje se ujedno nalazi škola tajnog partizanskog redarstva (Ravsigur).

•Glina:

U Topuskom imadu partizani 12 malih oklopnih kola (po 2 strojnice) i 2 veća oklopna kola (po 1 p. o. top i 2 stroja). Osim toga se u Topuskom nalazi »Auto bataljon«, dok se jedna krugovalna postaja nalazi u Bieljevini (5 km. j. j. z. Topusko), kojom rukuju 10 Engleza.¹² (Č. i.).

Moslavina:

IV srbska part. »brigada« (Kralja Petra II), u jakosti od 450 ljudi,¹³ i VI banijska «brigada« u jakosti od 300 ljudi, nalazi se u Čazmi.

XXVI češka »brigada«, u jakosti od oko 500 ljudi, krenula je 16. X iz područja Kutine prema Pakračkoj Poljani, s navodnom namjerom napadaja na Goilo.¹⁴ (Ravsigur).

Obala:

Neprijateljske snage nepoznate jakosti izkrcale su se na otoku Pagu¹⁵ kod Baške Vode (10 km. s. z. Makarska), a vjerojatno i kod Krila¹⁶ (14 km. i. j. i. Split) – (Č. i.)

ZA POGlavNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.) Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

¹¹ Brojno stanje Turopoljsko-posavskog odreda bilo je 525 (vidi dok. br. 112).

¹² U Topuskom se tada nalazio .Glavni štab NOV i PO Hrvatske.

¹³ Brigada pod tim nazivom u sastavu NOVJ nije postojala. U sastavu 33. divizije 10. korpusa NOVJ formirana je 25. septembra 1944. brigada »Miloš Obilic« (kasnije »Nikola Demonja«). Njen službeni naziv – prilikom formiranja bio je 3. brigada 33. divizije »Miloš Obilic« (vidi tom V, knj. 33, dok. br. 94).

¹⁴ Brojno stanje Čehoslovačke brigade »Jan Žiška« bilo je 1. -oktobra 1944. oko 730 ljudi. Ona nije imala u planu napad na Gojilo t(vidi dok. br. 11).

¹⁵ Vidi primjedbu br. 6 uz dok. 143.

¹⁶ Vidi primjedbu br. 7 i 8 uz dok. br.. 143.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 23. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA OBROVAC, DREŽNIK-GRAD, HRVAČE I O BORBAMA NA PODRUČJU BJELOVAR, KOPRIVNICA – KRIŽEVCI, KOD TRILJA I KOD UŠĆA NERETVE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 297/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA -
23. X 1944 g.

I OPĆI PREGLED:

Zemun ugrožen od sovjetsko-,partizanskih snaga.
Žestoke borbe u području Bjelovar – Koprivnica – Križevci, te u području Cazina.

Podhvata u Gorskom Kotaru završen.

Hrabra posada Travnika odbila je sve napadaje premoćnog neprijatelja. Upućena je pomoć.

Borbe s izkrcanim neprijateljem na obalnom području.

Napadaj nepr. zrakopl. na Mostar i Metković.

II PODRUČJA: ,

Bjelovar:

U podhvatu u području Bjelovar – Koprivnica – Križevci jedna borbena skupina u borbama kod sela G. Križ (14 km j.j.z. Koprivnice) naniela je 10. X neprijatelju gubitke od 62 poginula partizana. Vlastiti gubitci: 10 poginulih i 15 ranjenih.

Podhvata se nastavlja. Vode se teške borbe s jakim, nepr. snagama uz teške zemljišne i vremenske prilike.¹

U području Križevaca zarobljeno je 127 odbjeglih domobrana.

Cazin:

Nakon žestokih borbi u području Drežnik Grada (22 km i. Cazina) ustaška posada prešla je u Vaganac (19 km z. j. z. Cazina). Neprijateljski gubitci: 97 poginula

¹ O gubicima 33. divizije 10. korpusa NOVJ vidi dok. br. 97.

lili. Plien: 1 bacač, 3 strojnice i veća količina ručnog vatrenog oružja.²

Ogulin: :

Završen je podhvat u području Gor. Kotara. Postrojbe, koje su sudjelovale u podhvat, vraćaju se u svoja odredišta.³

Obrovac:

Ziva neprijateljska djelatnost u području Obrovca. Odbijeno je više neprijateljskih napadaja na Obrovac.⁴

Sinj:

Uporište Hrvače (6 km s. Sinja) podpuno je obkoženo od neprijatelja. Upućene su 2 sati iz Sinja za odtjecanje.⁵

. Posada Trilja (10 km j.i. Sinja) protjerala je neprijatelja u jugoiztočnom smjeru.

Jadranska obala:

U borbama s izkrcanim neprijateljem u području ušća Neretve⁶ sjeverna borbena skupina dostigla je područje Duži (3 km i. Neuma), a druga borbena skupina dostigla je područje 11 km s.z. Gjunta Doli. Neprijatelj je odbačen prema sjeveroiztoku i u smjeru Stona.

Djelat, vlast, zrakopl.:

21. X naše je zrakoplovstvo izvršilo obskrbu strjeljivom postrojbi u Sarajevu i posade u Travniku. Nadalje je izvršilo prijevoz tvoriva, žurne pošte, ranjenika i vojničkih osoba te održavalo spoj s postrojbom u Koprivnici.

22. X naše zrakoplovstvo izvršilo je obskrbu strjeljivom posade u Travniku, te prienos žurne pošte, živih namirnica i vojničkih osoba.

Obćenito:

_Prilikom manjih sukoba i napadaja na obhodnje poginulo je 12 partizana, 1 je zarobljen, zaplijenjena 1 strojopuška, 2 puške, dok su 3 ustaše poginule i 1 nestao.

² Neprijateljske snage prešle su iz Drežnik-Grada u Vaganac pod pritiskom jedinica 8. divizije i Unske operativne grupe (vidi dok. br. 60, 70 i 79).

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 74.

⁴ Vidi dok. br. 26.

⁵ Jedinice 20. dalmatinske divizije odbile su pomoć upućenu ustašama i domobranima u Hrvače i definitivno oslobodile mjesto 24. oktobra. Sutradan su oslobodile i Sinj (vidi dok. br. 81 i 129).

⁶ O rezultatima borbi južno od ušća Neretve od 15. do 23. oktobra vidi dok. br. 41, 49, 77, 87, 90, 110 i 116.

Obhodnja njemačkog redarstva naišla je na vlastita minska polja kod Starog Topolja u području Broda te je poginuo 1, a ranjeno 10 vojnika.

Prilikom odbijanja part. napadaja 16. X na radnike s traktorima drž. dobra Topolovac kod Siska poginuo je 1 ustaša, dok su 1 ustaša i 2 radnika ranjeni.

Događaji na želj. prugama:

21. X u 0630 sati na pruzi Konjic – Rama kod ž. p. Lisičići naišao je na minu oklopni vlak. Dvoja štitna kola su uništena.

21. X na pruzi Sarajevo – Brod između ž. p. Doboj i Rudanka porušeno je 100 metara želj. pruge, a između Nemile i Vranduka pruga je porušena na više mjesta. Zapaljena je želj. postaja u Nemili.

21. X napadnuta je želj. postaja Zenica oko 0145 sati. Napadaj je odbijen-uz 5 mrtvih i 20 ranjenih.

21. X popravljena je pruga Novi Marof – Budinščina i predana prometu.⁷

22. X popravljena je pruga Zagreb – Sesvete i pruga između ž.p. Novoselec Križ -- Popovača.⁸

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SFREMNI!

(M.P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Počelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

⁷ i ⁸ Prugu su porušili dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. br. 109 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 24. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA OBROVAC, I O BORBAMA NA PODRUČJU BILO-GOBE, VARAŽDINSKIH TOPLICA, I JUŽNO OD UŠCA NERETVE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 298/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
24. X 1944 g.

I OPCI PREGLED:

Odmicanje u jugoistočnom Srijemu.
Uspjeh u podhvata kod Bjelovara.
Oslobođene Varaždinske Toplice.
Žestoke borbe u Travniku. Prema neizpitanom izvješću Travnik je pao.
Neprijatelj u području Metkovića odbačen. Zauzet je Neum.
Manji napadaj nepr. zrakopl. na Bjelovar.
Srušena 3 nepr. zrakoplova.

II PODRUČJA:

Bjelovar:

U nastavku podhvata u Bilo Gori jedna borbena skupina naniela je neprijatelju teške gubitke kod s. Hudovljani (11 km j. j. z. Koprivnice). Nađeno je 62 poginula partizana. Zaplijenjene su 2 strojnice te veći broj ostalog oružja i opreme. Vlastiti gubitci: 6 poginulih i 23 ranjena. Opaža se odmicanje neprijatelja u smjeru juga i jugoistoka.¹

Varaždin:

Ustaške postrojbe protjerale su neprijatelja iz Varaždinskih Toplica i zauzele to mjesto 23. X nakon duže borbe. Neprijateljski gubitci: 53 mrtva izbrojeno, a 10 partizana je zarobljeno. Plien: 1 oklopna kola, 1 bacač, 21

i Opširnije o tome vidi dok. br.,93. 97, 141, 142, 143. 145 i 148.

puška te ostala oprema. Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo
1 2 ranjena.²

Obrovac:

Jake nepr. snage obkolile su Obrovac.³ Neprijateljski napadaj na to mjesto odbijen je.

Iz Gračaca upućeno je pojačanje za odterećenje Obrovca.

Biograd n/m:

Opaža se jače okupljanje part. u području Vrana (10 km i. Biograd n/m) – Biograd n/m.⁴

Jadranska obala:

U nastavku podhvata proti neprijatelja u području ušća r. Neretve jedna borbena skupina zauzela je Neum. Neprijatelj se povukao djelomično preko mora,⁵ a djelomično na s.i. u područje Hutova.

Djelat, nepr. zrakopl.:

20. X oko 1130 sati 8 nepr. zrakoplova bombardiralo je južni dio Bjelovara. Ima štete. 2 osobe su poginule. 3 su ranjene.

21. X oko 1100 sati devet nepr. zrakoplova bacilo je [na] Mostar 18 bombi. Porušeno 10 kuća, a 3 su osobe poginule. Dva napadačka zrakoplova su srušena.

21. X u 1326 sati nepr. zrakoplovi bombardirah su Metković. Srušen je veći broj kuća. Tri vojnika i 1 žena su poginuli.

Jedan nepr. lovac srušen je kod Popovače vatrom oklopnog vlaka 21. X.

² Dijelovi PTS (Poglavnikovog tjelesnog zdruga) iz Varaždina, Ludbrega i Novog Marofa u jačini- od 800 ustaša napali su 23. oktobra u Varaždinskim Toplicama jedinice Zagorske brigade. Ustaše su zauzele mjesto i nanijele Brigadi gubitke od 9 mrtvih, 15 ranjenih i 11 nestalih. Izgubljen 1 puškomitraljez i 8 pušaka. Gubici ustaša: 11 poginulih" i 1 zarobljen (Arhiv V. I. I., reg. br. 2-7/5, k. 551/A).

³ Obrovac su blokirale jedinice 19. dalmatinske divizije. Dijelovi ove Divizije sprječavali su neprijatelju da uputi pomoć blokiranom garnizonu. (vidi dok. br. 88).

⁴ Na navedenom području dejstvovao je tada Zadarski NOP odred.

⁵ Pošto je oslobodila Ston i u sadejstvu sa 1. dalmatinskom proleterkom brigadom gotovo potpuno uništila jake njemačke snage na komunikaciji Dubrovnik – Metković, Brigadi je naredeno da se prebaci na Brač radi učešća u borbama za oslobođenje srednje Dalmacije. U operacijskom dnevniku 11. brigade o tome piše: »...prebacivanje je zbog nedostatka broškog prostora trajalo od 23 do 27 oktobra iz Malog Stona preko Brača u Omiš«. (Vidi tom VIII, knj. 3, dok. br. 85.)

Djelat, vlast, zrakopl.:

23. X naše zrakoplovstvo izvršilo je obskrbu strjeljivom posade u Travniku, te prijevoz ranjenika i žurne pošte.

Događaji na želj. prugama:

23. X na pruzi Zagreb – Ivanić Grad u 1545 sati pronađena je izvađena jedna mina između ž.p. Dugo Selo – Ivanić Grad. Teretni vlak na vrijeme je zaustavljen i vraćen u Dugo Selo.⁶

23. X u 1545 sati na pruzi Zagreb – Sisak minama je razorena želj. pruga kod ž.p. Vel. Gorica. Pruga je u prekidu.⁷

24. X u 0158 sati naišao je na minu osobni vlak na pruzi Zagreb – Banova Jaruga između ž.p. Novoselec-Križ i Ludina. Mina se rasprsnula. Dvoja kola su izskočila.⁸

Naknadno je javljeno da je obustavljen promet na pruzi Maglaj – Zenica između ž.p. Zavidovići i Begov Han.

Isto tako napuštena je i želj. postaja Poljana na pruzi Banova Jaruga – Lipik odakle se povukla posada i želj. osoblje. •

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

⁶ Minu su vjerovatno postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda. ⁷ Diverziju su izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda. Pruga je presječena na 20 mjesta (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

⁸ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda. Opširnije o njenim rezultatima vidi dok. br. 109 u ovoj knj. i Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 25. OKTOBRA 1944. O BORBAMA S JEDINICAMA NOVJ NA BILO-GORI, KOD SINJA, HRVAČA, KOD USCA NERETVE I O NAPUŠTANJU DUBROVNIKA I ČITAVOG PODRUČJA ISTOČNE DALMACIJE

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 299/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
25. X 1944 g.

I OBCI PREGLED:

Odbijeni napadaji na Kiseljak u podr. Sarajeva, na uporište Sot u području Sida te napadaj na želj. postaju Kamen kod Dervente. Neprijatelj je protjeran s-Jabučkog Sedla. Goražde oslobođeno.

Stanje u Travniku nejasno.

Rogatica ugrožena.

II PODRUČJA:

Izt. Dunavska frontaa

Na iztočnoj dunavskoj fronti nije bilo značajnije borbene djelatnosti i promjena.

Sl. Brod:

U jednom podhvat u naših, i njemačkih snaga u području južno od glavne pruge protjeran je neprijatelj iz s. Oprisovci (14 km i. Broda), ostavivši na mjestu borbe 4 poginula partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Bjelovar:

Podhvat u Bilo Gori nastavlja se po osnovi.¹

Sinj:

Izviđačka djelatnost u području Sinja.²

U toku su mjere za odterećenje obkoljenog uporišta Hrvache.³

¹ Vidi dok. br. 97.

² i ³ Jedinice 20. dalmatinske divizije oslobodile su 24. oktobra Hrvache a 25. Sinj (vidi dok. br. 81 i 87).

Jadranska obala:

Čitavo obalno područje izt. Dalmacije s Dubrovnikom izpražnjeno je.⁴ Borbe s partizanima vode se kod Gabele kraj Metkovića.

Nastavljaju se teške borbe s izkrcanim neprijateljem u (području ušća Neretve.⁵

Niemci su porušili sve tunele i mostove na želj. pruzi od Konavljja, Dubrovnika, Trebinja do Gabele.⁶

Obćenito:

Prilikom odbijanja nepr. napadaja i izviđanja kod Vrpolja, Perkovaca, Siska i Sinja poginula su 4, ranjena 2 i zarobljena 2 partizana. Zaplijenjena je 1 strojnica i više pušaka. "Vlastiti gubitci: 3 domobrana i 5 Kozaka poginuli, 2 Kozaka i 2 domobrana ranjeni i 4 domobrana nestali.

Naknadno se doznaje da je 17. X odbijen napadaj na jednu kozačku preselicu u području Siska, pri čemu je pao 21 partizan i 2 su zarobljena. Vlastiti gubitci: 3 ranjena.

Djelat, vlast, zrakopl.:

24. X naše je zrakoplovstvo izvršilo obstrukciju strjeljivom postrojbi u Sarajevu, zatim prienos tvoriva, pošte, novca i vojničkih osoba.

Djelat, nepr. zrakopl.:

24. X u 1055 sati nepr. zrakoplovi napali su brzi vlak u želj. postaji Novoselec Križ. Poginulo je 5 osoba i ranjeno 26.

Događaji na želj. prugama:

24. X u 2050 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. p. Podsused i Zaprešić naišao je na minu teretni vlak. Mina se razprsnula te izbacila 3 kola i oštetila želj. prugu. Žrtava nema.

24'. X popravljena je želj. pruga između ž. p. Šaš i Staza, ah je noću od 24/25. X ponovno porušena na 11 mjesta.⁷

* Vidi dok. br. 41, 49, 77, 87, 90, 110 i 116.

⁵ Vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 141.

« Rušenja su izvršile jedinice njemačke 369. legionarske divizije prilikom povlačenja sa navedene prostorije (vidi primjedbu br. 11 uz dok. br. 90).

⁷ Diverziju su vjerovatno izveli dijelovi 2. diverzantskog odreda.

Napuštena je želj. postaja Komin i Rogozin na želj. pruzi Metković – Ploče.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

BR. 148

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 26. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA MAVRACICE I O BORBAMA NA BILOGORI, KOD OBROVCA, GRACACA, NA OTOKU KRKU I O ISKRCAVANJU JEDINICA 26. DIVIZIJE KOD OMIŠA I KRILA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 300/44.
OPERATIVNOG -ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA-
26. X 1944 god.

I OPĆI PREGLED:

Slab dodir s neprijateljskim (sovjetskim) snagama u iztočnom dielu Vel. župe Vuka.

Nastavlja se podhvat u području Bjelovar – Koprivnica – Križevci.

Travnik je poslie ogorčene borbe pao u nepr. ruke.¹

Pojačana nepr. djelatnost u obalnom i otočnom području.

i Travnik su oslobodile jedinice 4. i 6. divizije 5. korpusa NOVJ 24. oktobra 1944 (vidi »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 439–443).

II PODRUČJA:

Bjelovar:

Podhvat u Bilo Gori uspješno se nastavlja. 23. X naša podhvatna skupina zauzela je pripremni položaj za napadaj na neprijatelja u s. Kapela (10 km s. Bjelovara). Neprijateljski gubitci 23. X iznose: 138 poginulih izbrojeno, 15 zarobljeno i 3 prebjegla. Plien: 1 oklopna kola, 1 bacač, veći broj ručnog vatrenog oružja i 4 teretna samovoza.²

Samobor:

Noću 23/24. X jača skupina partizana napala je jednu njemačku red. postrojbu u s. Mavračićima (24 km j. L Samobora) i naniela joj teške gubitke: 59 oružnika je poginulo, a 14 je ranjeno. Po izvršenom napadaju partizani su se povukli prema Okiću.³

Bihać:

20. X protjerana je skupina part. koja je napadala obskrbnu cestu Bihać – Knin 10 km j. i. Bihaća. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni.

Metković:

Nastavljaju se žestoke borbe s neprijateljem u području Metković – Gabela.

Luka Ploče je napuštena.

Borbene skupine u području Metkovića preustrojavaju se za daljnje borbe.⁴

Obrovac:

Podhvatna skupina upućena iz Gračaca za odterćenje Obrovca nakon borbe s premoćnim nepr. snagama morala se povući u Gračac.⁵

- Podaci koji su dati u dnevnim izvještajima Zapovjedništva glavnog stožera domobranstva o gubicima 33. divizije u borbama od 21. do 24. oktobra iznose na stotine mrtvih i ranjenih. Njeni stvarni gubici bili su: 5 mrtvih, 53 ranjena i 1 nestao (vidi dok. br. 97).

a Napad "na Mavračić izvela je Karlovačka brigada a na obezbjeđenju nalazile su se Zumberačka brigada, brigada »Franjo Ogulinac Seljo« i 1. brigada 8. divizije (opširnije o tome vidi dok. br. 68, 69 i 78).

⁴ Po uzoru na Nijemce, ustaše i domobrani su gubitak određene teritorije objašnjavali prestrojavanjem (pregrupisavanjem) jedinica ili skraćivanjem fronta. U ovom slučaju riječ je o napuštanju dalmatinske obale od Dubrovnika do Splita (vidi dok. br. 41, 49, 77, 87, 90, 110 i 116).

⁵ Riječ je o pokušaju neprijatelja: iz Gračaca da pritekne u pomoć posadi u Obrovcu koju su blokirale jedinice 19. divizije (vidi dok. br. 88).

Jadranska obala:

Opažen je živ promet nepr. brodova i čamaca sa o. Brača na obalu kod Omiša i Krila⁰ te na otocima pred Zadrom.

Odbijen je nepr. pokušaj izkrcavanja iz 2 čamca kod Krila.¹

U, podhvalu iz Novog na o. Krk kod Vrbnika na o. Krku slomljen je nepr. odpor. Poginulo je 20 partizana.⁷

Djelat, nepr. zrakopl.:

24. X oko 1100 sati šest nepr. zrakoplova napalo je Bjelovar. Bombe su bačene na oružničku školu. Oštećeno je 8 zgrada. Poginula su 4 i ranjeno 7 osoba.

25. X u 1034 sata 4 nepr. zrakoplova napala su bombama i strojničkom vatrom želj. postaju Novska. Oštećeni su kolosjci. Poginuli su 2 Niemca i 1 domobran, a ranjeni 8 njemačkih vojnika i 9 domobrana. Oštećeno je 10 kola.

Istog dana u 1512 sati nepr. lovci bombarderi napali su ž. p. Novoselec Križ. Oštećeni su kolosjci.

Djelat, vlast, zrakopl.:

25. X naše je zrakoplovstvo izvršilo prienos goriva za zrakoplove, zatim pošte i vojničkih osoba.

Događaji na želj. prugama:

25. X u 1000 sati na pruzi Zagreb – Banova Jaruga – između ž. p. Novoselec Križ i Ludina Vidrenjak naletio je na minu stroj sa štitnim kolima: Mina se razprsla i oštetila prugu. Pruga je popravljena istog dana.⁸

25. X u 0730 sati na pruzi Sisak – Novska između ž. p. Sunja i Staza; naišao je na minu njemački radni vlak. Ranjeno je 5 vojnika.⁹

25. X na pruzi Konjic – Mostar između ž. p. Rama i Ostrožac naišao je na minu mješoviti vlak. Mina se rasprsla, oštetila prugu i 5 kola. Poginuli: 1 domobran i 7 putnika, ranjeno 14 putnika. Pruga je popravljena istog dana.

⁶ Sa Otoka Brača snabdijevane su jedinice 26. divizije koje su se iskrcale na području Splita (vidi dok. br. 4, 87, 91, 110 i 116 u ovoj knjizi, tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944. i Arhiv V. I. L., reg. br. 1–4, k. 1103-1 i 18–13, k. 1100-1).

⁷ O borbama jedinica 2 pomorskog obalskog sektora na otoku Krku u oktobru 1944. vidi tom VIII, knj. 2, dok. br. 104 i 114.

⁸ Diverziju je izveo 3. diverzantski odred (Arhiv V. I. L., reg. br. 2–4, k. 121).

⁹ Diverziju su vjerovatno izvele jedinice 7. divizije.

26. X u. 0530 sati na pruži Zagreb – Dugo Selo našao je na minu putnički vlak. Mina se razprsla te izbacila stroj i prevrnula 2 vagona. Žrtava nema.¹⁰

Pruga Zagreb – Dobova popravljena je 25. X i predana prometu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

BR. 149

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 27. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA USTASE KOD ĐURĐEVCA, NA OBROVAC, IMOTSKI I O BORBAMA NA BILO-GORI, U DONJOJ KUPCINI, NA PODRUČJU METKOVIĆA I O POVLAČENJU NIJEMACA IZ DALMACIJE¹

**DNEVNO IZVJEŠĆE
GLAVNOSTOŽERNOG UREDA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
27. X 1944 g.**

I OBĆIPREGLED:

Slab nepr. pritisak u izt. dielu Vel. župe Vuka.

Nastavlja se podhvat u Bilo Gori.

Uspjeh u noćnom podhvatu u području Karlovca, te u borbama kod Imotskog.

Žestoke borbe u području Obrovca te pri pokušaju odterećenja Travnika.

Poslie žestoke borbe Rogatica i Prača napušteni.

" Vidi dok. br. 109.

¹ Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 27/1, k. 43. ' 1

Živahna nepr. djelatnost u obalnom i otočnom području. Split po osnovi napušten.²

Manji napadaji nepr. zrakopl. na želj. postrojenja i vlakove.

II PODRUČJA:

Iztočna fronta:

Na iztočnoj fronti osim topničke vatre na uporišta Dobrinči i Petrovci te izviđanja u smjeru Putinci (sve 8–10 km izt. Rume) nije bilo značajnije borbene djelatnosti.

Odbijena su 2 napadaja jače skupine partizana u području s. Petrovci (12 km i. Rume).

Protunapadajem ponovno je vraćen Vrdnik (12 km s. s. z. Rume) i odbijeni novi nepr. napadaj na to uporište.

Neprijateljska (sovjeti) topnička i bacačka vatra (jedne Staljinove orgulje) na Dobrince i Petrovce (12 km i. j. i. i 10 km j. i.-Rume).

Opaža se neprijateljsko držanje četnika prema našim i njemačkim postrojbama u Srijemskoj Rači.

Đurđevac:

25. X odbijen je napadaj jake skupine partizana na postave P. T. S-a uz r. Dravu u području 10 km s. – 12 km s. s. i. Đurđevca te kod s. Molve (17 km s. Đurđevca). Ova skupina htjela se prebaciti preko r. Drave, što je spriječeno.³

Bjelovar:

Podhvat u Bilo Gori nastavlja se po osnovi. Bobene skupine ovladale su jako neprijateljsko uporište Kapela (8 km s. Bjelovara).⁴

Opaža se novo prikupljanje part. u području Koprivnice.

Karlovac:

U noćnom napadaju jedne ustaške sati na part. u D. Kupčini (18 km i. s. i. Karlovca) nanieti su partizanima

- Dijelovi njemačke 264. pješadijske divizije napustili su Split 25/26. oktobra pod pritiskom 26. i 20. divizije. Ujutro 26. X u grad su ušle naše jedinice i zarobile oko 800 domobrana, ustaša i pripadnika njemačkih radnih i drugih jedinica (vidi dok. br. 4, 87, 91, 110, 116 i 150 u ovoj knjizi, tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944. i »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941–1945«, knj. 2, str. 416–417).

³ Vjerovatno je riječ o nekom izviđačkom odjeljenju 10. korpusa.

⁴ Vidi dok. br. 97-

teški gubitci: 19 part. poginulo, 25 ranjeno i zaplijenjeno više pušaka, 1 strojopuška i 1 stroj osamokres.³

Obrovac:

Neprijateljski pritisak na Obrovac nastavlja se.⁶

Spoj između posade Obrovca i podhvatne skupine iz Gračaca nije se mogao uzpostaviti zbog jakih part. snaga, koje uz podršku topova zatvaraju cestu Gračac – Obrovac. Neprijateljski gubitci nisu ustanovljeni. Vlastiti gubitci: 32 poginula.⁷

Imotski:

Odbijen je nepr. napadaj na Imotski. Pronađeno je 18 poginulih partizana, a zaplijenjene su 2 strojopuške i više pušaka.⁸

Metković:

U toku su borbe s neprijateljem u području južno Metkovića. Neprijatelj oprezno nastupa za našim borbenim skupinama koje odmiču, na nove postave.⁹

Jadranska obala:

Opazeno je neprijateljsko dovlačenje pojačanja u području j. i. Splita naročito u motornim vozilima i vozilima na gusjenice.¹⁰

Pojačan je neprijateljski promet brodovima između o. Brača i Omiša. Otvorena je topnička vatra radi ometanja ovog prometa.

Prema izvješću zapovjedništva Cetina 264. njemačka divizija s otoka i s područja Drniša povlači se prema sjeveru i ruši za sobom sve važne objekte i komunikacije.¹¹

S Dijelovi 30. ustaške bojne (150–200 ljudi) napali su 15. oktobra jedan bataljon Turopoljsko-posavskog odreda ali ih js bataljon protjerao (Arhiv V. I. I., reg. br. 26–8/8, k. 426 A).

³ i ' Vidi dok. br. 88, 136, 137, 140, 143, 145, 146, 148, 149 i 150.

⁶ Pod pritiskom jedinica 9. divizije Nijemci, ustaše i domobrani napustili su Imotski 28. oktobra 1944. O borbama za to mjesto vidi operacijski dnevnik 9. divizije u Arhivu V. I. I., reg. br. 56–2, k. 842 A.

⁷ Pjječ je o povlačenju neprijateljskih snaga u pravcu Mostara (vidi dok. br. 4, primjedbu br. 12).

¹⁰ Opširnije o prebacivanju jedinica 26. divizije na obalu kod Splita vidi dok. br. 4, 87, 91, 110 i 116 u ovoj knjizi, tom V, knj. 33, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944. i tom VIII, knj. 3, dok. br. 80, 85, 87, 96, 99 i 113.

¹¹ u Povlačeći se brže nego što je planom predviđala, njemačka 264. pješadijska divizija nije stigla da uništi sve objekte koji su bili predviđeni za rušenje (vidi dok. br. 91 u ovoj knjizi i tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944).

Djelat, nepr. zrakopl.:

Doznaje se da su 14. X i! 15. X sovjetski zrakoplovi uzorka »Rata« napadali strojničkom vatrom Rumu, Staru Pazovu, Indiju i Hrv. Karlovac te jedan samovozni povoz kod Indije.

16. X nepr. zrakoplovi (angloamerički) napali su i onesposobili tri stroja na pruzi kod Karlovca.

18. X 'nepr. zrakoplovi (angloamerički) napali su radni vlak kod ž. p. Jastrebarsko i oštetili stroj.

Osobitosti:

Gl. rav. za jav. red jf sig. javlja da su Niemci 24. X prilikom napuštanja Splita zapalili zgradu trgovačke akademije u kojoj su; do tada stanovali.

Prema izvješću 2. dok. zdruga viša njemačka zapovjedništva i ustanove napuštaju Osijek.

Prema iztom izvješću 24. X prošle su, kroz Vinkovce 3 pukovnije Nedićevaca u smjeru zapada. Evakuacija njemačkog pučanstva i svega vrijednijega nastavlja se u području Vel. župe Vuka. Pučanstvo je time u velikoj mjeri uznemireno. Cijeli želj. promet je u rukama Nijemaca.

Zapovjedništvo P. T. S-a javlja da je 25. X manja skupina partizana došla u Resničku Trnavu (3 km i. Zagreba) i zapoviedila pučanstvu izseljenje iz područja 10 km oko želj. pruge Zagreb izt. kolodvor – Sesvete, koju će navodno minirati. Isto to učinili su partizani i u Sesvetama, a neki seljaci već su ih poslušali i izselili. Izvješće se izpituje.

Vojni zapovjednik i opunomoćenik vlade za Vel. župu Vuka, Baranja i Posavje, general Gustović, javlja da su kotarski predstojnik i ravnatelj redarstva Tolj sa zamjenikom i nekim izvidnicima napustili svoju dužnost i otišli iz Vinkovaca, te je bio primoran postaviti častnike na mjesto kotarskog predstojnika i ravnatelja redarstva.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Glavar glavnostožernog ureda
general i ust. pukovnik (T. Sertić)

Razaslalo:

Poglavnom županstvu,
Min. oružanih snaga,
Sastavak.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 28. OKTOBRA 1944. O POVLAČENJU SOPSTVENIH SNAGA SA PODRUČJA METKOVIĆA, IZ SPLITA, SINJA I O BORBAMA S JEDINICAMA NOVJ NA BILO-GORI₁, KOD DUVNA₂, POŠUSJA I OBROVCA

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 302/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
28. X 1944 g.

I OPĆI PREGLED:

Slab neprijateljski pritisak na izt. fronti.

Neprijatelj je odbačen s područja Tomislav Grad – Posušje.

Na Jadranskoj fronti pokreti odmicanja razvijaju se po osnovi: Sinj i Stolac napušteni po zapoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva.

Manji napadaji nepr. zrakoplovstva na Šibenik i Zadar te želj. objekte.

II PODRUČJA:

Bjelovar:

Podhvat u Bilo Gori nastavlja se po osnovi.¹

Tomislav Grad:

Borbene skupine odbacile su neprijatelja s područja Tomislav Grad – Posušje.²

•*Obrovac:*

Podhvatna skupina upućena iz Gračaca za odterećenje Obrovca dostigla je uz teške borbe područje s. i. Obrovca, nedaleko samog mjesta.³

¹ Opširnije o tome vidi dok. br. 97.

² O borbama na području Tomislavgrada (Duvno), i- Posušja između jedinica 9. dalmatinske divizije i -njemačko-ustaško-domobranskih snaga koje-su se povlačile u pravcu Mostara vidi dok. br. 119 i .151 u ovoj knjizi i Arhiv V. I. I., reg. br. 56-2, k. 842 A.

a Vidi dok. br. 88.

Jadranska fronta:

U toku je odmicanje⁴ vlastitih borbenih skupina iz područja Metkovića u područje Čapljine.

Nakon napuštanja Splita po zapoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva 26. X na večer neprijatelj je ušao u to mjesto.⁵

Sinj je izpražnjen po zapoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva.⁶

Sjeverozapadno od Karlobaga izkrcale su se manje nepr. snage s opremom za partizane.⁷ Poduzete su protumjere i postavljene zasjede za hvatanje nepr. obskrbnih preselica kod Perušića i Gospića.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Neprijateljski zrakoplovi napali su Šibenik i Zadar. U Zadru i Šibeniku oštećeno je nekoliko čamaca.

21. X neprijateljski lovac s rumunjskom⁸ oznakom, napao je vlak kod ž. p. Mirkovci. Zapaljena su 2 vagona, strjeljiva, a 2 putnička vagona su oštećena.

Djelat, vlast, zrakopl.:

27. X naše zrakoplovstvo zbog veoma loših vremenskih prilika nije moglo raditi.

Obćenito:

Prigodom izviđanja kod Broda, Perkovaca i Imotskog poginulo je 5 partizana, 2 su ranjena. Vlastiti gubici: 1 domobran ranjen.

U borbama sjeverno od Konjica ustaške postrojbe između ostalih ubile su i part. podpukovnika Knežević Velimira⁹ i nadporučnika Grčić Ibru.

Dielovi IX ust. zdruga, koji su se po nalogu višeg podhvatnog zapovjedništva povukli iz svojih postava na obali pretrpili su gubitke: zastavnik Iva Musa i 15 vojničara poginulo, 26 vojničara ranjeno i 2 vojničara nestala.

⁴ Riječ je o povlačenju.

⁵ Nijemci su napustili Split 25/26. oktobra. Već ujutro 26. oktobra jedinice 26. divizije ušle su u grad (opširnije o tome vidi dok. br. 4, 87, 91, 110, 116 i 149).

» Ustaško-domobranski garnizon napustio je Sinj 25. oktobra pod pritiskom jedinica 20. divizije (vidi dok. br. 81 i 87).

⁷ Riječ je o opremi primljenoj od saveznika.

⁸ Nad teritorijom naše zemlje nije bilo aviona -sa rumunjskim oznakama.

• ⁹ Velimir Knežević nije bio ubijen. On se i sada nalazi na službi u JNA.

Događaji na želj. prugama:

27. X u 2037 sati na pruzi Zagreb – Dobova između ž. p. Vrapče i Podsused naišao je na minu teretni vlak. Izskočila su štitna kola i zakrčila oba kolosjeka. Žrtava nema.

Noću 26/27. X minama je porušena pruga Nova Gradiška – Brod između ž. p. Kapela Batrina i Oriovac.¹⁰

27. X u 1750 sati na pruzi Zagreb – Banova Jaruga između ž. p. Novoselec Križ i Ludina naišao je na minu vla.k. Mina se rasprsla i oštetila želj. prugu. Žrtava nema.¹¹

27. IZ popravljena je i predana prometu pruga Novska – Sunja i Popovača – Kutina.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

¹⁰ Diverziju su vjerovatno izvele jedinice 1. diverzantskog odreda (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 2-4- k. 121).

¹¹ Diverziju su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (vidi dok. Itr. 109).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA NJEMAČKE I USTAŠKO-DOMOBRANSKE SNAGE KOJE SE POVLAČE PREMA ŠIBENIKU I DRNIŠU I O BORBAMA KOD OBROVCA, BENKOVCA, SLAVONSKOG BRODA, DUVNA I IMOTSKOG

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 303/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
29. X 1944 god.

I OBĆI PREGLED:

Na istočnoj i Jadranskoj fronti nastavlja se odmicanje naših snaga na obrambene položaje po osnovi bez nepr. pritiska.

Nastavlja se podhvat u Bilo Gori.

Uspjeh u podhvatu u području Broda.

Napadaji nepr. zrakoplova na Borovo i Vinkovce.

Oboreno 7 sovjetskih zrakoplova.

II PODRUČJA:

Jadranska fronta:

Posada Obrovca u noćnom napadaju protjerala je neprijatelja u smjeru sjevera i uzpostavila spoj s borbenom skupinom, koja nadire iz Gračaca.

Pojačana je nepr. djelatnost j. i. Benkovca.¹

Neprijateljske snage, koje sliede naše i nemačke postrojbe u povlačenju dostigle su Solin (s. i. Splita).²

U području kod Trogira pretrpio je neprijatelj, koji nadire, velike gubitke.³

Nastavljaju se borbe u području Metkovića i Stolca.

Borbene skupine, koje odmiču iz područja Metkovića, dostigle su crtu Imotski – Ljubuški – Domanovići.

¹ Vidi dok. br. 88

² i ³ Neprijatelj se povlačio pod pritiskom jedinica 26. divizije. One su 25/26. oktobra oslobodile Solin a 27/28. Trogir (vidi dok. br. 4, 87, 91, 110 i 116 u ovoj knjizi, tom V, knj. 35, izvještaj Štaba 26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944. i Arhiv V. I. I., reg. br. 5-7, k. 1103).

Sl Brod:

Borbena skupina jednog gorskog zdruga napala je i protjerala neprijatelja iz s. Odvorci (15 km s. z. Broda) u smjeru sjeverozapada. Nađeno je 15 poginulih partizana, doki se eieni da je broj poginulih i ranjenih znatno veći. Plien: 1 strojopuška i 8 pušaka. Vlastiti gubitci: 1 ranjen.

Noću 24/25. X odbijen je neprijateljski napadaj na želj. prugu kod Stupnika (16 km z. Broda). 2 ustaše su ranjene.⁴

2-7. X vatreni prepad na Novu Kapelu Batrinu bez osobitog učinka.

Bjelovar:

Podhvat u Bilo Gori nastavlja se.⁵

Opaza se prikupljanje jakih part. snaga u području s. z. i jugozapadno Koprivnice.⁶

Tomislav Grad:

Pojačan je nepr. pritisak na crti. Tomislav Grad – Imotski.⁷

Djelat, nepr. zrakopl.:

24. X pet sovjetskih zrakoplova napalo je uzletište u Borovu strojničkom vatrom. Šteta i žrtava nema.

26. X trideset sovjetskih zrakoplova napalo je uzletište u Borovu. 4 napadačka zrakoplova vjerojatno su oborena[^]

27. X dva sovjetska zrakoplova uzorka »Rato« napali su strojničkom vatrom Vinkovce oko 1045 sati.

Naknadno je javljeno da su 17. X srušena 3 sovjetska zrakoplova kod Indije vatrom protuzrakoplovnih lo-pova.

Dogodaji na želj. prugama:

28. X u 2055 sati na pruži Popovača – Kutina kod ž. p. Volodera naišao: je na minu teretni vlak. Pojediniosti nisu poznate.⁸

⁴ Napad je vjerovatno izveo Diljski NOP odred.

• s vidi dok. br. 97.

⁶ Odnosi se na dijelove 10. korpusa NOVJ (Arhiv V. I. I., reg. br. 2/5 i 3/5, k. 551).

⁷ Na liniji Tomislavgrad (Duvno) – Posušje neprijatelja su napadale jedinice 9. divizije NOVJ (Arhiv V. I. I., reg. br. 56–2, k. 842 A).

⁸ Diverziju je vjerovatno izveo 3. diverzantski odred (vidi dok. br. 109 i Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

29. X u 0220 sati na pruži Zaprešić — Savski Marof kod ž. ,p. Brdovec naletio je na minu teretni vlak. Mina se rasprsla i izbacila štitna kola. Zakrčena su oiba kolosjeka.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

(M. P.)

BR. 152

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRASTVA OD 30. OKTOBRA 1944. O NAPADU JEDINICA NOVJ NA AUTO-KOLONU KOD SLAVONSKOG BRODA, NA KOMUNIKACIJE ZAGREB — BEOGRAD I SLAVONSKI BOD — SARAJEVO I O POVLAČENJU NIJEMACA, USTAŠA I DOMOBRAHA IZ IMOTSKOG

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 304/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
30. X 1944 god.

I OPĆI PREGLED:

¹ Na istočnoj fronti bez značajnijih događaja. Na Jadranskoj fronti nastavlja se odmicanje po osnovi, uz mjestimično slab neprijateljski pritisak. Imotski izpražnjen. Posada Kreševa (podr. Sarajeva) svladana.

II PODRUČJA:

Jadranska fronta:

Na Jadranskoj fronti nije bilo značajnije borbene djelatnosti.¹ Bobbene skupine odmiču po osnovi te su 28. X

¹ Jadranska obala bila je definitivno oslobođena od Dubrovnika do Trogira (vidi dok. br. 4, 87, 91, 110, 116 i 147).

izpraznile Čapljinu (8 km s. i. Metkovića) u koju su ušli četnici s part. oznakama.

Imotski:

Imotski je izpražnjen po zapoviedi višeg podhvatnog zapovjedništva. Naše i njemačke postrojbe odmiču prema Posušju (10 km s. i. Imotskog) uz slab neprijateljski pritisak.²

Sl. Brod:

Pojačana je nepr. djelatnost smetanja na želj. pruzi i cesti na odsjeku Sibinj – Bili Brig (10 – 32 km z. Broda).³

28. X kod Andrijevac (12 km z. Broda) napadnut je od partizana njemački samovozni povoz. Jedna oklopna kola, 1 teretni i 2 osobna samovoza zapaljena su. Poginuo 1 Niemac, 1 je ranjen i 1 nestao. Napadaj je odbijen.

Gesta kod Slatinika (14 km z. Broda) minirana je.⁴

Djelat, nepr. zrakopl.:

Sovjetski zrakoplovi napali su područje Šid – Tovarnik bez većeg učinka.

Djelat, vlast, zrakopl.:

28. i 29. X naše je zrakoplovstvo izvršilo prevoze tvoriva, žurne pošte, ranjenika i vojničkih osoba.

Dogodaji na želj. prugama:

29. X u 2220 sati na pruzi Zagreb – Banova Jaruga između ž. p. Moslavina – Popovača i Kutina naišao je na minu teretni vlak. Pojednosti nisu javljene, a pruga je već popravljena.³

² Borbe, za Imotski vodile su jedinice 9. dalmatinske divizije. U operacijskom dnevniku o tome pored ostalog piše: »III. U. D. (Udarna dalmatinska – prim. red.) brigada napala je neprijateljsko uporište Imotski (napad je izveden 28. oktobra – prim. red.) poslije kratke borbe koja nije došla ni do svoje završne faze, neprijatelj nepoznate jačine povukao se iz Imotskog. *Rezultat borbe:* 129 neprijateljskih vojnika se predalo, zarobljeno 115 pušaka i 1 p. mitraljez. Naša jedinica nije imala gubitaka. U Imitskom še predalo još 20 domobrana svirača sa instrumentima«. (Arhiv V. I. I., reg. br. 56–2. k. 842 A.) •

³ Pritisak na prugu Sibinj – Bili Brig vjerovatno su vršile jedinice Istočne grupe NOP odreda 6. korpusa NOVJ.

⁴ Cestu kod Slatinika minirala je čehoslovačka brigada »Jan Žižka«. Ona je istovremeno napala neprijatelja u Starom Slatiniku (vidi dok. br. 86).

⁵ Minu su postavili dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. 1., reg. br. 2–4, k. 121).

29. X u 1140 sati na pruzi Brod – Sarajevo između ž. p. Globalica i Bradićii naišao je na razorenu prugu teretni vlak. Stroj i 6 kola je izkliznulo, 2 putnika su poginula, a 4 su ranjena.

Noću 28/29. X minom je razorena glavna pruga između ž. p. Oriovac i Sibirj, a između ž. p. Vrba i Garčin razorena je pruga na 18 mjesta. U toku 29. X popravljene su štete na tim mjestima i pruga je predana prometu.⁶

Noću 28/29. X minama je razorena pruga Brod – Sarajevo između ž. p. Derventa i Doboj. 29. X pruga je popravljena i prohodna.

29. X na pruzi Brod – Sarajevo između ž. p. Lašva i Modrinje napadnut je putnički vlak. Žrtava nema. U isto vrijeme minama je razorena želj. pruga i srušen jedan most dug 12 metara.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
(Helbich)
Helbich

⁶ Diverzije su izveli dijelovi 1. diverzantskog odreda (Arhiv V. I. I., reg. br. 2–4, k. 121).

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 31. OKTOBRA 1944. O POVLAČENJU SOPSTVENIH I NJEMAČKIH JEDINICA U DOLINI NERETVE, KOD TROGIRA, SA OTOKA CIOVA, PRIMOŠTENA I SOLINA I O BORBAMA KOD BRIBIRA, ĐEVRSAKA, SMRDELJA I IMOTSKOG I O DIVERZIJAMA NA ŽELJEZNIČKIM PRUGAMA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 305/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
31. X 1944 g.

I OPĆI PREGLED:

Na iztočnoj fronti bez promjene.

Na Jadranskoj fronti nastavlja se odmicanje po osnovi uz slab neprijateljski pritisak. Ljubuški, Trogir i o. Čiovo po osnovi izpražnjeni.

Uzpostavljen mostobran kod Roškog Slapa i odbijen napadaj na Imotski.

Borbe na Romaiiji.

Križevci ugroženi.

II PODRUČJA:

Iztočni front:

Neprijatelj tuče topničkom vatrom cestu s. Zvornika s desne obale r. Drine.

Neprijateljski vatreni prepadi preko r. Dunava na Ilok, na naše i njemačke postrojbe kod Sotina (10 km j. i. Vukovara) te na cestu Dalj – Erdut i sam Erdut.

Borbene skupine posjele su uporišta u Fruškoj Gori. S područja Iloka vlastito topništvo uzvratilo je vatru na neprijateljske postavbe.

Inače bez osobitih događaja.

¹ Kopija originala (pisana na mašini, latinicom) u Arhivu V. I. I., reg. br. 31/1-1, k. 43.

Jadranska fronta:

r, - • - Nastavlja se - odinicanje borbenih skupina po osnovi
, uz slabiji nepr. pritisak:¹ u dolini r. Neretve. Ljubuški,-
V Trogir^{^3} o- Čiovo a mornaričko uporište Zečevo južno Pri-
: • ¹ moštena, izpražnjeni su - po zapoviedi višeg podhvatnog
• zapovjedništva.

Posade Bribira[^] Đevrske i Smrdelje svladale su - jak
neprijateljski otpor i - probile se do r. Krke, te uzpostavile
mostobran kod Roškog Slapa⁴ (15 km z. s. z. Drniša) i spri-
ečavaju neprijatelju prolaz ovim smjerom.¹

U odmicanju⁵ posjednuti su novi zaporni postavi⁶ kod
Prapatnice (10 km s. s. z. Solina) i odbijeni neprijateljski
napadaji na tu crtu. Uništena su 1 neprijateljska oklopna
kola.

Noću 24/25. X odbijen je napadaj part. na Imotski.
-¹ Imotski je i dalje ugrožen.⁷ ;

Protunapadajem u području Nevesinje - Blagaj po-
boljšano je vlastito stanje.

Križevci:

Opazeno je okupljanje jačih part. snaga u području
Križevaca, koje ugrožavaju to mjesto.⁸

Djelat, nepr. zrakopl.:

29. X nepr. zrakoplovi (sovjetski) napali su bom-
bama i strojničkom vatrom Vinkovce. Šteta je neznatna, a
žrtava nema.

Djelat, vlast, zrakopl.:

30. X naše je zrakoplovstvo izvršilo prijevoz teških
ranjenika, službene pošte i vojničkih osoba.

² »... U namjeri da osujeti dalje nastupanje 29. - hercegovačke
divizije, neprijatelj je 28. oktobra sa'pravca Ljubuškog i Čitluka kre-
nuo, ka Čapljini, ali je/odbijen'od 12.'brigade (iz sastava 29. divizije
- prim/red.) i Južnodalmatinskog partizanskog- odreda. Sutradan, kada
je 12. brigada pr-esjeka .komunikaciju Mostar. - Ljubuški, Južnodal-
-matinski odred je zauzeo" Xjübuski...« (»Oslobodilački rat naroda
Jugoslavije 1941-1945«, knj., 2, str. 397.) .

³ O povlačenju neprijateljskih snaga pravcem Trogir - Šibenik
vidi dok. br. 87, 91, 115 u ovoj knjizi i tom V, knj. 35, izvještaj Štaba
26. divizije Štabu 8. korpusa NOVJ od 17. novembra 1944.

⁴ Navedena mjesta neprijatelj je napustio pod pritiskom 19. dal-
matinske divizije (vidi dok. br. 106).

⁵ povlačenju

⁶ utvrđeni položaji

⁷ Vidi dok. br. 106

⁸ Na području Križevaca¹ nalazili su se dijelovi 33. divizije (Arhiv
V. I. I., reg. br. 3-6/5, k. 551 A).

Događaji na želj. prugama: h;

Željeznička pruga Brod—, Sarajevo razorena je na

- • ' ' nekoliko mjesta između ž. p. Kakanj i ' L a š v a . . . ;
29. X u 203.5'sati" naišao je; ha minu-teretnivi-l-aKlZ-
među'ž. p. Blažij' i'Hadzići. Stroj" i 3" kōla "izflizhuli su.
Ima žrtava.

29. X u 0800 sati kod ž. p. Odra južno Zagreba ra-
- - ---gprslai'se"jedna"mina, ubila jednu i ranila jednu osobu.

30. X na pruzi Zagreb — Banova Jaruga kod ž. p. Culinec naišao je na-minu putnički vlak. Jedan njemački vojnik je poginuo i 1 ranjen. Pruga je popravljena.⁹

30. X u 0800 sati na. istoj pruzi između ž. p. Popovača i Kutina naišao je na minu oklopni -samovoz. Mina se rasprsla iza samovoza. Žrtava nema, a pruga je već: popravljena.¹⁰

30. X na pruzi Zagreb — Dobova kod ž. p. Zapre-
šić naletio je na niinu teretni vlak. Mina se rasprsla. Žrtava nema.¹¹

Osobitosti:

Zapovjedništvo Hum — Dubrava javlja, da je »Vražja« divizija u zadnjim borbama imala oko 400 mrtvih, 500 ranjenih i veći broj nestalih, te je sada jaka svega oko 1.000 boraca pješaka.¹²

Prema istom izvješću ustaše VI zdruga se pri odbrani svojih sela odlično bore, ali pri daljem, odmicanju ostaju kod svojih kuća.

Zapovjedništvo obalnog odsjeka Neretva javlja da su noću 29/30. X iz 5. doknadne lovačke bojne iz Mostara napustili svoje postrojbe: 5 častnika, 5 dočastnika i 67 domobrana s oružjem i opremom, te da je došlo do rasula u nekim postrojbama VI ustaškog zdruga.

Prema izvješću VI ustaškog zdruga posljednjih dana nestali su: nadporučnici Anid Stjepan i Ujević Ante, te zastavnik Polić Jakob.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Ezaslato:

Poglavnom županstvu,
Min. oružanih snaga,
Sastavak.

Glavar glavnostožernog ureda
general i ust. pukovnik (T. Sertić)

^{9, 10} i u Diverzije su izveli dijelovi 3. diverzantskog odreda (Arhiv V. i: I, reg. br. 2—4, k. 121).

¹² O gubicima njemačke 369. legionarske divizije na komunikaciji Dubrovnik — Metković od' 16. do 24. oktobra vidi dok. br. 41, 49-58, 77, 87, 90, 110 i 116.

DODATAK IZVJEŠTAJU ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG
STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31. OKTOBRA 1944. O
RAZMJESTAJU I POKRETIMA JEDINICA NOVJ

Vojnička tajna

DODATAK DNEVNOM IZVJEŠĆU BROJ 305/31. X. 44.

IZVJEŠĆE Ic

(Samo za viša zapovjedništva Orsa)

PODRUČJA:

Bjelovar:

IV srbska »brigada« stigla je 23. X. 44. u Predavec (7 km. s. z. Bjelovar), odakle navodno namjerava krenuti u područje Koprivnice.¹ (Č. i.)

Varaždin:

»Brigada« Matija Gubec, jaka oko 1600 ljudi, sastoji se od 4 »bataljona« od po 4 »čete«, a naoružana je sa 7 oklopnih kola, 4 poljska topa, 6 strojnica, 16 strojopuškara sa po 800 naboja i puškama sa po 300 naboja. Strjeljivo »brigada« dobavlja iz Moslavine. Zapovjednik je Srbin, a politikom Zagrebčanin. Poslije neuspjeha kod Koprivnice krenula je dne 15. X. u područje Varaždinske Toplice – Svibovec – Leskovec (16 i 17 j. i. Varaždin).² – (C. i.).

XVI (I) Zagorska »brigada«, jaka oko 700 ljudi, zadržava se sada oko Drenovca (18 km. j. i. Varaždin), dok je prije boravila na području: Zajezda – Madžarevo – Makojišće (20 j. j. z. i 17 km. j. j. ž. Varaždin); U stožeru te »brigade« ima englezkih i ruskih častnika. (C. i.).³

V slovenska »brigada« i »Štajerski odred«, ukupne jakosti oko 1200 ljudi, krstare po hrvatsko-njemačkoj granici od Drave do Sutle. V »brigada« je naoružana sa 2 poljska topa, 3 teška i nekoliko lakih bacača. Zapovjednik je Janez Dobilšek. (Č. i.)

¹ Vjerovatno se misli na brigadu »Miloš Obilić« (kasnije »Nikola Demonja«), Njen službeni naziv bio je 3. brigada 33. divizije (vidi tom V, knj. 33, dok. br. 94).

² Brojno stanje brigade »Matija Gubec« bilo je tada 1150 ljudi. O njenom učešću u borbama za Koprivnicu vidi dok. br. 59 i 111.

³ i ⁷ U 1. zagorskoj brigadi kao ni u drugim brigadama nije bilo ni ruskih ni engleskih oficira. Savezničke vojne misije bile su pri štabovima korpusa, glavnim štabovima i Vrhovnom štabu NOV i POJ.

Koprivnica:

Štab 33. »divizije« nalazio se je oko 30. ,X. u selu Donja Velika (12 km. j. j. z. Koprivnica).⁴

II moslavačka »brigada« stigla je noću 28/29. X. preko Velike Mučne (8 km. j. z. Koprivnica) u Bilogoru, gdje se je u području: Gornji Križ – Topolovac – Jakopovac (15 j. j. z. i 15 km. j. Koprivnica) sastala sa još dvie »brigade« (vjerojatno I moslavačka i jedna banijska),⁵ te se vjerojatno ove snage (oko 3000 ljudi) 30. X. raspoređuju oko Đurđica i Prkosa (4 j. i. i 5 km. j. i. Križevci) s namjerom napadaja na Križevce,⁶ u suradnji sa 32. »divizijom«, koja je prikupljena u području zapadno Apatovca (Kamešnica – Dedina – Šopron – Kalnik – Seljanec 8 s. z. do 12 km s. z. Križevci). – (Č. i.).

Jedna zagorska »brigada« nalazi se navodno u Jägnjedovcu (6 km. j. Koprivnica).⁷ – (Č. I.).

Čazma:

Neprijateljsko se uzletište navodno nalazi na sajmištu u Čazmi, gdje se nalaze dva jedno i dva četveromotorna zrakoplova. Jedan se jednomotorac spustio u Mikloušu, a sva napried navedena četiri zrakoplova izvršila su zračni napadaj bombama i vatrenim oružjem dne 24. X. na željezničku postaju Novoselec-Križ. (Č. i.).

Križevci:

Na području Hrvatskog Zagorja, Podravine i Moslavine pojavljuju se jake partizanske skupine s područja južno od Save, pučanstvo ih naziva »Banijcima«. ⁸ Ovi nose biele zvijezde,⁹ a naoružani su englezkim samoradnim oružjem. (Č. i.).

U području Kalnik – Kamešnica (13 km. s. s. z. Križevci) pojavila se prvi puta zabilježena XXI »zagorska-

⁴ O rasporedu jedinica 33. divizije krajem oktobra i početkom novembra 1944. vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 3–5, k. 551.

⁵ Treća i 4. brigada 7. banijske divizije dejstvovala su u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske od polovine avgusta do kraja oktobra 1944. Tridesetog oktobra one su se preko rijeke Save prebacivale na Baniju (vidi dok. br. 5, 18, 24, 34, 40, 77 i 104 u ovoj knjizi i dokumenta 7. divizije u 31 i 33 knjizi V toma).

« Štab 33. divizije nije tada planirao napad na Križevce (vidi Arhiv V. I. I., reg. br. 3–5, k. 551 A).

s Krajem oktobra na navedenom području nalazile su se samo jedinice 10. korpusa NOVJ.

a Sve jedinice NOVJ nosile su crvene petokrake zvijezde.

brigada«, jaka oko 1800 ljudi. »Brigada« se dalje popunjava prisilno unovačenim ljudstvom.¹⁰ (Č. i.).

Krapina:

Štab »Zagorskog NO odreda« nalazi se u jednoj kući " u šumi zv. »Lepa bukva« (9 km. s. s. z. Krapina). U istoj je šumi smješten part. sud za Zagorje. Ondje se nalaze također tri Srbina, koji su prošli sovjetsku vojničku izobrazbu, pa su sada častnici-nastavnici, te uživaju velik ugled. Jakost svih pripadnika ovih ustanova ne prelazi 200 partizana. (Č. i.).

Jedna slavonska »brigada« nepoznatog naziva navodno sa dva pričuvna »bataljona« XVII slavonske »brigade« u ukupnoj jakosti od oko 1400 ljudi zadržava se na području Maceljske gore (s. Krapina).¹¹ Ljudstvo se sastoji pretežno od pravoslavaca, a među njima ima i padobranima spuštenih Srba. (Č. i.).

Zlatar:!

XIV zagrebačka »omladinska brigada« u jakosti oko 1200 ljudi kreće se u području Sudovca (20 km i. Zlatar). Naoružana je sa 3 teška i 5 lakih bacača, te strojnicama i strojopuškama u nepoznatom broju.¹² (Č. i.).

Sisak:

U šumi »Žutici« (18 km. s. Sisak) nalaze se stalno skupine od 150–200 partizana. Saznaje se, da se тамо izrađuju splavi za prebacivanje snaga preko Save. (Č. i.):

Požega:

Diljski »odred« kreće se oko Sibirja (s. Zdenci 9 km. s. i. Sibirj) s namjerom napadaja ili ometanja cestovnog prometa.¹ (Č. i.).

XVI »brigada« »Jože Vlahovića« nalazi se oko Pleternice (9¹ km. j. i. Požega).¹³ – (Č. i.).

¹⁰ i ¹¹ U Hrvatskoj je postojala samo jedna brigada zvana 21. Ona je od svog formiranja (19. maja 1943) bila u sastavu 28. slavonske divizije. 24. jula 1944. prebačena je u Bosnu. 13/14. septembra prešao je u Bosnu i Štab 28. divizije sa 17. i Brodskom brigadom. 21. brigada ušla je tada ponovo u sastav svoje divizije s kojom je početkom oktobra prešla u Srbiju i učestvovala u borbama za oslobođenje Beograda (opširnije o tome vidi tom V, knj. 31, dok. br. 34-44, knj. 33, dok. br. 15 i 45).

¹² i ¹³ Omladinska brigada »Joža Vlahovića« bila je od polovine avgusta 1944. u sastavu 40. divizije 6. (Slavonskog) korpusa NOVJ. Krajem oktobra ona se nalazila u Slavoniji na komunikaciji Novska – Nova Gradiška (vidi dok. br. 102 u ovoj knjizi i tom V, knj. 31, dok. br. 5 i 34).

Livno

Snage 9. i 19. part. »divizije« zaposjele su područje-
oko Livna i Tomislavgrada." (Č. i.).

Osobitosti:

7. banijska »divizija« ima navodno 3 mala oklopna
kola¹⁵ i 7 teretnih samovoza.

8. kodrunska »divizija« ima 1 teška i 3 laka oklopna
kola¹⁶ te 5 teretnih samovoza. (Č. i.).

Prema izjavama pripadnika »Srbske prečanske bri-
gade«, jake oko 150 ljudi, postoji namjera osnutka »Srbske
divizije«, za koju postoji dovoljno ljudstva.¹⁷ (Č. i.).

ZA POGlavNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik Operativnog odjela
glavnostožerni pukovnik
Helbich

¹⁴ Jedinice 9. divizije nalazile su se tada na području Imotski – Posušje – Tomislav-Grad (Duvno) a 19. divizija u sjevernoj Dalma-
ciji. Sjeverno od Livna nalazila se 20. divizija 8. korpusa NOVJ (opšir-
nije o tome vidi dok. br. 73, 92, 103, 106, 107, 114 i 119).

is i i« Navedene divizije nisu u svom naoružanju imale oklopnih
kola. Prilikom izvođenja krupnijih operacija ove su divizije bile oja-
čavane tenkovima iz sastava Auto-tenkovskog bataljona Glavnog štaba
NOV i PO Hrvatske (vidi dok. br. 111).

¹⁷ Ovaj podatak nije bio tačan. Srpske divizije NOVJ formirane
su samo na teritoriji Srbije (vidi Zbornik, tom I).